

Rapport 2014:9

Att leva och bo som inflyttad på Åland

Utomnordiska erfarenheter av åländskt
samhällsliv

De senaste rapporterna från ÅSUB

- 2012:1 Konjunkturläget våren 2012
- 2012:2 Arbetsmarknadsbarometern 2012
- 2012:3 Utvärderarnas rapport 2011. Landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland perioden 2007-2013
- 2012:4 Frivilligarbetet inom det åländska föreningslivet -samhällsekonomiska och kvalitativa effekter
- 2012:5 Ekonomisk översikt för den kommunala sektorn. Hösten 2012
- 2012:6 Små företags kapitalförsörjning på Åland. Behövs offentligt riskkapital?
- 2012:7 Uppföljning av landskapsandelsreformen 2008
- 2012:8 Medborgarundersökning: Mariehamn 2012
- 2013:1 Konjunkturläget våren 2013
- 2013:2 Utvärderarnas rapport 2012. Landsbygdsutvecklingsprogram för landskapet Åland perioden 2007-2013
- 2013:3 Arbetsmarknadsbarometern 2013
- 2013:4 Utbildningsbehov och arbetsmarknad 2025
- 2014:1 Turismens samhällsekonomiska betydelse för Åland 2013
- 2014:2 Konjunkturläget våren 2014
- 2014:3 Utvärderarnas årsrapport 2013. Ålands landsbygdsutvecklingsprogram för perioden 2007-2013
- 2014:4 Finansieringen av kommunernas socialtjänst
- 2014:5 Arbetsmarknadsbarometern 2014
- 2014:6 Ålänningars kultur- och fritidsvanor
- 2014:7 Ekonomisk utsatthet i barnfamiljer. Del 1 av Ekonomisk utsatthet och social trygghet på Åland
- 2014:8 Förhandsutvärderingen av Ålands europeiska strukturfondsprogram 2014-2020. Landsbygdsutvecklingsprogrammet, Social- och regionalutvecklingsprogrammet, Havs- och fiskeriprogrammet

Förord

I denna rapport presenteras resultatet av en enkätundersökning riktad till inflyttade till Åland med sitt ursprung utanför Norden och med annat språk än svenska som modersmål. Undersökningen, som beställts och finansierats av regeringens kansliavdelning, torde vara den första i sitt slag på Åland.

Studiens huvudsakliga syfte är att kartlägga den utomnordiska inflyttargruppens situation och möjligheter att integreras och aktivt delta i det åländska samhällslivet. Resultaten bör därmed kunna användas som ett viktigt underlag för den integrationspolitik som landskapsregeringen ansvarar för.

Undersökningen bygger i allt väsentligt på svaren på en enkät som gick ut till mer än 1 300 utomnordiska inflyttare i åldrarna 18-75 år. ÅSUB vill därför rikta ett stort tack till de närmare 600 inflyttare som besvarade enkäten, och i flera fall även bidrog med värdefulla personliga kommentarer om hur de upplever sin situation och sina möjligheter att aktivt ta del i det åländska samhällslivet.

Inom ÅSUB har utredare Elin Sagulin varit den som ansvarat för arbetet med projektet, inklusive författandet av föreliggande rapport. Hon har haft hjälp av biträdande utredare Johan Flink med en analys av svaren på enkätens öppna frågor. Statistikchef Kenth Häggblom har bidragit med sammanställning av dataunderlagsmaterialet gällande den på Åland bosatta befolkningen som är född utanför Åland och har annat modersmål än svenska.

Huvudansvarig för projektet i sin helhet har ÅSUBs forskningschef Katarina Fellman varit.

Mariehamn i december 2014

Bjarne Lindström
Direktör

Innehåll

Förord	5
Innehåll	5
Figurförteckning	7
Tabellförteckning	10
1. Sammanfattning	13
2. Inledning	15
2.1 Syfte och bakgrund	15
2.2 Metod och genomförande	15
2.3 Definitioner	16
2.4 Svarefrekvens, bortfall och viktning	17
3. Befolkningsstrukturen på Åland 2013	19
4. Bakgrundsinformation	22
5. Integration	29
5.1 Vad är viktigt ur ett integrationsperspektiv?	29
5.2 Kunskaper i svenska	33
5.3 Svenska språkkurser/språkundervisning	37
6. Rösträtt	46
7. Känslan av trygghet och diskriminering	49
7.1 Trygghet	49
7.2 Diskriminering	51
8. Åsikter om offentliga tjänster på Åland	56
9. Tillgång till information om Åland och tjänster på Åland	63
10. Integrationsplanen och lagen om integrationsfrämjande	65
11. Sysselsättning	68
11.1 Huvudsyssla	68
11.2 Bedömning av yrkeslivet	74
12. Fritid	76
13. Sociala relationer med ålänningar	82
14. Övriga kommentarer från respondenterna	88
15. Jämförelse med den finländska undersökningen	90
15.1 Integration	90
15.2 Rösträtt	91

15.3 Känslan av trygghet och diskriminering	91
15.4 Åsikter om offentliga tjänster	92
15.5 Tillgång till information	92
15.6 Integrationsplan och lagen om integrationsfrämjande	93
15.7 Sysselsättning.....	93
15.8 Fritid	94
15.9 Sociala relationer med ortsbefolkningen.....	94
16. Avslutande kommentarer	95
Referenser	98
Bilaga 1: Följebrev	99
Bilaga 2: Enkät.....	101

Figurförteckning

Figur 1. Respondenternas boendesituation efter modersmål, antal personer och andel (procent)	23
Figur 2. Respondenternas boendesituation efter kön, antal personer	24
Figur 3. Antal och andel (procent) barn under 18 år i familjen efter respondentens modersmål.....	24
Figur 4. Var på Åland respondenten bor efter modersmål, antal personer och andel (procent)	25
Figur 5. Respondenternas främsta orsak till att flytta till Åland efter kön, antal personer.....	25
Figur 6. Respondenternas främsta orsak till att flytta till Åland efter modersmål, antal svar och andel (procent).....	26
Figur 7. Skolor deltagarna gått i sitt hemland efter modersmål, antal personer och andel (procent)	27
Figur 8. Har dina yrkeskvalifikationer och/eller yrkeserfarenheter från ditt hemland validerats? Antal och andel (procent) svar efter modersmål	28
Figur 9. Hur viktigt är följande för dig ur ett integrationsperspektiv?.....	30
Figur 10. Frågor av betydelse för integration efter kön, omdöme på skala mellan 1-4, 1 = "inte alls viktigt", 4 = "mycket viktigt"	32
Figur 11. Hur väl tycker du att du kan svenska? Antal svar och andel (procent).....	33
Figur 12. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Antal och andel (procent) svar	35
Figur 13. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Omdöme efter kön, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra"	37
Figur 14. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Andel (procent) personer.....	37
Figur 15. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel (procent) efter hur länge man bott på Åland	38
Figur 16. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel (procent) efter kön	39
Figur 17. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel (procent) efter sysselsättning	40
Figur 18. Utbildningen var: (flera val möjliga), antal personer som gått utbildning.....	41
Figur 19. Hur länge det dröjde innan tillträde till den första språkutbildningen, antal svar	41
Figur 20. Har du fått tillräckligt med språkundervisning? Antal personer.....	42
Figur 21. Har du fått tillräckligt med språkundervisning? Antal svar och andel (procent) efter modersmål	42
Figur 22. Rösträtt på Åland efter modersmål, antal personer och andel (procent)	47
Figur 23. Rösträtt på Åland efter åldersgrupp, antal personer och andel (procent)	47

Figur 24. Rösträtt på Åland efter hur länge man bott på Åland, antal personer och andel (procent)	48
Figur 25. Hur trygg känner du dig där du bor? Antal svar	49
Figur 26. Hur trygg känner du dig där du bor? Antal svar och andel (procent) efter åldersgrupp	50
Figur 27. Har du blivit diskriminerad på Åland under de senaste 12 månaderna? Andel (procent)	51
Figur 28. Har du blivit diskriminerad på Åland under de senaste 12 månaderna? Andel (procent) efter modersmål	52
Figur 29. Orsak till diskriminering, antal svar (flera val möjliga)	52
Figur 30. Orsak till diskriminering efter modersmål, antal svar och andel (procent)	53
Figur 31. Orsak till diskriminering, antal personer efter åldersgrupp	54
Figur 32. Användning av offentliga tjänster det senaste 12 månaderna, andel (procent)	56
Figur 33. Åsikter om hälsocentralen efter åldersgrupp, antal svar och andel (procent)	59
Figur 34. Åsikter om tandvården efter modersmål, antal svar och andel (procent)	59
Figur 35. Omdöme av offentliga tjänster efter hur länge man bott på Åland, skala 1-4, 1 = "mycket missnöjd", 4 = "mycket nöjd"	60
Figur 36. Har du eller någon av dina barn utbildat sig på Åland de senaste 12 månaderna? Antal svar och andel (procent) efter modermål	62
Figur 37. Källor för information om det åländska samhället, andel (procent) svar (flera val möjliga)	63
Figur 38. Kännedom om lagen om integrationsfrämjande efter modersmål, antal svar och andel (procent)	65
Figur 39. Har någon gjort en integrationsplan för dig? Antal svar och andel (procent) efter modersmål	66
Figur 40. Hur mycket har integrationsplanen hjälpt dig inom följande områden? Antal svar och andel (procent)	67
Figur 41. Huvudsysselsättning efter kön, antal personer	70
Figur 42. Inom vilken sektor respondenten är anställd efter kön, antal personer	71
Figur 43. Inom vilken sektor respondenten är anställd efter modersmål, antal personer och andel (procent)	71
Figur 44. Inom vilken sektor respondenterna är anställda efter ålder, antal personer	72
Figur 45. Inom vilken sektor respondenterna är anställda efter hur länge de bott på Åland, antal personer och andel (procent)	72
Figur 46. Orsak till att vara egenföretagare, antal personer	73
Figur 47. Har du fått tillräckligt stöd och råd för att starta eget företag? Andel (procent)	74
Figur 48. Bedömning av yrkeslivet, antal svar och andel (procent)	75
Figur 49. Fritidssysselsättningar, andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)	76

Figur 50. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet? Antal svar.....	77
Figur 51. Varför man inte deltar i hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet, andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)	78
Figur 52. Varför man inte deltar i hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet efter åldersgrupp, antal svar och andel (procent).....	79
Figur 53. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)	80
Figur 54. Var de svarande lärt känna sina åländska bekanta, antal svar (flera svarsalternativ möjliga)	82
Figur 55. Skulle du önska att du hade flera åländska bekanta? Antal svar.....	83
Figur 56. Skulle du önska att du hade flera åländska bekanta? Antal svar och andel (procent) efter hur länge man bott på Åland	83
Figur 57. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du? Antal svar	84
Figur 58. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Antal svar.....	85
Figur 59. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Andel (procent) svar efter kön	85
Figur 60. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Antal svar och andel (procent) efter modersmål	86
Figur 61. Varför är det svårt att lära känna ålänningar? Antal svar (flera svarsalternativ möjliga)	86
Figur 62. Varför det är svårt att lära känna ålänningar? Andel efter åldersgrupp (flera svarsalternativ möjliga).....	87

Tabellförteckning

Tabell 1. Svar enligt den inskickade enkätens språk.....	18
Tabell 2. Viktning efter kön och modersmål.....	18
Tabell 3. Befolkningen på Åland år 2013 efter kön och ålder, antal och procent.....	20
Tabell 4. Födda utanför Norden och med annat modersmål än svenska efter kön och födelseort.....	21
Tabell 5. Antal svarande (viktat och oviktat) och urval efter bakgrundsvariabler.....	22
Tabell 6. Antal år respondenterna gått i olika skolor i sitt hemland, antal personer.....	28
Tabell 7. Frågor av betydelse för integrationen efter modersmål, omdöme på skala mellan 1-4, 1 = "inte alls viktigt", 4 = "mycket viktigt".....	31
Tabell 8. Egen bedömning av svenska språkkunskaper efter modersmål, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra".....	33
Tabell 9. Egen bedömning av svenska språkkunskaper efter åldersgrupp, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra".....	34
Tabell 10. Egen bedömning av svenska språkkunskaper efter hur länge man bott på Åland, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra".....	34
Tabell 11. Egen bedömning av svenska språkkunskaper efter sysselsättning, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra".....	35
Tabell 12. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Omdöme efter modersmål, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra".....	36
Tabell 13. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Omdöme efter hur länge du bott på Åland, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra".....	36
Tabell 14. Valdeltagande i lagtingsvalet 2011 efter kön och födelseort, procent.....	46
Tabell 15. Valdeltagande i kommunalvalet 2011 efter kön och födelseort, procent.....	46
Tabell 16. Omdöme av offentliga tjänster på Åland, skala 1-4, 1 = "mycket missnöjd", 4 = "mycket nöjd".....	57
Tabell 17. Omdöme av offentliga tjänster på Åland av dem som använt tjänsten de senaste 12 månaderna, skala 1-4, 1 = "mycket missnöjd", 4 = "mycket nöjd".....	58
Tabell 18. Källor för information efter åldergrupp, andel (procent) av varje grupp (flera val möjliga).....	64
Tabell 19. Källor för information efter region, andel (procent) av varje grupp (flera val möjliga).....	64
Tabell 20. Källor för information efter hur länge man bott på Åland, andel (procent) av varje grupp (flera val möjliga).....	64
Tabell 21. Sysselsättningsgrad (16–64 år) år 2011 efter födelseort, kön och ålder, andel (procent).....	68
Tabell 22. Andel anställda och företagare av de sysselsatta (16–64 år) år 2011 efter födelseort och kön, andel (procent).....	69

Tabell 23. Huvudsysselsättning efter modersmål, andel (procent)	69
Tabell 24. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar respondenten tillhör efter åldersgrupp, andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)	80
Tabell 25. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar respondenten tillhör efter hur länge man bott på Åland, andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga).....	80
Tabell 26. Frågor av betydelse för integrationen efter vart man flyttat, omdöme på skala mellan 1-4, 1 = "inte alls viktigt", 4 = "mycket viktigt"	91
Tabell 27. Bedömning av offentliga tjänster efter vart man flyttat, skala mellan 1-4, 1 = "mycket missnöjd", 2 = "något missnöjd", 3 = "ganska nöjd", 4 = "mycket nöjd"	92

1. Sammanfattning

Denna undersökning har utarbetats i samarbete med Ålands landskapsregering. Syftet med undersökningen är att ge en överblick av de inflyttades möjligheter att delta aktivt i det åländska samhällslivet på olika plan utifrån de inflyttades egna erfarenheter och upplevelser.

Under 2000-talet har Ålands befolkning hittills ökat med närmare 3 000 personer. Den största tillväxten har skett för personer som är födda utanför Norden, vilka har ökat med ca 1 400 personer. År 2013 var 5,6 procent av Ålands befolkning födda utanför Norden med annat modersmål än svenska.

Den främsta orsaken till att flytta till Åland hos de som svarat på enkäten är arbete. Här skiljer sig orsakerna beroende på kön, bland männen är arbete den främsta orsaken till flytten medan det för kvinnorna är det att partnern har anknytning till Åland tätt följt av arbete.

Respondenterna ansåg att de tre viktigaste aspekterna ur ett integrationsperspektiv är arbete, hälso- och sjukvård och att barnen får gå i skola. Tätt efter dessa kom svenska språkkunskaper, trygghet och en lämplig bostad. Både kvinnor och män anser att arbete är viktigast ur ett integrationsperspektiv.

De flesta bedömer sina kunskaper i svenska som ganska eller mycket bra. De skriftliga kunskaperna värderas sämst. De med engelska som modersmål bedömer sina kunskaper i svenska högst. Två tredjedelar har deltagit i en svensk språkkurs/språkutbildning. Två tredjedelar av de svarande fick tillgång till språkutbildning inom sex månader. Majoriteten av de med engelska som modersmål anser att språkundervisningen motsvarat deras behov medan majoriteten av de med rumänska som modersmål anser att undervisningen varit för kort.

Av de svarande uppger 43 procent att de har rösträtt. Hela 34 procent av respondenterna anser att de är i behov av mer information om hur det går till att rösta på Åland. År 2011 röstade 27 procent av de som är födda utanför Norden i kommunalvalet. Respondenterna efterfrågar mer information om kandidaterna på engelska och undrar hur de olika kandidaterna ställer de sig till integrationsfrågor.

Nästan alla respondenter känner sig trygga eller ganska trygga där de bor. Knappt två procent känner sig otrygga eller ganska otrygga. Orsaker till att vara otrygg kan vara på grund av omgivningen eller ansträngd ekonomi. En fjärdedel av de svarande anser att de blivit diskriminerade det senaste året. De vanligaste orsakerna är på grund av språket, kön eller etniskt ursprung.

När de inflyttade ska bedöma olika offentliga tjänster på Åland värderas bibliotek, barndagvård och motionstjänster högst medan de som fick sämst betyg var psykisk

klinik och hälsocentral. Om man istället endast ser på svaren för de personer som har använt tjänsten det senaste året får Högskolan på Åland högst betyg följt av bibliotek och barndagvård. Betyget för den psykiska kliniken ökar från en sista plats till femte plats. Även betyget för sociala tjänster förbättras. Däremot sjunker betyget för Ålands gymnasium.

De främsta källorna till information om det åländska samhället är från åländska bekanta, tidningar och arbetsplatsen. Kvinnor får mer information från familjemedlemmar och myndigheter än vad män får. De med estniska som modersmål får mer information från arbetsplatsen än de övriga och de med lettiska får mer information från radion än de övriga. Ju kortare tid du bott på Åland desto mer information fås från andra inflyttade. Ju längre tid du bott här desto mer information fås från tidningar, TV och radio.

De flesta inflyttade har inte kännedom om lagen om integrationsfrämjande. Endast en tiondel av de inflyttade vet med säkerhet att de har fått en integrationsplan gjord åt sig. Däremot anser en stor del av de som fått en integrationsplan att den har hjälpt dem, till exempel genom att lära sig svenska eller få kännedom om Åland och övriga ålänningar.

Av respondenterna är 64 procent anställda, främst inom den privata sektorn. Andelen anställda inom den offentliga sektorn ökar dock ju längre tid den inflyttade har bott på Åland. Mindre än en tiondel av de inflyttade är egenföretagare. Den vanligaste orsaken till att vara egenföretagare är att de vill vara sin egen chef eller att de har en bra affärsidé. De flesta önskar dock att de fått mer stöd och råd för att starta sitt företag. De inflyttade trivs överlag bra på sitt jobb, anser att de behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda och att de får förtroende.

Nästan tre fjärdedelar av de som svarat på enkäten anser att fritidsaktiviteter är viktiga. De vanligaste aktiviteterna var hem- och familjeliv, TV och film, läsa och idrotts-/motionsutövning. En fjärdedel uppger att de deltar i någon form av organiserad hobby eller fritidsverksamhet. De främsta orsakerna till att inte delta är brist på tid eller för dåliga kunskaper i svenska. De som bor i Mariehamn anser i större utsträckning att de inte är intresserade av aktiviteterna medan de på landsbygden anser att aktiviteterna ligger för långt bort.

De flesta inflyttade har åländska bekanta. Det vanligaste stället att lära känna ålänningar är på arbetsplatser eller i grannskapet. Kvinnor träffar fler ålänningar genom sina barn medan männen träffar flera genom sina fritidsintressen. Fler män än kvinnor uppger dock att de inte har några åländska bekanta. Hur lätt eller svårt man tycker det är att lära känna ålänningar varierar men över en tredjedel anser att det är ganska eller mycket svårt. Den främsta orsaken till detta ansågs vara att ålänningar förhåller sig reserverat mot de inflyttade. De med lettiska som modersmål anser att det är lättast att lära känna ålänningar medan de med rumänska som modersmål anser att det är svårast.

2. Inledning

2.1 Syfte och bakgrund

Den övergripande målsättningen för landskapsregeringens program för främjande av integration 2012-2015 är att alla kvinnor, män, flickor och pojkar ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter på alla områden i livet. Åland ska vara ett inkluderande samhälle där alla garanteras en likvärdig behandling. De inflyttades levnadsvillkor ska på centrala delområden (inkomst, utbildning, sysselsättning och deltagande) vara på samma nivå som den övriga befolkningens. Programmet betonar att integration handlar om alla människors lika värde och respekt och samförstånd mellan människor med olika social, kulturell, språklig, religiös och etnisk bakgrund. Ett framgångsrikt integrationsarbete resulterar i rättvisa, demokrati och vinster för det åländska samhället. Mångfald bidrar också till lönsamhet genom att olika bakgrunder, erfarenheter och kunskaper skapar mervärde och bidrar till ett gott samhällsklimat. Mångfaldsarbete är en process som handlar om förändringsarbete på olika nivåer och inom olika delar av det åländska samhället.

Genomförandet av landskapsregeringens program för integrationspolitiken kräver kunskap och insikt om förhållandena bland inflyttade i landskapet. Som en del i uppföljningen av programmet har landskapsregeringen valt ut några indikatorer genom vilka integration kan följas och utvärderas över tid. Den inflyttarundersökning som presenteras i den här rapporten är en viktig metod för att samla in relevant data och information.

Syftet med undersökningen är att ge en överblick av de inflyttades möjligheter att delta aktivt i det åländska samhällslivet på olika plan utifrån de inflyttades egna erfarenheter och upplevelser. Den här undersökningen är den första i ordningen och har därför även som syfte att, tillsammans med annan tillgänglig statistik och information, kartlägga situationen bland de inflyttade under programmets första del som utgångspunkt för utvecklingen av fortsatta integrationsåtgärder. Avsikten är att göra en liknande undersökning efter ett antal år.

2.2 Metod och genomförande

Insamlingen av data för undersökningen har genomförts med en pappersenkät med möjlighet att som alternativ fylla i formuläret på webben. Formuläret skickades ut på svenska och engelska. Följebrevet innehöll information på svenska, engelska, estniska, lettiska och rumänska¹. Det elektroniska formuläret var tillgängligt på alla fem språken. Det slutliga urvalet omfattar 1 354 personer i åldern 18-75 år födda utanför Norden och som inte har svenska som modersmål.

---

¹ Estniska, lettiska och rumänska är de vanligaste språken bland inflyttade från länder utanför Norden.

Enkätformuläret² grundar sig på de inflyttarbarometrar som används i våra grannländer för att möjliggöra jämförelser. Formuläret omfattar bland annat bakgrundsfaktorer, indikatorer på integration samt personliga erfarenheter och synpunkter på arbetsliv, samhällsliv och fritid.

Där det är möjligt redovisas resultatet efter hur större grupper av personer med olika modersmål, i olika åldersgrupper samt efter kön har svarat. Där svarsfrekvensen är låg måste resultaten visas mera aggregerat och tolkas med försiktighet.

Den statistiska analysen bygger på grundläggande metoder som uträkningar av procentuella andelar och medelvärden. Variansanalys har sedan använts för att testa för statistisk signifikans i skillnader mellan olika grupper.

Det bör även betonas att genomsnittresultat sällan är tillräckligt klargörande eftersom förutsättningarna varierar mycket beroende på orsak till inflyttningen, från vilka länder personerna kommer, med vilken utbildningsbakgrund osv. Den statistiska analysen av svaren har därför kompletterats med svar givna på öppna frågor.

För att tydliggöra strukturen i integrationsutmaningarna och ge de svarandes erfarenheter ett sammanhang har vi i de öppna frågorna skrivit ut vilket modersmål personen har. Språktillhörigheten har däremot lämnats bort då den kan bidra till att minska anonymiteten eller på annat sätt minska integriteten.

Frågor har ibland tolkats på olika sätt av respondenterna, risken för detta ökar då enkäterna finns på flera olika språk. Därför bör undersökningens resultaten granskas kritiskt. Undersökningens resultat ger trots det en bild av den mångfald av erfarenheter som de inflyttade har när det gäller åländskt samhällsliv.

I enkäten frågas det efter respondentens upplevelser och erfarenheter, till exempel upplevd diskriminering. Detta ger utrymme för tolkningar både för den som svarat på frågorna och den som läser resultatet. Resultaten ger dock en bra bild av samlade upplevelser och erfarenheter av att leva och bo på Åland för den inflyttade.

2.3 Definitioner

Integration: Invandrarens och samhällets interaktiva utveckling med målet att ge invandraren de kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet samtidigt som invandrarens möjligheter att upprätthålla sitt eget språk och sin egen kultur stöds. (Källa: Landskapslag om främjande av integration, ÅFS 74:2012)

Integrationsfrämjande: Sektorsövergripande främjande och stödande av integration med hjälp av myndigheters och andra aktörers åtgärder och tjänster. (Källa:

---

² Se bilaga2: Enkät

Landskapslag om främjande av integration, ÅFS 74:2012)

Invandrare: En person som flyttat till Åland och som vistas i landet med ett tillstånd som beviljats för annat än turism eller därmed jämförbar kortvarig vistelse eller vars uppehållsrätt har registrerats eller som har beviljats uppehållskort. (Källa: Landskapslag om främjande av integration, ÅFS 74:2012)

Integrationsplan: Integrationsplanen är en personlig plan för invandraren i fråga om de åtgärder och tjänster vars syfte är att stödja invandrarens möjligheter att inhämta tillräckliga kunskaper i svenska och andra kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och arbetslivet och främja invandrarens möjlighet att delta som en likvärdig medlem i samhällsverksamheten. Utöver studier i svenska kan i integrationsplanen överenskommas om undervisning i invandrarens eget modersmål, samhällsorienterad undervisning, läs- och skrivundervisning samt undervisning som kompletterar den grundläggande utbildningen, integrationsutbildningen och andra individuella åtgärder som främjar integrationen. (Källa: Landskapslag om främjande av integration, ÅFS 74:2012)

Statistiskt signifikant skillnad: Om den uppmätta skillnaden mellan resultaten i två stickprovsundersökningar är större än den statistiska felmarginale för denna skillnad, sägs den uppmätta skillnaden vara "statistiskt signifikant". Om inget annat anges är vanligen innebörden av "säkerställdheten" att sannolikheten är mindre än 5 procent att den uppmätta skillnaden enbart beror på slumpen.

Varje begrepp i enkäten och rapporten är inte distinkt definierade. Detta kan således bidra till olika tolkningar. Exempel på sådana begrepp är trygghet och ålänning. Varje respondent har alltså gjort sin egen tolkning. Till exempel kan några tolka ordet ålänning som endast infödda ålänningar medan andra tolkar det som alla som bor på Åland.

2.4 Svarsfrekvens, bortfall och viktning

Undersökningen baseras på en enkätförfrågan till 1 354 (1 402 utskickade, 48 i retur på grund av att personen flyttat och ny adress inte är känd) personer i åldern 18 - 75 år födda utanför Norden och som inte har svenska som modersmål. Det ursprungliga urvalet är detsamma som den aktuella målpopulationen. Det innebär att enkäten skickats till alla personer i åldern 18 - 75 år födda utanför Norden som inte har svenska som modersmål och som var registrerade i befolkningsregistret i juli 2014. Totalt inkom 571 svar, vilket innebär att svarsprocenten för undersökningen är 42 procent. Antal svar som inkom för sent (och därför inte tagits med i undersökningen) uppgick till 13. Bland kvinnorna var svarsprocenten 48 procent och bland männen 36 procent. Antalet svarande efter kön, ålder, modersmål och region framgår av *Tabell 1*. Internationellt kan man se en allmän trend mot allt lägre svarsprocent i enkätundersökningar. Även frågeformulärets längd (åtta sidor) kan bidra till en lägre svarsprocent.

För att förbättra svarsprocenten har en utlottning av en penningssumma bland de svarande gjorts. Det fanns även möjlighet att svara på enkäten på flera språk (engelska, estniska, lettiska, rumänska och svenska) via internet. Utöver detta skickades två påminnelser ut till de som inte ännu svarat på enkäten. Vid den andra påminnelsen bifogades inte något formulär.

Tabell 1. Svar enligt den inskickade enkätens språk

	Papperssvar	Elektroniska svar	Totalt
Totalt	90 %	10 %	571
Svenska	95 %	5 %	431
Engelska	92 %	8 %	116
Estniska	-	100 %	3
Lettiska	-	100 %	14
Rumänska	-	100 %	7

Eftersom svarsprocenten skiljer sig mellan till exempel kvinnor och män och mellan olika språk har svaren viktats så att svaren blir mer representativa för målgruppen. Resultaten i denna rapport är genomgående viktade på sedvanligt sätt enligt kön och modersmål. *Tabell 2* visar hur vikterna fördelar sig mellan de olika kategorierna av svarande. Vikter över 1 innebär att svaren från den aktuella kategorin tilldelats en kompenserande vikt, och omvänt innebär vikter under 1 att vi reducerat vikten av den aktuella kategorins svar för överrepresentation. Svansfrekvensen för kvinnor och män och bland de olika modersmålen varierade. Underrepresentation återfanns bland annat för män med estniska och thailändska som modersmål³.

Tabell 2. Viktning efter kön och modersmål

	Kvinnor	Män
Engelska	0,46	0,96
Estniska	0,93	2,22
Lettiska	0,93	1,33
Rumänska	1,24	1,48
Ryska	0,81	1,16
Thai	0,78	1,62
Annat	0,87	0,97

³ Eftersom variationerna i svarsfrekvens mellan de olika åldersgrupperna var knappt märkbara avstod vi från att vikta utgående från den bakgrundsvariabeln.

3. Befolkningsstrukturen på Åland 2013

Under 2000-talet har Ålands befolkning fått en mera internationell sammansättning. Tidigare kom den största delen av inflyttningen från Finland, men på senare år har flyttningen från Sverige och utomnordiska länder ökat. Flyttningen har också blivit en viktigare faktor för befolkningstillväxten genom att flyttningsöverskottet har ökat samtidigt som födelseöverskottet (födda minus avlidna) har visat en sjunkande tendens.

Detta sätter spår i befolkningsstrukturen. Under 2000-talet har Ålands befolkning ökat med närmare 3 000 personer, men av denna ökning står personer som är födda på Åland för bara ett par hundra. Deras andel av befolkningen har därför minskat från 72 till 66 procent. De inflyttade som är födda i Finland har blivit drygt 400 flera, men andelen är ändå svagt sjunkande och uppgår nu till 19 procent av befolkningen. Invånarna med ursprung i Sverige har blivit över 900 flera och är nu 8 procent av befolkningen. Den största tillväxten har skett för personer som är födda utanför Norden. De har ökat med 1 400 och andelen av befolkningen har stigit från mindre än 2 till över 6 procent.

Ökningen av invånare med utomnordiskt ursprung utgörs till största delen av personer födda i Europa, där Baltikum och Rumänien står för betydande delar, men också Ryssland och Tyskland. Också personer från Asien har ökat en hel del och där är det främst Thailand, Iran och Filippinerna som utgör de inflyttades födelseländer.

Inflyttningen märks också i statistiken över språk. Andelen av befolkningen med svenska som modersmål har sjunkit från 94 till 89 procent sedan år 2000 och de finskspråkiga har behållit sin andel på knappt 5 procent. Personer med andra språk har däremot ökat sin andel från drygt 1 till över 6 procent genom att de har blivit 1 500 flera.

Denna undersökning omfattar personer som är födda utanför Norden och har andra modersmål än svenska. Den 31 december 2013 utgjorde denna grupp 1 605 personer eller 5,6 procent av befolkningen. Könsfördelningen är jämn, men åldersmässigt föreligger en koncentration till åldrarna 20–49 år. Största andel av befolkningen utgör denna grupp bland 30–39-åringarna, där de är nästan 15 procent av invånarna. (Tabell 3)

Tabell 3. Befolkningen på Åland år 2013 efter kön och ålder, antal och procent

	Båda könen	Kvinnor	Män
Hela befolkningen	28 666	14 364	14 302
- 0–9	3 113	1 501	1 612
- 10–19	3 232	1 571	1 661
- 20–29	3 103	1 429	1 674
- 30–39	3 531	1 698	1 833
- 40–49	4 046	2 051	1 995
- 50–59	3 901	2 023	1 878
- 60–69	4 000	2 030	1 970
- 70+	3 740	2 061	1 679
Födda utanför Norden*	1 605	802	803
- 0–9	96	42	54
- 10–19	129	58	71
- 20–29	289	152	137
- 30–39	515	240	275
- 40–49	280	147	133
- 50–59	193	108	85
- 60–69	75	39	36
- 70+	28	16	12
Andel (%) födda utanför Norden*	5,6	5,6	5,6
- 0–9	3,1	2,8	3,3
- 10–19	4,0	3,7	4,3
- 20–29	9,3	10,6	8,2
- 30–39	14,6	14,1	15,0
- 40–49	6,9	7,2	6,7
- 50–59	4,9	5,3	4,5
- 60–69	1,9	1,9	1,8
- 70+	0,7	0,8	0,7

* Som inte har Svenska som modersmål

Källa: ÅSUB Befolkningsstatistik

Över en fjärdedel av den aktuella gruppen är personer födda i något av de baltiska länderna, främst Lettland och Estland. Över 40 procent har sitt ursprung i andra europeiska länder och en knapp fjärdedel i Asien. Endast sju procent är födda i någon annan världsdel. (Tabell 4)

Tabell 4. Födda utanför Norden och med annat modersmål än svenska efter kön och födelseort

	Båda könen	Kvinnor	Män
Hela befolkningen	28 666	14 364	14 302
Födda utanför Norden*	1 605	802	803
- Baltikum	444	225	219
- Övriga Europa	670	299	371
- Asien	377	230	147
- Övriga världen	114	48	66
Andel av hela befolkningen, procent	5,6	5,6	5,6
- Baltikum	1,5	1,6	1,5
- Övriga Europa	2,3	2,1	2,6
- Asien	1,3	1,6	1,0
- Övriga världen	0,4	0,3	0,5
Födda utanför Norden*, fördelning	100,0	100,0	100,0
- Baltikum	27,7	28,1	27,3
- Övriga Europa	41,7	37,3	46,2
- Asien	23,5	28,7	18,3
- Övriga världen	7,1	6,0	8,2

* Som inte har Svenska som modersmål
Källa: ÅSUB Befolkningsstatistik

4. Bakgrundsinformation

I *Tabell 5* ser vi antal svarande på enkäten (oviktade och viktade) efter olika bakgrundsvariabler. Bland de som svarat på enkäten var männen underrepresenterade varvid detta korrigerades med hjälp av viktning. Även personer med engelska, thailändska och "annat" modersmål var aningen överrepresenterade medan estniska, lettiska och rumänska var underrepresenterade. Däremot motsvarar respondenternas åldersfördelning ganska väl den verkliga fördelningen. Några personer har inte angivit vissa bakgrundsvariabler varvid dessa svar faller bort då vi jämför frågor utgående från de olika variablerna.

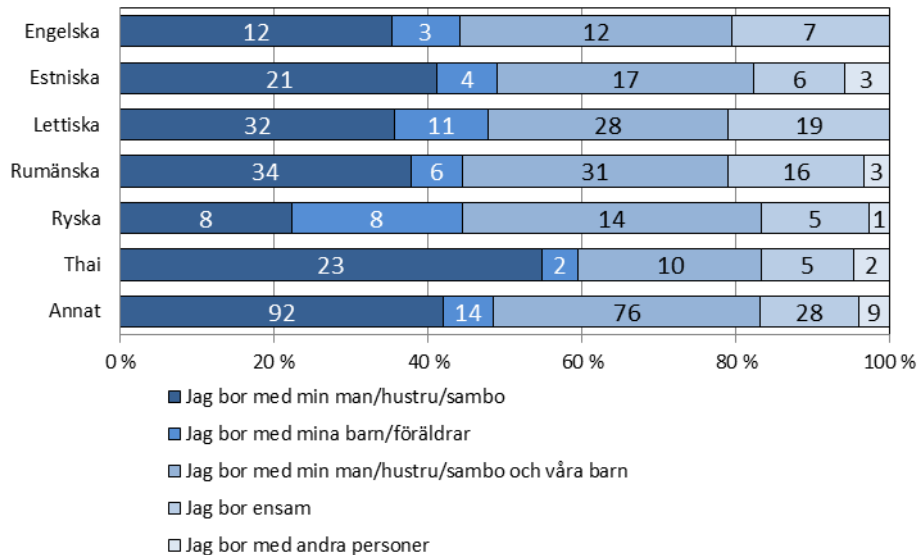
Tabell 5. Antal svarande (viktat och oviktat) och urval efter bakgrundsvariabler

		Antal svarande, oviktat	Antal svarande, viktat	Urval
Kön	Totalt	571	571	1354
	Kvinna	334	294	696
	Man	237	277	658
Ålder	18-24 år	30	29	103
	25-34 år	166	174	457
	35-44 år	176	178	393
	45-54 år	112	108	232
	55-64 år	67	64	134
	65+ år	20	18	35
Modersmål	Engelska	47	35	82
	Estniska	40	51	122
	Lettiska	85	92	218
	Rumänska	66	90	213
	Ryska	41	38	89
	Thai	49	43	103
	Annat	242	222	500
Region	Mariehamn	356	352	843
	Fasta Ålands landsbygd	184	184	412
	Skärgården	30	35	99
Bott på Åland	Mindre än 6 år	235	243	-
	6-10 år	149	156	-
	Mer än 10 år	185	170	-

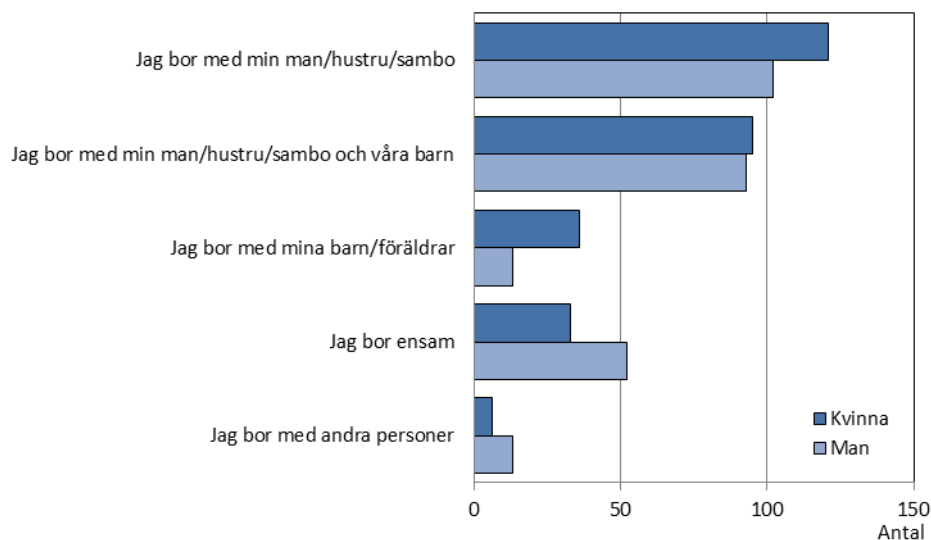
Av de svarande uppgav 77 procent att de är medborgare i ett EU-land och 21 procent att de är medborgare i ett icke EU-land. Resterande 2 procent har dubbelt medborgarskap i både EU- och icke EU-länder.

Respondenterna tillfrågades om sin boendesituation. En tredjedel av de svarande uppgav att han/hon är bosatta med sin man/hustru/sambo och barn, 39 procent sade att han/hon är bosatt med sin man/hustru/sambo. Cirka 15 procent bor ensamma och 9 procent med sina barn eller föräldrar. *Figur 1* visar respondenternas boendesituation efter deras modersmål. Siffrorna i staplarna i figuren motsvarar antal personer medan staplarnas bredd motsvarar andel.

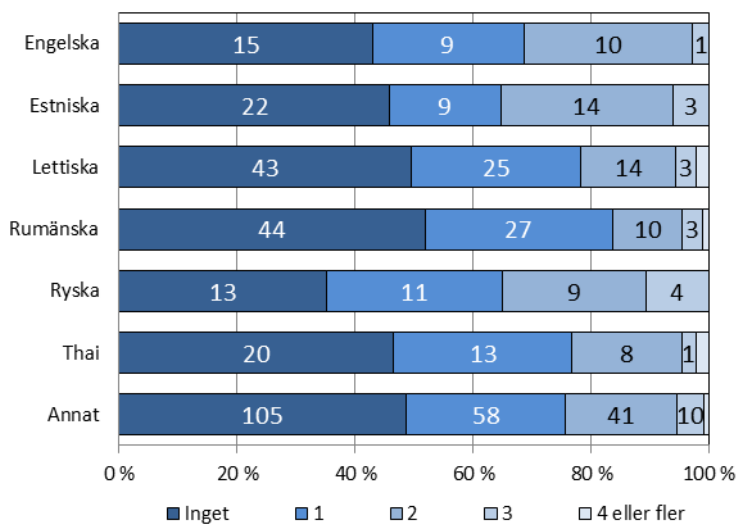
Figur 1. Respondenternas boendesituation efter modersmål, antal personer och andel (procent)

I *Figur 2* visas respondenternas boendesituation efter kön. Det är inga signifikanta skillnader på svaren beroende på den svarandes kön.

Figur 2. Respondenternas boendesituation efter kön, antal personer

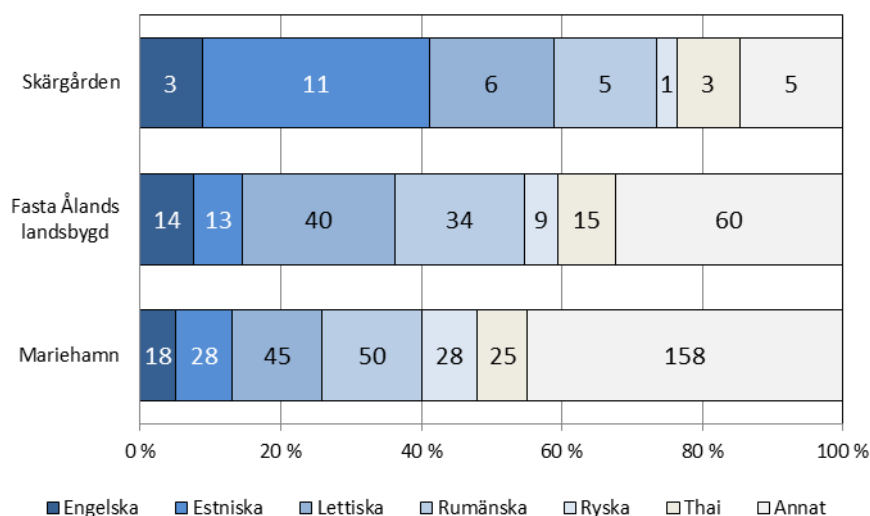
Respondenterna blev tillfrågade om hur många barn under 18 år som finns i deras familj. Hälften av de tillfrågade svarade att det finns ett eller flera minderåriga barn i familjen. I *Figur 3* visas andel och antal barn under 18 år i familjen efter respondentens modersmål.

Figur 3. Antal och andel (procent) barn under 18 år i familjen efter respondentens modersmål

Av de svarande bor 62 procent i Mariehamn, 32 procent på fasta Ålands landsbygd och 6 procent i skärgården. Se *Figur 4* för indelning av region efter respondentens modersmål.

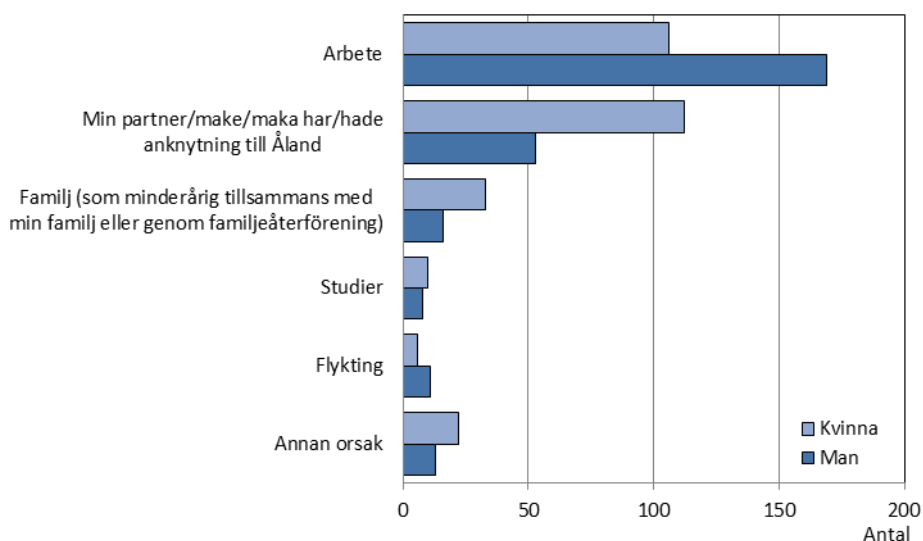

Figur 4. Var på Åland respondenten bor efter modersmål, antal personer och andel (procent)

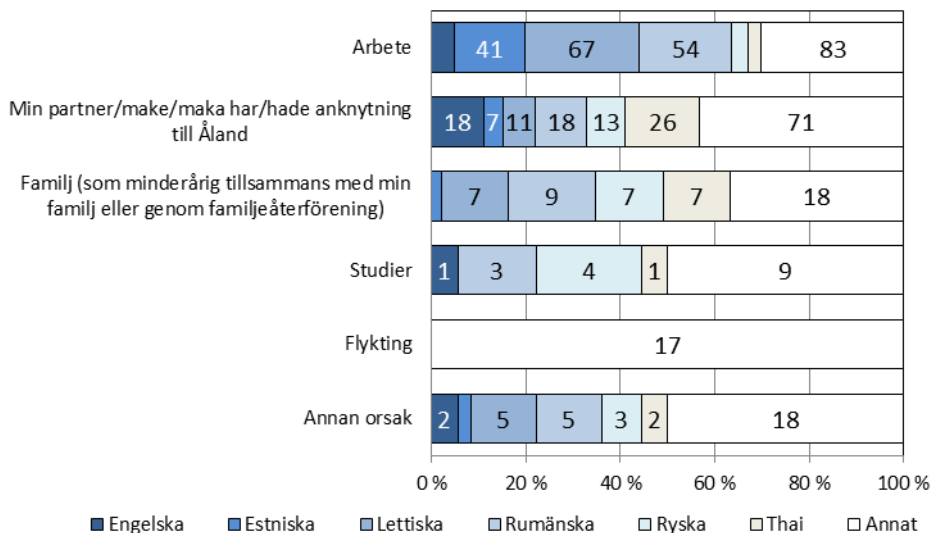
Den främsta orsaken till att flytta till Åland hos de som svarat på enkäten är arbete. Inom kategorierna modersmål och kön finns det statistiskt signifikanta skillnader på orsaken till flytten. (Figur 5 och Figur 6) För män är den vanligaste orsaken att flytta till Åland på grund av arbete, medan för kvinnor är den vanligaste orsaken att partnern har anknytning till Åland. Ser vi istället på de svarandes modersmål är arbete den främsta orsaken till att flytta till Åland för de som har estniska, lettiska, rumänska och annat språk som modersmål. Medan de som har thailändska, engelska eller ryska som modersmål främst flyttat hit på grund av att partnern har anknytning till Åland.

Figur 5. Respondenternas främsta orsak till att flytta till Åland efter kön, antal personer

Not: Signifikanta skillnader beroende på kön.

Figur 6. Respondenternas främsta orsak till att flytta till Åland efter modersmål, antal svar och andel (procent)

Not: Signifikanta skillnader beroende på modersmål

I en öppen fråga har de svarande fått beskriva andra orsaker till varför de valt att flytta till Åland. En traditionell orsak till att emigrera har varit möjligheten till arbete och att kunna skapa sig ett bättre liv. Även bland de inflyttade som svarar på denna enkät framkommer detta som ett skäl till flytten. Utbildningssystemet och förutsättningarna för sina barns framtid i allmänhet lyfts fram av flera personer som orsaker till flytten till Åland.

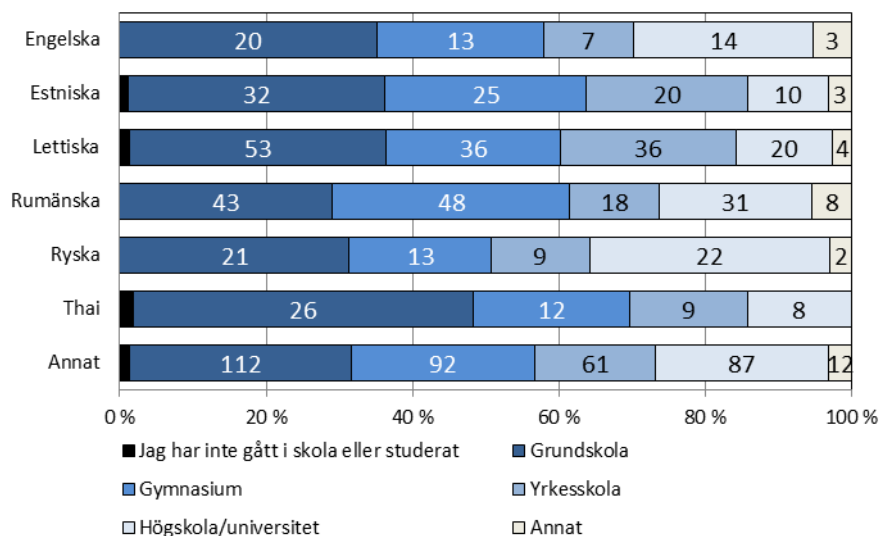
Sedan EU utvidgades österut har många människor från dessa länder använt möjligheten att flytta för att få en bättre framtid. Åland har idag många inflyttade från Östeuropa och sex av de åtta personer som lämnat någon egen kommentar där de framhåller möjligheten till bättre liv har rumänska som modersmål. En man i medelåldern lämnade följande beskrivning av orsakerna till sin flytt: *"Mycket bra med en stad utan korruption. Jag kommer från Rumänien och där finns mycket korruption och kriminalitet. Jag är mycket trött på korruptionen och kriminaliteten i mitt land."*

Det finns även en grupp om elva personer som uppgett att Åland som plats lockat eller att de helt enkelt var nyfikna på något nytt. Fem av dessa personer var tyskspråkiga och de tre övriga vars modersmål vi känner till har italienska och turkiska som modersmål. I denna grupp beskrivs orsakerna till ålandsflytten som exempelvis "äventyr, upplevelse" och "trygghet, natur, lugnet". En tysktalande kvinna, 25-34 år berättar: *"[Jag] har alltid varit fascinerad av Åland och när jag fick tillfället att jobba här var det självklart att vi flyttade hit."*

I Figur 7 beskrivs i vilka skolor deltagarna gått i sitt hemland efter deltagarens modersmål. Här redovisas alltså enskilda skolor, inte respondentens högsta utbildningsnivå. Mer än hälften av respondenterna hade gått grundskolan. Över 40 procent av de svarande har avslutat gymnasiet. Knappa 18 procent har gått på

yrkesskola, högskola eller universitet. De flesta högskole- eller universitetsexamina var bland dem som har rumänska, ryska eller annat modersmål. Det bör dock framhåvas att dessa svar kan vara missvisande då svarsalternativen inte passat alla utbildningssystem för de olika nationaliteterna.

Figur 7. Skolor deltagarna gått i sitt hemland efter modersmål, antal personer och andel (procent)

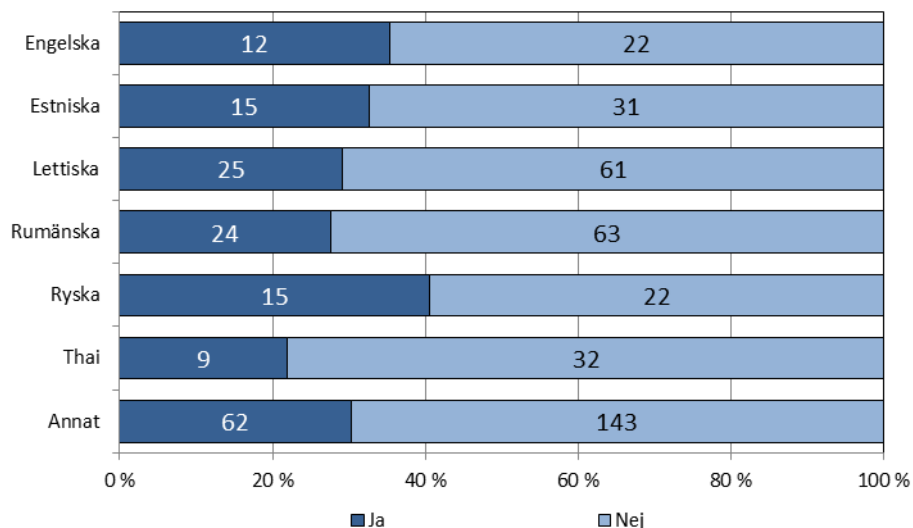
Exempel på "annan skola" i *Figur 7* är: Folkhögskola, doktorexamen, lärling, Medis, musikinstitut och teaterutbildning.

I *Tabell 6* beskrivs hur många år de svarande har gått i olika skolor i sitt hemland. I medeltal (av de som gått i den aktuella skolan) har de svarande studerat i grundskolan i 7,9 år, 4,2 år på gymnasiet, 2,9 år på yrkesskolor och 4 år på högskolor eller universitet.

De svarande fick ange om deras yrkeskvalifikationer och/eller yrkeserfarenheter från hemlandet har bedömts (validerats) på Åland? 66 procent svarad nej, 29 procent svarade ja och 5 procent lämnade frågan tom. Det är inga signifikanta skillnader mellan svaren oberoende av bakgrundsvariabel. I *Figur 8* ser vi svaren efter respondentens modersmål.

Tabell 6. Antal år respondenterna gått i olika skolor i sitt hemland, antal personer

		Antal
Grundskola	1-6 år	78
	7-9 år	229
	10-13 år	41
Gymnasium	1-2 år	37
	3-4 år	184
	5-10 år	44
	11-12 år	19
Yrkesskola	1 år	21
	2 år	36
	3 år	84
	4-6 år	50
Högskola/universitet	1-3 år	84
	4-5 år	115
	6-7 år	19
	Över 7 år	13

Figur 8. Har dina yrkeskvalifikationer och/eller yrkeserfarenheter från ditt hemland validerats? Antal och andel (procent) svar efter modersmål

Sammanfattningsvis är den främsta orsaken till att flytta till Åland hos de som svarat på enkäten på grund av arbete. Bland männen är det främst på grund av arbete medan det för kvinnorna är att partnern har anknytning till Åland, tätt följt av arbete. Många är högt utbildade men få har fått sina yrkeserfarenheter från sitt hemland validerade.

5. Integration

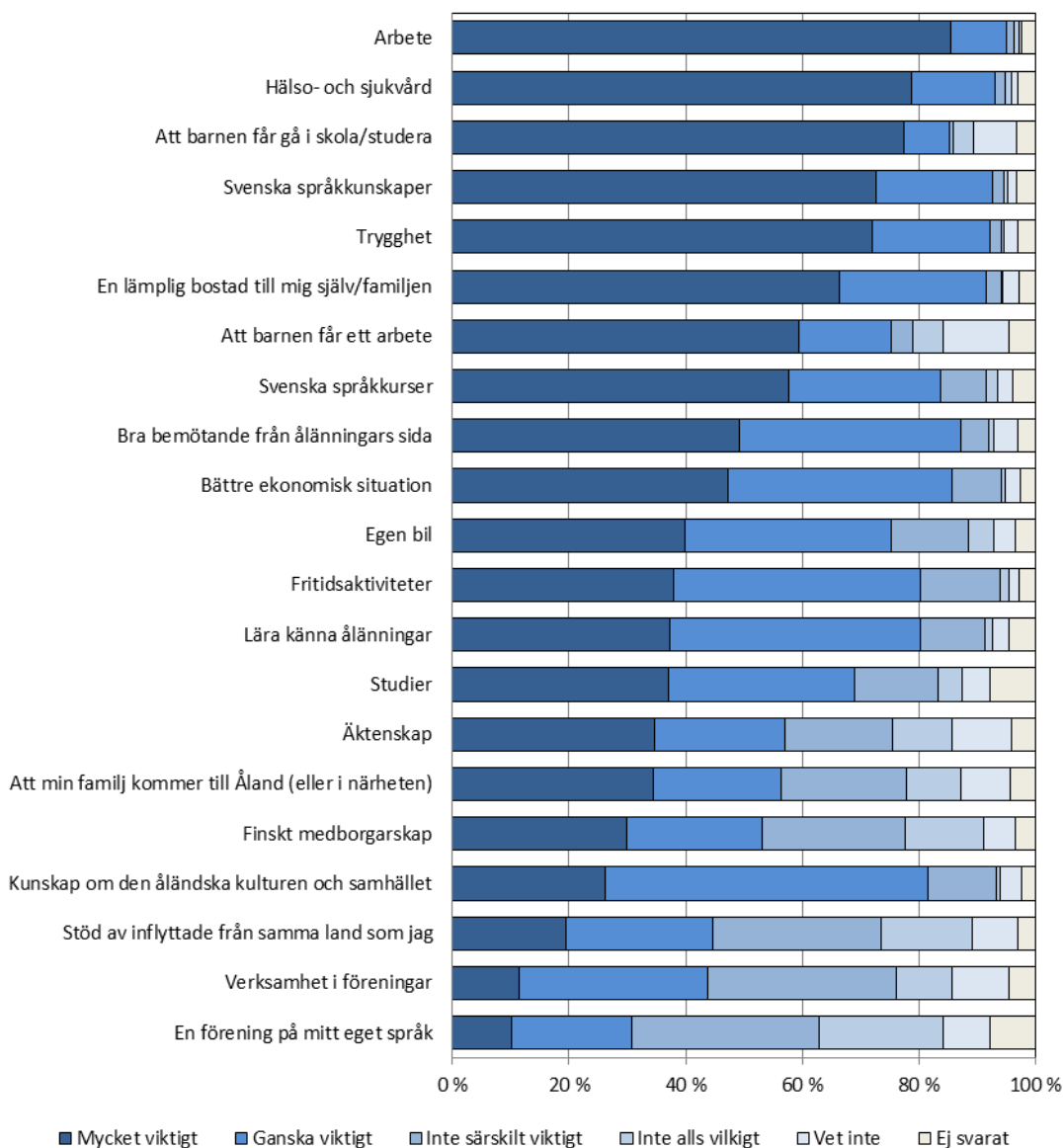
Integration innebär att inflyttade lär sig om och anpassar sig till det åländska samhället samt känner sig välkomna som likvärdiga medlemmar i det åländska samhället. Det är viktigt att inflyttade vet hur saker och ting sköts på Åland. Målet är att de inflyttade lär sig svenska och kan delta i arbetslivet och samhället. Det är också viktigt att bevara den inflyttades eget språk och kultur.

I detta kapitel kommer vi att se på resultatet av undersökningen angående vad respondenterna anser är viktiga aspekter för integration. De svarande fick även göra en egen bedömning av sina kunskaper i svenska och utvärdera de språkkurser de gått.

5.1 Vad är viktigt ur ett integrationsperspektiv?

Respondenterna fick bedöma hur viktigt olika saker är för dem ur ett integrationsperspektiv. Sammanfattningsvis ansåg man att de tre viktigaste aspekterna var arbete, hälso- och sjukvård och att barnen får gå i skola. Tätt efter dessa kom svenska språkkunskaper, trygghet och en lämplig bostad. En förening på det egna språket, verksamhet i föreningar och stöd från inflyttade från samma land ansågs inte lika viktigt. (*Figur 9*)

De svarande kunde även fylla i övriga saker de tyckte var viktiga ur ett integrationsperspektiv. Här följer exempel på dessa: Hemspråksundervisning, församlingen/religion, att folk välkomnar mig, att ha goda vänner, att vara delaktig i samhället, rösträtt, bra bemötande på jobbet, by/granngemenskap byalag/gårdsfest, en smidigare behandling av anhållan om medborgarskap, finska språket, informella evenemang från jobbet för att lära känna medarbetare, kommunikation och mobilnät, lite mera info om mitt hemland, språkutbildning från arbetsgivaren och stöd av en åländsk familj.

Figur 9. Hur viktigt är följande för dig ur ett integrationsperspektiv?

Det är signifikanta skillnader på svaren mellan modersmålen inom följande områden: hälso- och sjukvård, att barnen får ett arbete, egen bil, finskt medborgarskap och stöd av inflyttade från samma land. Bland annat så värderar de med thailändska som modersmål stödet från andra inflyttade från samma land högre än de andra. Finskt medborgarskap värderas högst av de som talar thailändska och rumänska. Att ha en egen bil är viktigast för dem som talar lettiska.

Om vi gör om svaren till en skala från 1-4 där 1 betyder "inte alls viktigt" och 4 betyder "mycket viktigt" fås ett medelvärde så vi kan se vilka komponenter de

svarande tycker att är viktigast ur ett integrationsperspektiv. Vi tar bort alla som svarat "vet inte" eller inte svarat alls. (Tabell 7) Noteras bör att när skalan görs på detta sätt vet vi inte med säkerhet avståndet mellan de kvalitativa omdömena. Detta ger dock en bild av omdömena så man kan göra jämförelser mellan de olika verksamheterna. Man ska dock vara försiktig med tolkningen av storleken på skillnaderna.

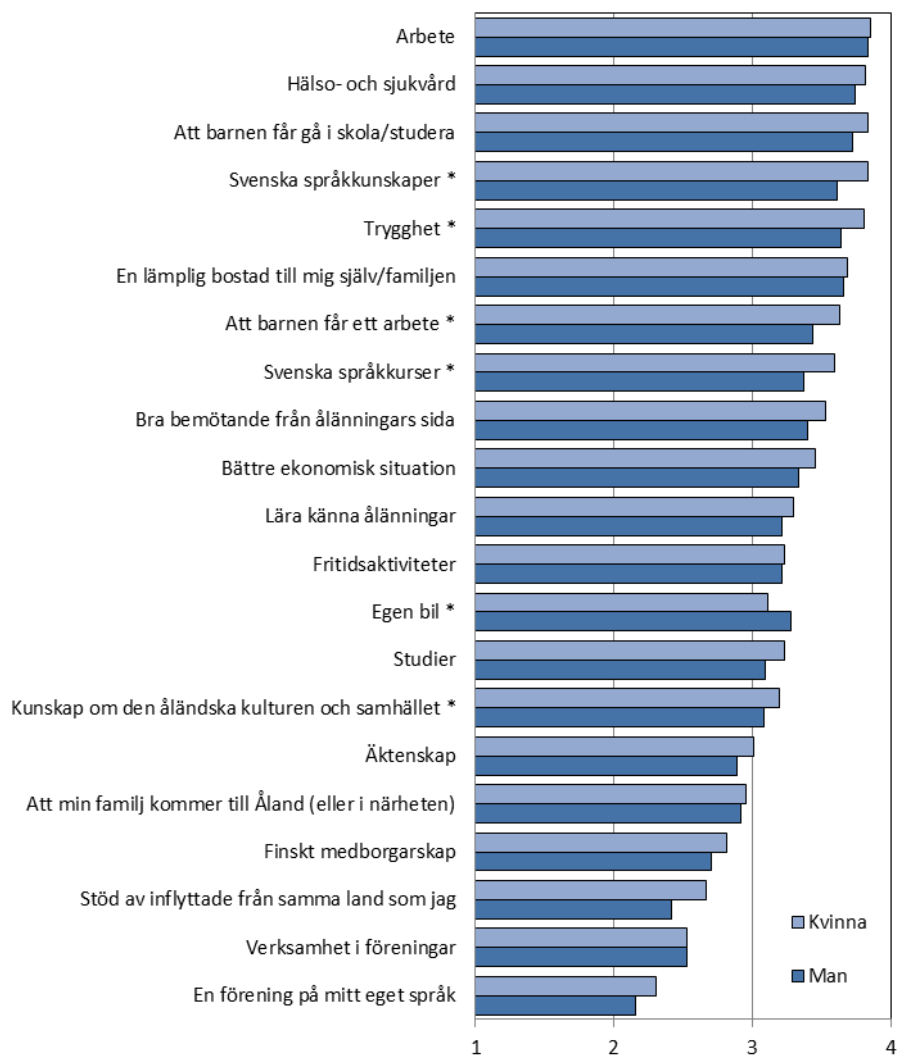
Tabell 7. Frågor av betydelse för integrationen efter modersmål, omdöme på skala mellan 1-4, 1 = "inte alls viktigt", 4 = "mycket viktigt"

	Totalt	Engelska	Estniska	Lettiska	Rumänska	Ryska	Thai	Annat	Antal svar
Arbete	3,8	3,7	3,9	3,8	4,0	3,8	3,9	3,8	554
Hälso- och sjukvård *	3,8	3,6	3,7	3,8	3,8	3,8	3,9	3,8	544
Att barnen får gå i skola/studera	3,8	3,6	3,7	3,7	3,9	3,7	3,8	3,8	511
Svenska språkkunskaper	3,7	3,6	3,7	3,7	3,8	3,7	3,8	3,7	542
Trygghet	3,7	3,5	3,8	3,7	3,8	3,7	3,8	3,8	540
En lämplig bostad till mig själv/familjen	3,7	3,5	3,7	3,7	3,7	3,6	3,6	3,7	539
Att barnen får ett arbete *	3,5	3,0	3,5	3,5	3,6	3,6	3,7	3,6	480
Svenska språkkurser	3,5	3,3	3,5	3,4	3,5	3,5	3,8	3,5	534
Bra bemötande från ålänningars sida	3,5	3,5	3,5	3,5	3,3	3,5	3,4	3,5	527
Bättre ekonomisk situation	3,4	3,0	3,3	3,6	3,5	3,2	3,4	3,4	541
Lära känna ålänningar	3,3	3,4	3,2	3,2	3,2	3,3	3,3	3,3	529
Fritidsaktiviteter	3,2	3,2	3,1	3,2	3,3	3,4	3,0	3,2	545
Egen bil *	3,2	2,8	3,3	3,6	3,3	3,1	3,1	3,1	530
Studier	3,2	3,0	3,1	2,9	3,2	3,4	3,4	3,2	500
Kunskap om den åländska kulturen och samhället	3,1	3,2	3,1	3,2	3,1	3,2	3,1	3,1	536
Äktenskap	2,9	2,4	3,0	2,9	3,1	2,7	3,3	3,0	488
Att min familj kommer till Åland (eller i närheten)	2,9	2,5	2,9	3,1	3,2	2,6	2,8	2,9	498
Finskt medborgarskap *	2,8	2,1	2,2	2,6	3,1	2,9	3,1	2,8	519
Stöd av inflyttade från samma land som jag *	2,5	2,0	2,4	2,3	2,8	2,6	3,4	2,5	508
Verksamhet i föreningar	2,5	2,6	2,5	2,4	2,5	2,4	2,5	2,6	489
En förening på mitt eget språk	2,2	1,8	2,1	2,3	2,5	2,4	2,5	2,1	479

* Signifikanta skillnader beroende på modersmål

När vi jämför hur kvinnor och män har svarat på frågorna kan vi även här hitta signifikanta skillnader. Dessa skillnader hittar vi inom följande områden: svenska språkkunskaper, trygghet, att barnen får ett arbete, svenska språkkurser, egen bil och kunskaper om den åländska kulturen och samhället. (Figur 10) Både kvinnor och män anser dock att arbete är viktigast ur ett integrationsperspektiv.

Figur 10. Frågor av betydelse för integration efter kön, omdöme på skala mellan 1-4, 1 = "inte alls viktigt", 4 = "mycket viktigt"

* Signifikant skillnad beroende på kön

Jämför vi istället svaren i förhållande till respondentens åldersgrupp ser vi att det finns signifikanta skillnader även här. Arbete och att barnen får gå i skola värderas högst av den i 35–44-års åldern medan en bättre ekonomi värderas högst av 18–34-åringar.

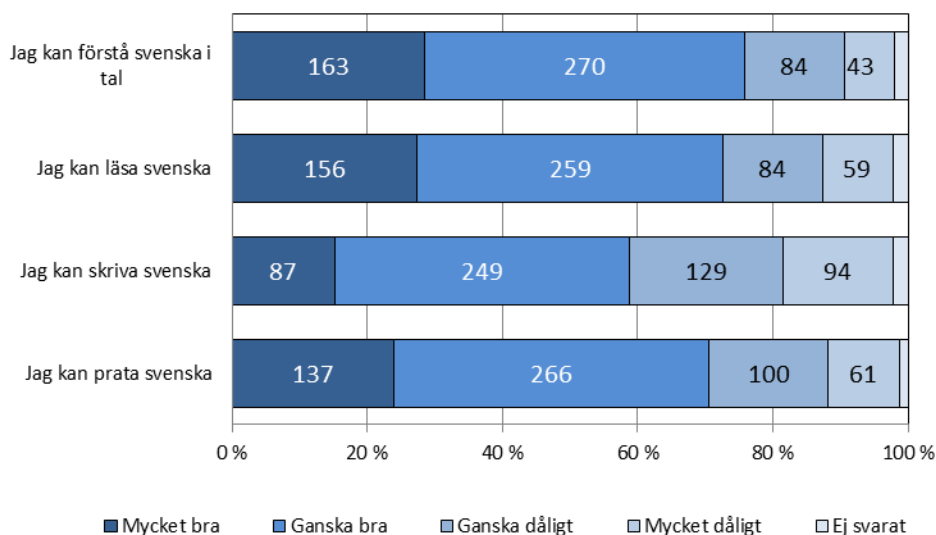
Vi kan även hitta signifikanta skillnader beroende på var på Åland man bor. De som bor i skärgården värderar en egen bil högre än de andra och Mariehamnarna värderar svenska språkkurser högre än de på landsbygden och i skärgården.

5.2 Kunskaper i svenska

Respondenterna ombads att utvärdera både muntliga och skriftliga språkkunskaper i svenska. Dryga 77 procent svarade att de förstår svenska i tal mycket eller ganska bra. Vid jämförelse med den fastländska undersökningen kan detta anses som ett bra resultat. I den fastländska undersökningen ansåg 67 procent att de förstod finska/svenska i tal mycket eller ganska bra. Nästan 8 procent ansåg att de förstår svenska mycket dåligt. Dryga 70 procent anser att de kan läsa och prata svenska mycket eller ganska bra medan nästan 60 procent kan skriva svenska mycket eller ganska bra. Nästan 17 procent anser att de skriver svenska mycket dåligt. (Figur 11)

Figur 11. Hur väl tycker du att du kan svenska? Antal svar och andel (procent)

Om vi gör återigen om svaren till en skala från 1-4 där 1 = "mycket dåligt", 2 = "ganska dåligt", 3 = "ganska bra" och 4 = "mycket bra" fås ett medelvärde så vi kan se hur väl respondenterna anser att de kan svenska.

De som har engelska som modersmål bedömde sin kunskaper i svenska högst medan de med thailändska som modersmål bedömde sina kunskaper lägst. Det är statistiskt signifikanta skillnader i hur väl de svarande anser sig kunna skriva svenska beroende på vilket modersmål de talar. (Tabell 8)

Tabell 8. Egen bedömning av svenska språkkunskaper efter modersmål, skala 1-4 , 1 ="mycket dåligt", 4 = "mycket bra"

	Totalt	Engelska	Estniska	Lettiska	Rumänska	Ryska	Thai	Annat	Antal svar
Jag kan prata svenska	2,8	3,1	2,9	2,6	2,7	2,8	2,5	3,0	563
Jag kan skriva svenska*	2,6	2,7	2,7	2,3	2,5	2,6	2,3	2,8	557
Jag kan läsa svenska	2,9	3,2	3,1	2,7	2,7	3,1	2,5	3,1	560
Jag kan förstå svenska i tal	3,0	3,4	3,0	2,9	2,8	3,0	2,7	3,1	557

* Signifikant skillnad beroende på modersmål

Även för åldersgrupperna finns det signifikanta skillnader i hur väl man anser sig kunna svenska. Om man bortser från 18 - 24 åringarna så bedömer de svarande sina kunskaper bättre och bättre ju äldre de blir. 18 - 24 åringarna däremot värderar sina kunskaper mitt emellan åldersgrupperna 45 - 55 år och 55 - 64 år. (Tabell 9)

Tabell 9. Egen bedömning av svenska språkkunskaper efter åldersgrupp, skala 1-4 , 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra"

	Totalt	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-	Antal svar
Jag kan prata svenska*	2,8	3,0	2,8	2,8	2,8	3,0	3,5	564
Jag kan skriva svenska	2,6	2,9	2,5	2,5	2,6	2,7	3,1	558
Jag kan läsa svenska*	2,9	3,2	2,8	2,9	3,0	3,1	3,4	561
Jag kan förstå svenska i tal*	3,1	2,9	3,0	3,0	3,1	3,5	3,0	560

* Signifikant skillnad beroende på åldersgrupp

Korrelationstestet visar som väntat att det finns ett positivt samband mellan hur länge man bott på Åland och kunskaper i att prata, skriva, läsa och förstå svenska. Ju längre de svarande bott på Åland desto bättre bedömer de sina språkkunskaper. (Tabell 10)

Tabell 10. Egen bedömning av svenska språkkunskaper efter hur länge man bott på Åland, skala 1-4 , 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra"

	Totalt	Mindre än 6 år	6-10 år	Mer än 10 år	Antal svar
Jag kan prata svenska*	2,9	2,4	2,9	3,4	561
Jag kan skriva svenska*	2,6	2,2	2,6	3,1	557
Jag kan läsa svenska*	2,9	2,5	3,0	3,4	558
Jag kan förstå svenska i tal*	3,0	2,6	3,1	3,5	556

* Signifikant skillnad beroende på hur länge man bott på Åland

Orsaken till varför respondenten har flyttat till Åland spelar roll när den inflyttade har bedömt sina språkkunskaper. De som flyttat hit på grund av arbete bedömer sina kunskaper i att prata svenska sämst medan de som flyttat hit på grund av andra orsaker än de man kunde välja i enkäten bedömer sina kunskaper högst. När det gäller kunskapen i att skriva svenska värderar de som flyttat hit på grund av arbete kunskaperna lägst medan de som flyttat hit på grund av studier värderar dem högst.

Respondentens sysselsättning är förknippad med bedömning av hur väl de pratar, läser och förstår svenska. Dock finns det inget samband mellan sysselsättning och kunskaper i att skriva svenska. De som är i arbete eller studerar värderar sina kunskaper i svenska högre än de övriga. (Tabell 11)

Tabell 11. Egen bedömning av svenska språkkunskaper efter sysselsättning, skala 1-4 , 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra"

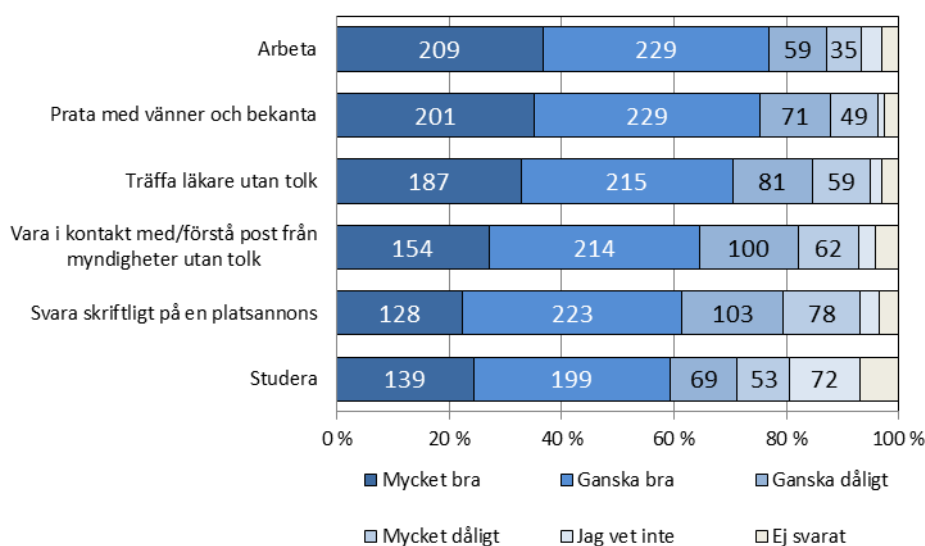
	Totalt	I arbete	Studering/ Praktikant	Arbetslös/ Permitterad	Utanför arbetskraften/ Hemma med barn	Annat	Vet ej	Antal svar
Jag kan prata svenska*	2,8	2,9	2,8	2,6	2,7	2,9	1,4	555
Jag kan skriva svenska	2,6	2,6	2,9	2,4	2,4	2,6	1,2	552
Jag kan läsa svenska*	2,9	3,0	3,0	2,9	2,7	2,8	1,4	549
Jag kan förstå svenska i tal*	3,0	3,1	3,0	2,7	2,8	2,9	1,6	550

* Signifikant skillnad beroende på sysselsättning

Skillnader i svaren mellan kön kan endast ses för de skriftliga kunskaperna där kvinnor värderar sin kunskap högre än männen.

Respondenterna ombads också att bedöma sin förmåga att klara sig på svenska i olika situationer. De olika situationerna var att prata med vänner och bekanta, träffa läkare utan tolk, svara skriftligt på en platsannons, arbeta, studera och vara i kontakt med/förstå post från myndigheter utan tolk. Av alla som svarade på frågan bedömer 75 procent att de klarar av att prata svenska med vänner och bekanta mycket eller ganska bra. Motsvarande andel för att träffa läkare utan tolk är 70 procent, för att svara skriftligt på en platsannons är 62 procent, för att arbeta är 77 procent, för att studera 59 procent och att vara i kontakt med myndigheter utan tolk 65 procent. De situationer där de svarande tycker att de klarar sig sämst med sina svenska språkkunskaper är när de ska svara på en platsannons eller vara i kontakt med en myndighet. (Figur 12)

Figur 12. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Antal och andel (procent) svar

Om vi återigen gör om svaren till en skala från 1-4 där 1 = "mycket dåligt", 2 = "ganska dåligt", 3 = "ganska bra" och 4 = "mycket bra" så vi kan se hur väl respondenterna anser att de kan svenska i de olika situationerna.

Det är statistiskt signifikanta skillnader mellan svaren enligt respondentens modersmål vid följande situationer. Att prata med vänner och bekanta och att arbeta. De med engelska som modersmål anser sig klara sig bäst och de med thailändska som modersmål anser sig klara sig sämst. (Tabell 12)

Tabell 12. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Omdöme efter modersmål, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra"

	Totalt	Engelska	Estniska	Lettiska	Rumänska	Ryska	Thai	Annat
Prata med vänner och bekanta*	3,1	3,3	3,1	2,8	2,8	3,1	2,8	3,3
Träffa läkare utan tolk	3,0	3,3	3,2	2,7	2,8	3,0	2,8	3,2
Svara skriftligt på en platsannons	2,8	3,1	2,8	2,8	2,6	3,0	2,4	3,0
Arbeta*	3,2	3,4	3,3	3,0	3,0	3,2	3,0	3,4
Studera	3,2	3,4	3,5	3,2	2,7	3,3	2,8	3,3
Vara i kontakt med/förstå post från myndigheter utan tolk	2,9	3,2	3,2	2,7	2,8	3,1	2,4	3,1

* Signifikant skillnad mellan modersmål

Ju längre tid de svarande har bott på Åland desto bättre anser de att de klarar sig i alla de olika situationerna. Dessa resultat presenteras i Tabell 13.

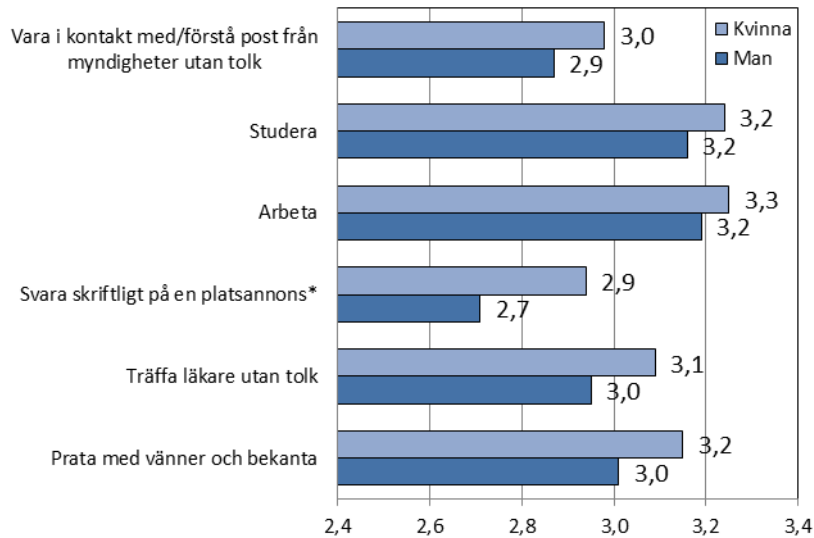
Tabell 13. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Omdöme efter hur länge du bott på Åland, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra"

	Totalt	Mindre än 6 år	6-10 år	Mer än 10 år	Antal svar
Prata med vänner och bekanta*	3,1	2,7	3,2	3,6	554
Träffa läkare utan tolk*	3,0	2,6	3,1	3,5	552
Svara skriftligt på en platsannons*	2,8	2,5	2,9	3,3	549
Arbeta*	3,2	2,8	3,4	3,6	551
Studera*	3,2	2,9	3,3	3,6	530
Vara i kontakt med/förstå post från myndigheter utan tolk*	2,9	2,5	3,1	3,4	545

* Signifikant skillnad mellan hur länge man bott på Åland

Kvinnor och män klarar sig ungefär lika bra i de olika situationerna förutom att svara på en platsannons där kvinnorna anser att de klarar sig bättre än männen. (Figur 13)

Figur 13. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer? Omdöme efter kön, skala 1-4, 1 = "mycket dåligt", 4 = "mycket bra"

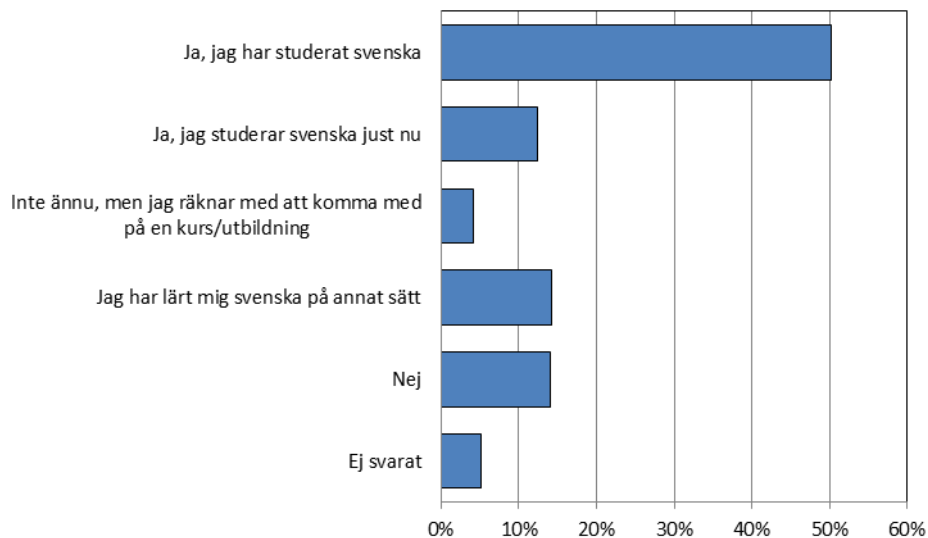

* Signifikant skillnad beroende på kön

5.3 Svenska språkkurser/språkundervisning

Över hälften av alla respondenter har tidigare deltagit i undervisning i svenska. 13 procent studerar svenska just nu och 4 procent räknar med att snart få börja studera. 14 procent har lärt sig svenska på något annat sätt. (Figur 14)

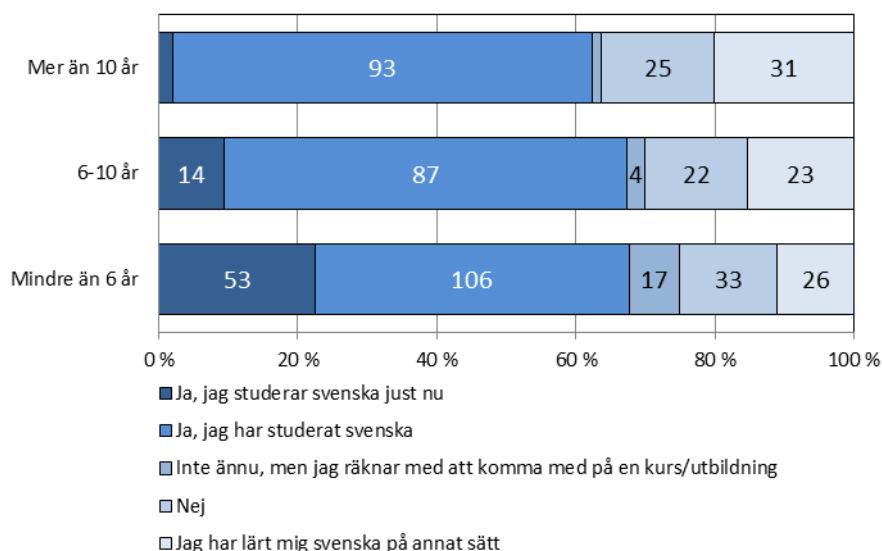
Figur 14. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Andel (procent) personer

De svarande gav exempel på andra sätt att lära sig: på arbetsplatsen, självlärd, lärt mig hemma (av barn, föräldrar, sambo), i skolan (grundskolan, Folkhögskolan, Hotell- och restaurangskolan), i skola/universitet utanför Åland, i Sverige, TV, radio, internet, böcker, som utbyteselev.

När man jämför om den svarande har studerat svenska beroende på vilket modersmål den svarande har finns det ingen signifikanta skillnader. Däremot finns det ett samband mellan hur länge du bott på Åland och hur du lär dig/lärt dig svenska. Andelen personer som deltar i språkutbildning minskar ju längre de bott på Åland. Likaså andelen personer som inte ännu gått utbildning men räknar med att gå. Däremot ökar andelen personer som svarat att de inte studerat svenska eller att de lärt sig svenska på annat håll ju längre personen bott på Åland. (Figur 15)

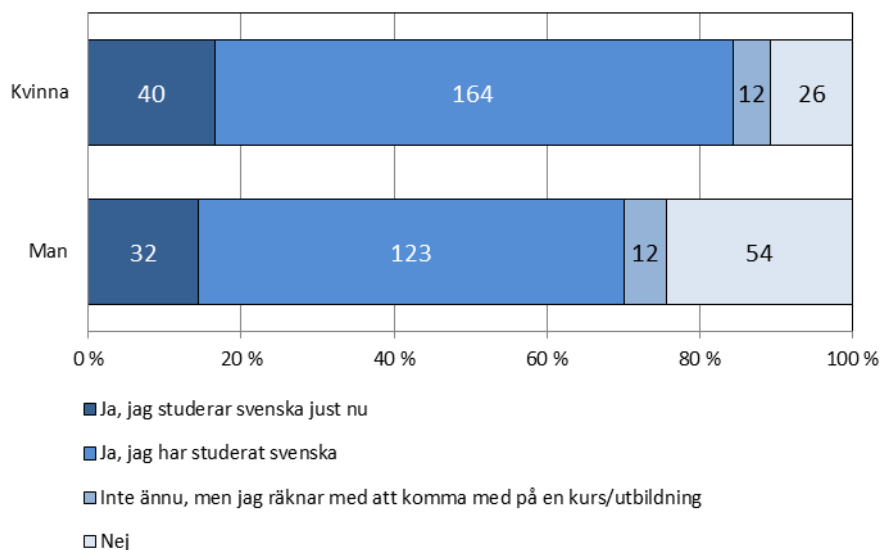
Figur 15. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel (procent) efter hur länge man bott på Åland

Not: Signifikant skillnad beroende på hur länge man bott på Åland

Kvinnorna är mer benägna än männen att studera svenska. 84 procent av kvinnorna studerar eller har studerat svenska medan motsvarande siffra för männen är 70 procent. (Figur 16)

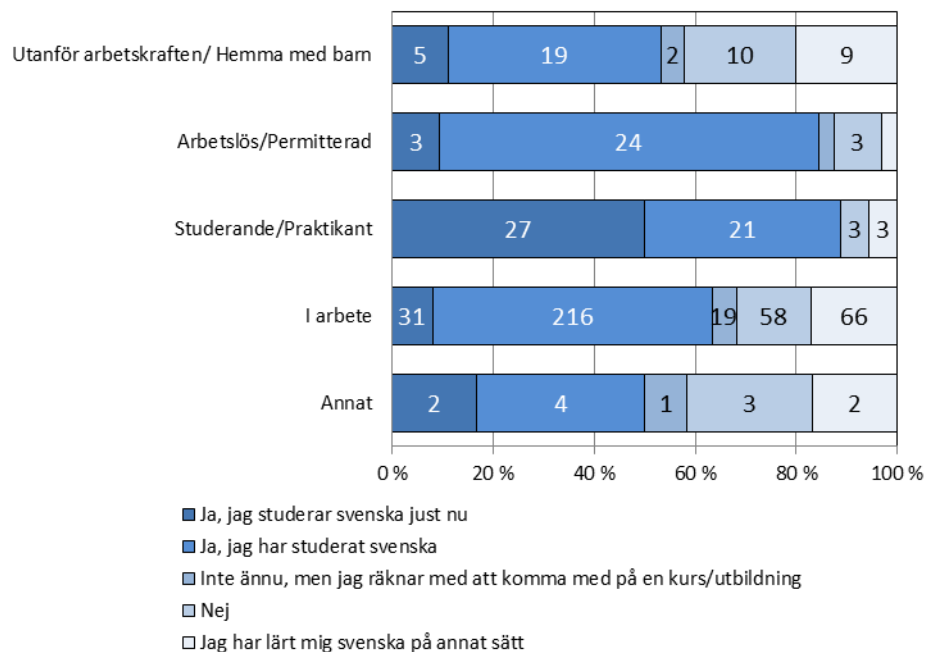
Figur 16. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel (procent) efter kön

Not: Signifikant skillnad beroende på kön

Dessutom hade respondenternas sysselsättning inverkan på deltagande i språkundervisningen. (Figur 17) De arbetslösa och studerande är de som läser eller har läst mest svenska. Medan de som uppgett att de är utanför arbetskraften eller har annan sysselsättning deltagit minst i språkundervisningen.

Figur 17. Har du deltagit i svenska språkkurser/språkutbildning? Antal svar och andel (procent) efter sysselsättning

Not: Signifikant skillnad beroende på sysselsättning

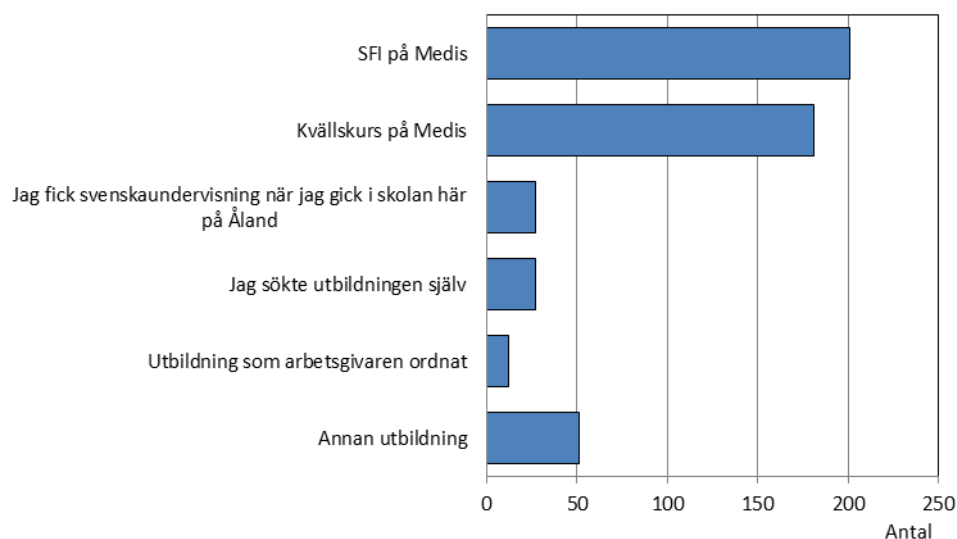
De svarande tillfrågades hurdan språkundervisning de deltagit i. De föreslagna alternativen var SFI på Medis, Kvällskurs på Medis, utbildning som arbetsgivaren ordnat, jag sökte utbildningen själv, jag fick svenskaundervisning när jag gick i skolan här på Åland eller annan undervisning. De svarande kunde välja flera alternativ. Det vanligaste svarsalternativet var SFI på Medis tätt följt av kvällskurs på Medis. (Figur 18) Här är några exempel på vad respondenterna redovisade som annat alternativ: privatlärare, skolor på Åland, kurser och skolor på fastlandet, skolor utomlands, i Sverige, Integration.ax.

I de öppna svaren fick respondenterna möjlighet att redovisa hur många timmar i veckan utbildningen som arbetsgivaren ordnat var. Åtta personer svarade och de vanligaste timantalen varierade mellan 1-6 timmar. En respondent svarade 38 timmar i veckan. De vanligaste svaren för kurshållare då man sökt utbildningen själv är privatpersoner, SFI i Sverige, folkhögskolor eller skolor på fastlandet.

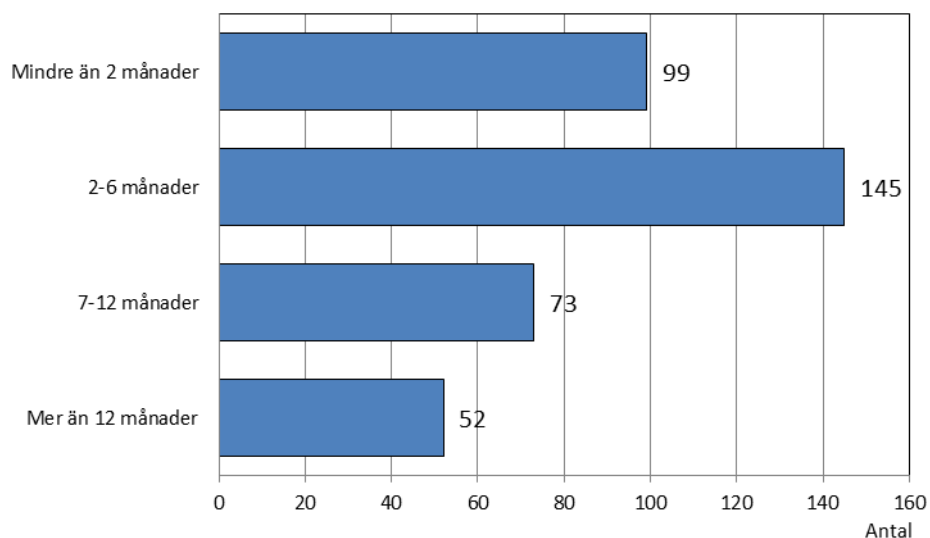
De flesta (66 procent) av respondenter fick tillgång till språkutbildning inom sex månader. Figur 19 visar väntetiden före man fick den första utbildningen i svenska. De som fick vänta mer än ett år har svarat på hur länge det tog. Sex personer fick vänta ett år, 21 personer fick vänta två år, fem personer tre år, sju personer fyra år och två personer fick vänta fem år eller mer. De personer som fick vänta fem år eller mer hade bott på Åland 6-10 år respektive mer än tio år.

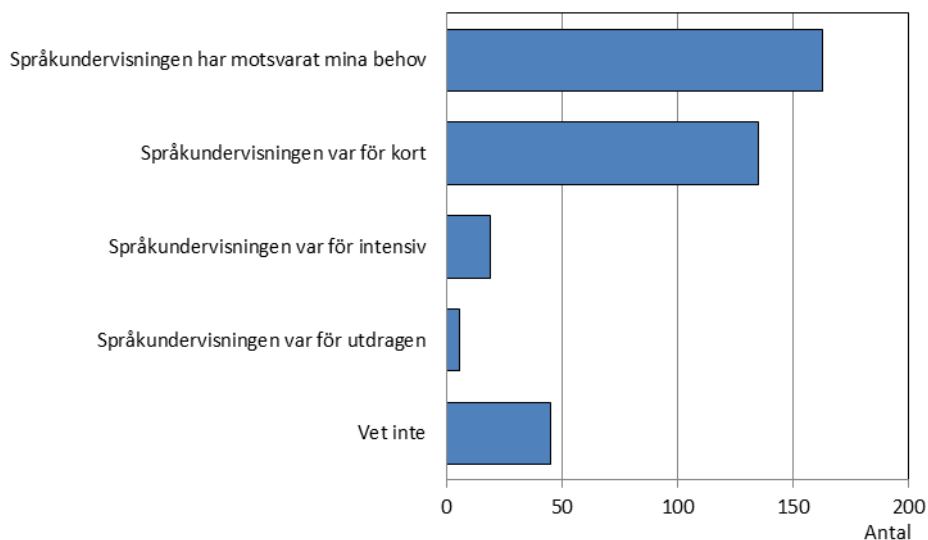
Figur 18. Utbildningen var: (flera val möjliga), antal personer som gått utbildning

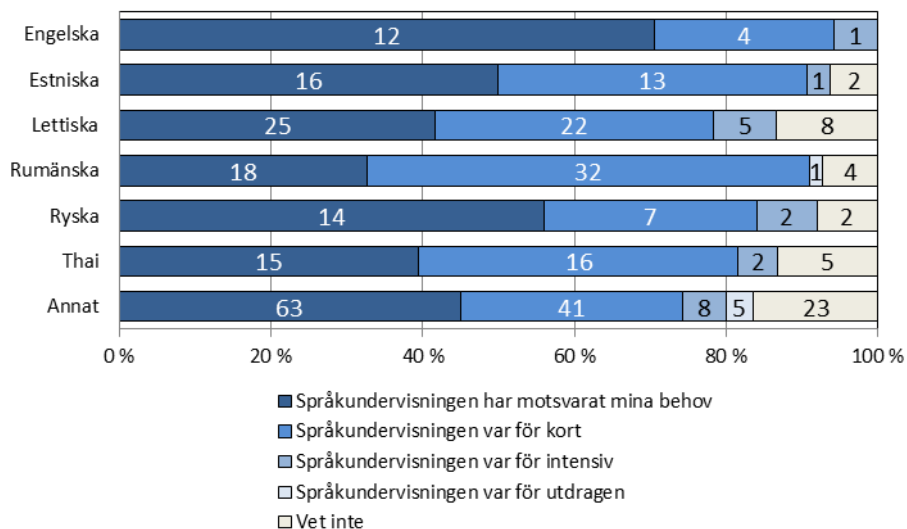
Figur 19. Hur länge det dröjde innan tillträde till den första språkutbildningen, antal svar

Respondenterna ombads utvärdera svenskutbildningen. 44 procent av de tillfrågade anser att språkundervisningen motsvarat behoven. 37 procent anser att den var för kort i motsats till 2 procent som anser att den var för utdragen. 5 procent ansåg att undervisningen var för intensiv. (Figur 20) av de personer som ansåg att utbildningen varit för kort har de flesta gått på SFI på Medis eller kvällskurs på Medis.

Figur 20. Har du fått tillräckligt med språkundervisning? Antal personer

Det fanns ingen statistisk signifikant skillnad när man jämför svaren i förhållande till hur länge man bott på Åland, kön eller vilken sysselsättning den svarande har. Däremot varierar svaren beroende på vilket modersmål den svarande har. Majoriteten av de med engelska som modersmål anser att språkundervisningen motsvarat deras behov medan majoriteten av de med rumänska som modersmål anser att undervisningen varit för kort. (Figur 21)

Figur 21. Har du fått tillräckligt med språkundervisning? Antal svar och andel (procent) efter modersmål

Not: Signifikant skillnad beroende på språk

I en öppen fråga bad vi respondenterna berätta vad som var bra/inte bra med språkundervisningen och även ge förslag på förbättringar. Denna fråga valde hela 122 personer att lämna någon egen kommentar på, 74 av dessa var kvinnor och 48 var män. Det var ungefär lika vanligt att lämna en kommentar här oberoende av språk, vistelselängd på Åland och ålder. Ett par undantag kan dock ses: det var lite ovanligare att lämna en kommentar bland de som hade estniska eller rumänska som modersmål och även bland de allra yngsta och de allra äldsta var det mindre vanligt att lämna någon kommentar jämfört med övriga åldersgrupper. Alla utom ett par av dem som lämnat en kommentar har gått på antingen SFI på Medis eller kvällskurs på Medis. Ungefär en tredjedel av de som gått på Medisundervisning har förutom detta även fått svenskaundervisning på något annat sätt som t.ex. privatlektioner, undervisning i hemlandet eller undervisning som arbetsgivaren ordnat.

Ett förslag som flera av de svarande lyfter fram är att inkludera mer kunskap om det åländska samhället i språkkurserna. En lettisktalande kvinna skriver att hon var nöjd just med att åländsk kultur och historia togs upp under kursen. En annan kvinna, med ryska som modersmål, framhåller vikten av att läraren har kompetens inom dessa ämnen.

"... kunde vara bra att prata redan i kursen om möjligheter med sjukvård, försäkringar, FPA, olika bidrag för det kan skilja sig mycket från hemlandet"- Kvinna, 35-44 år (tyska).

"Jag gick på Medis 3, och den kunde förbättras. Mer fokus på vardagssvenska och att lära sig klara sig i det åländska samhället, vilka myndigheter man ska gå till för info o.s.v."- (översatt) Kvinna, 45-54 år (estniska).

Flera personer tycker att nivån på undervisningen har varit för låg eller för hög, och flera påpekar att olika människor har olika behov av svenskan. En man: *"Undervisningsplatsen och läraren hade många goda egenskaper. Bl.a. lärare med bra kunskaper och utrustning. Undervisningsperioden var dock kort. Det kanske passar om man vill jobba med enkla yrken men jag studerar vid högskolan och ibland förstår jag ingenting vad läraren säger trots bra betyg och närvaro på Medis."*

Kvinna (italienska): *"Jag har en universitetsexamen men mina språkkunskaper efter SFI-kurserna är inte tillräckliga. Jag behöver lära mig mer. Kurserna var bra men för kort tid."* En estnisk kvinna föreslår en fortsättningskurs med *"exempelvis undervisning i fack/tekniskt språk"*.

Andra önskar att kursen skulle gå långsammare fram och börja på en lägre nivå. En kvinna, med thailändska som modersmål: *"Det var jättebra att man fick börja läsa svenska från grunden t.ex. A, B, C, D... och uttala rätt. Inte bra att det gick för snabbt."* och en portugisiskspråkig kvinna: *"Enligt min mening borde undervisningen börja med alfabetet och vokalerna för att kunna uttala och sammanfoga meningar"*

"De som vill studera på högskolan kan inte få tillräcklig utbildning i grammatik"-kvinna,

35-44 år, (lettiska).

"Man behöver mer kommunikation än grammatik" - kvinna, 45-54 år, (arabiska).

Flera av de svarande berättar om hur nöjda de är med att ha haft chansen att göra språkpraktik på olika arbetsplatser. Kvinna, 35-44 år (sydostasiatiskt språk) (översatt): *"Språkundervisning är väldigt nyttig för immigranterna. Jag fick ett jobb när jag var på ett praktikjobb. Jag föreslår 60 procent teori och 40 procent praktikjobb."* En man, 25-34 år (turkiska): *"Medis har hjälpt mig jättemycket. Jättetacksam! Det är bra att praktisera på olika ställen då kanske man får jobb också"*. Detta ihop med önskemålen om ett ökat inslag av lärande om det åländska samhället ger en bild av att det finns en önskan bland åtminstone vissa av de inflyttade om ett helhetskoncept snarare än renodlad språkundervisning.

Förutom att språkpraktiken öppnar dörrar för framtida jobb så framhåller flera personer fördelen med att direkt få praktisera språket på riktigt samtidigt som man lär sig det i klassrummet. En kvinna, 25-34 år (lettiska) skriver att hon är besviken på att det inte längre finns möjlighet att gå språkpraktik på arbetsplats. (Språkpraktik på arbetsplatsen ingår inte i alla Medis svenskakurser. Det ingår dock i SFI kurserna på följande nivåer. Tre veckor på nivå 2, A2, och 4 veckor på nivå 3, B1.)

Kvällskursen på Medis får viss kritik för att den är för sent på kvällarna. Å andra sidan skriver en person att den inte kunde gå kvällskursen för att personen arbetade för sent istället. En person berättar att den bytte från dagskursen till kvällskursen då han fick jobb, men att kvällskursen inte alls var lika bra p.g.a. de övriga studenterna på den. Även en annan person (thai) påpekar att vissa studenter inte är intresserade av att lära sig, utan bara av att få betalt från AMS.

"Jag hade jobb redan när jag studerade svenska. Så det var svårt att kombinera. Gärna mer effektiva kvälls- eller helgkurser." - kvinna, 35-44 år (lettiska).

Cirka 20 personer valde att på något sätt kommentera lärarens insatser eller betydelse för undervisningen. Omdömet av lärarna varierar, men sammantaget är det ungefär lika många negativa som positiva kommentarer om lärarna. En kvinna gick Mediskursen vid två tillfällen och tyckte den ena läraren var dålig, medan den andra var väldigt bra. En kvinna (litauiska) berättar att hon var besviken på Medisläraren men konstaterar att medan privatlärare är bra så är det även dyrt. En person föreslår att landskapsmyndigheterna själva borde få möjlighet att arrangera de språktest som behövs för att söka medborgarskap.

Som framkom i *Figur 20* tyckte många av de svarande att språkundervisningen varit för kort, vilket flera även påpekade i den öppna frågan. Många lämnade även en allmän positiv kommentar om språkundervisningen utan att specificera något ytterligare vilken eller vilka delar som var bra.

Sammanfattningsvis ansågs de tre viktigaste punkterna ur ett integrationsperspektiv vara arbete, hälso- och sjukvård och att barnen får gå i skola. De flesta bedömer sina kunskaper i svenska som ganska eller mycket bra. De med engelska som modersmål bedömer sina kunskaper i svenska högst. De flesta har deltagit i en svensk språkkurs/språkutbildning främst SFI på Medis eller kvällskurs på Medis. Majoriteten av de med engelska som modersmål anser att språkundervisningen motsvarat deras behov medan majoriteten av de med rumänska som modersmål anser att undervisningen varit för kort.

6. Rösträtt

Röstberättigad i lagtingsval är den som fyller 18 år senast på valdagen och har åländsk hembygdsrätt. *Tabell 14* visar valdeltagande och röstberättigade i lagtingsvalet 2011.

Tabell 14. Valdeltagande i lagtingsvalet 2011 efter kön och födelseort, procent

Födelseort	Båda könen	Kvinnor	Män	Antal röstberättigade, båda könen
Hela befolkningen	66,9	69,0	64,7	19 973
Födda utanför Norden*	59,7	61,9	57,1	119
Baltikum	75,0	75,0	-	4
Europa	71,9	70,0	74,1	57
Asien	40,5	45,8	33,3	42
Övrigt	62,5	80,0	54,5	16

* Som inte har Svenska som modersmål

Källa: ÅSUB Valstatistik

Röstberättigad i kommunalval är den som fyller 18 år på valdagen och har haft hemort i kommunen den första september valåret samt innehar åländsk hembygdsrätt. Den som inte har hembygdsrätt, men uppfyller de övriga villkoren har ändå rösträtt i kommunalvalet om han eller hon har haft en kommun på Åland som sin hemkommun under minst ett helt år före valdagen. *Tabell 15* visar valdeltagande och röstberättigade i kommunalvalet 2011. I detta val använde sig 27 procent av de som är födda utanför Norden med rösträtt av sin rösträtt.

Tabell 15. Valdeltagande i kommunalvalet 2011 efter kön och födelseort, procent

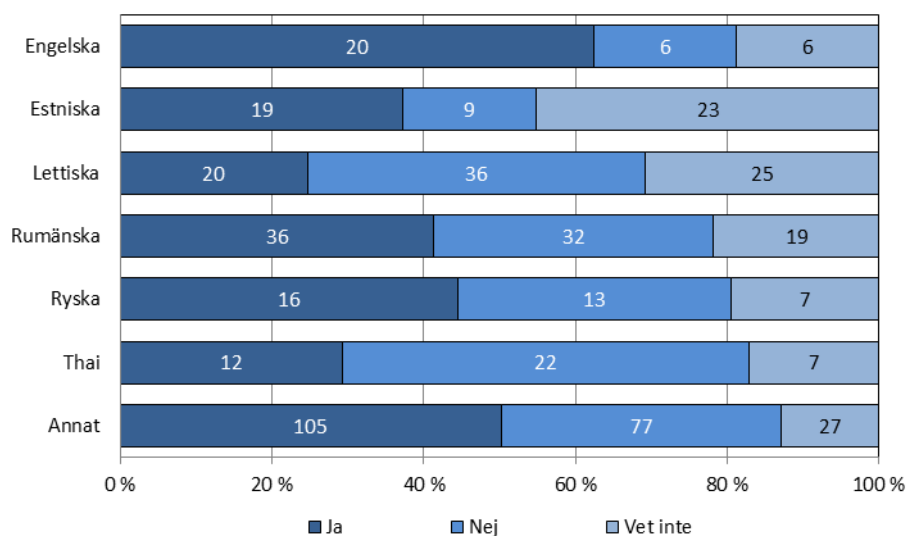
Födelseort	Båda könen	Kvinnor	Män	Antal röstberättigade, båda könen
Hela befolkningen	64,3	66,7	61,8	22 214
Födda utanför Norden*	27,2	31,0	23,5	1 088
Baltikum	16,0	21,7	10,1	281
Europa	32,6	36,2	29,9	426
Asien	27,8	30,3	24,6	291
Övrigt	34,4	42,9	27,1	90

* Som inte har Svenska som modersmål

Källa: ÅSUB Valstatistik

Respondenterna ombads berätta om de har rösträtt eller inte. 43 procent av de svarande uppger att de har rösträtt, 36 procent att de inte har och resten vet inte om de har rösträtt eller inte. Det finns signifikanta skillnader mellan svaren och vilket modersmål den svarande har. Bland dem med engelska som modersmål är andelen röstberättigade högst (63 procent) och bland dem med thailändska som modersmål är andelen lägst (46 procent). (*Figur 22*)

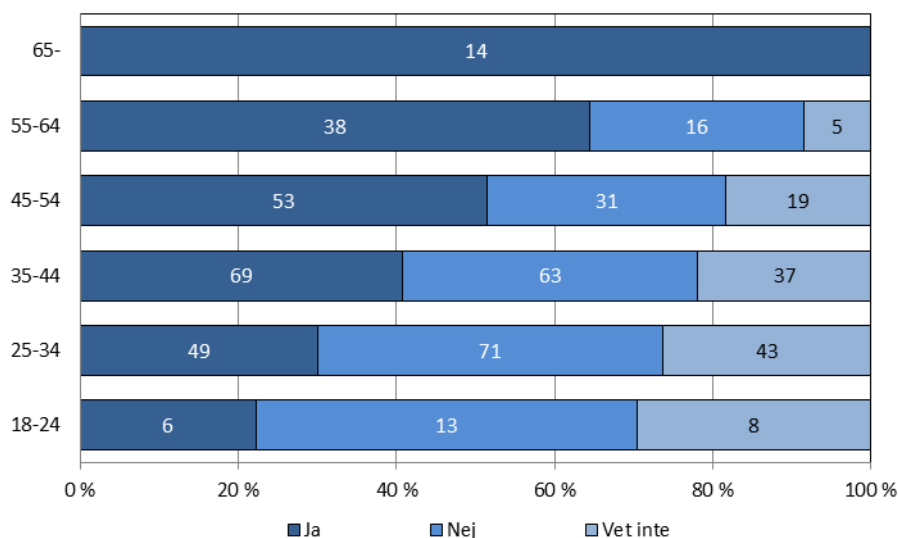
Figur 22. Rösträtt på Åland efter modersmål, antal personer och andel (procent)

Not: Signifikant skillnad beroende på modersmål

Även för de olika åldersgrupperna finns det signifikanta skillnader i svaren. Ju äldre den svarande är desto större andel har rösträtt. (Figur 23)

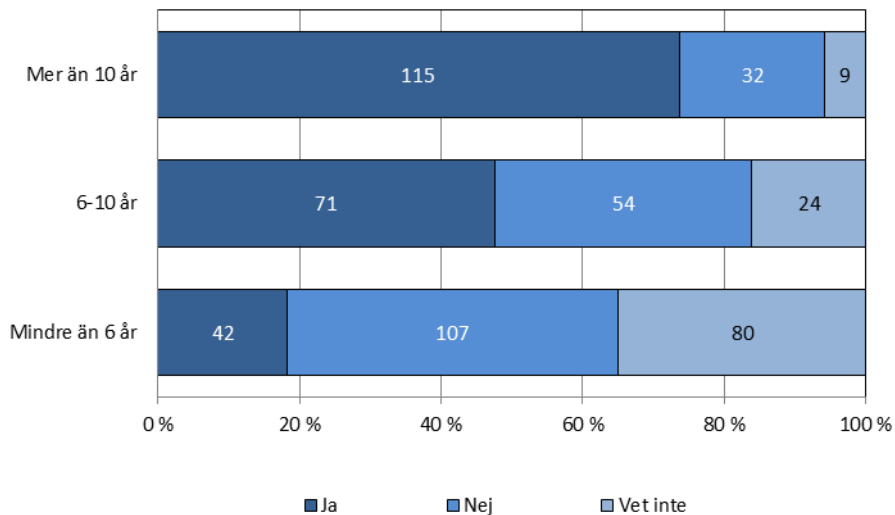
Figur 23. Rösträtt på Åland efter åldersgrupp, antal personer och andel (procent)

Not: Signifikant skillnad beroende på åldersgrupp

Även för hur länge man bott på Åland finns det signifikanta skillnader i svaren om rösträtt. Ju längre den svarande bott här desto större andel har rösträtt. (Figur 24)

Figur 24. Rösträtt på Åland efter hur länge man bott på Åland, antal personer och andel (procent)

Not: Signifikant skillnad beroende på hur länge man bott på Åland

Hela 34 procent av respondenterna anser att de är i behov av mer information om hur det går till att rösta på Åland. 15 procent har inte svarat på frågan. De yngre personerna och de som bott på Åland en kortare tid ansåg sig ha mer behov av information om rösträtten än de äldre och de som bott här längre.

Vi frågade respondenterna om de ville berätta om något som berör rösträtten på Åland. 25 personer valde att svara. Åsikter som *"vår röst påverkar inte i vardagslivet"* och (översatt) *"Jag röstar inte för jag gillar inte politik"* kan ses bland svaren. Det finns även frågor som är mer kopplade specifikt till immigranternas situation. Ett konkret önskemål som en kvinna med sydostasiatiskt språk som modersmål för fram är mer information om de folkvalda på engelska. Flera av de svarande önskar även att reglerna kring vem som får rösta borde ändras och är besvikna på att de inte får rösta i alla val på Åland. En man, 55-64 år, anser det dåligt att han måste byta medborgarskap för att få rösta i alla val. En man med rumänska som modersmål påpekar att det är en alldeles för dyr process att skaffa medborgarskap.

En man, 45-54 år (arabiska): *"Vi måste lära känna den som jag ska rösta på. Men vi har inte alls kontakt"*. En man med spanska som modersmål, 25-34 år, ställer frågan *"vilka partier/kandidater finns, hur ställer de sig till integrationsfrågor?"*.

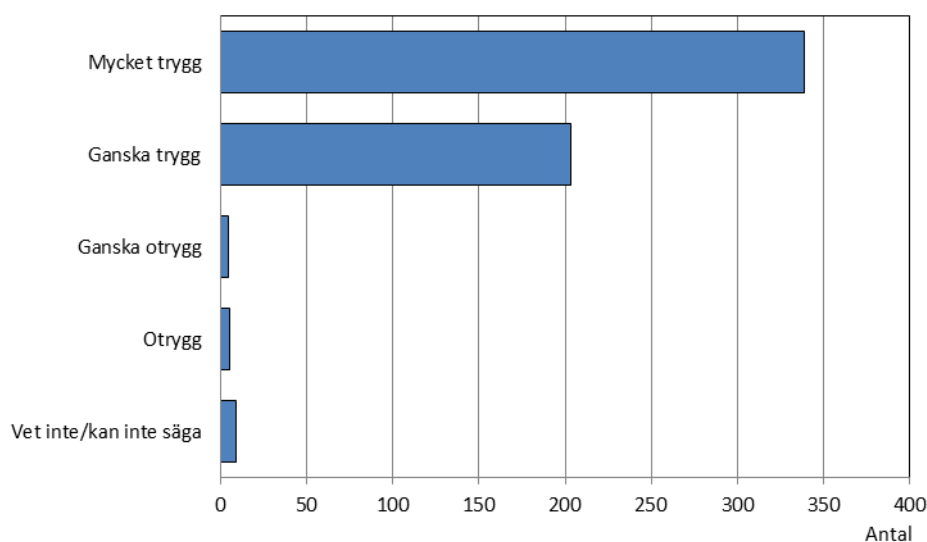

7. Känslan av trygghet och diskriminering

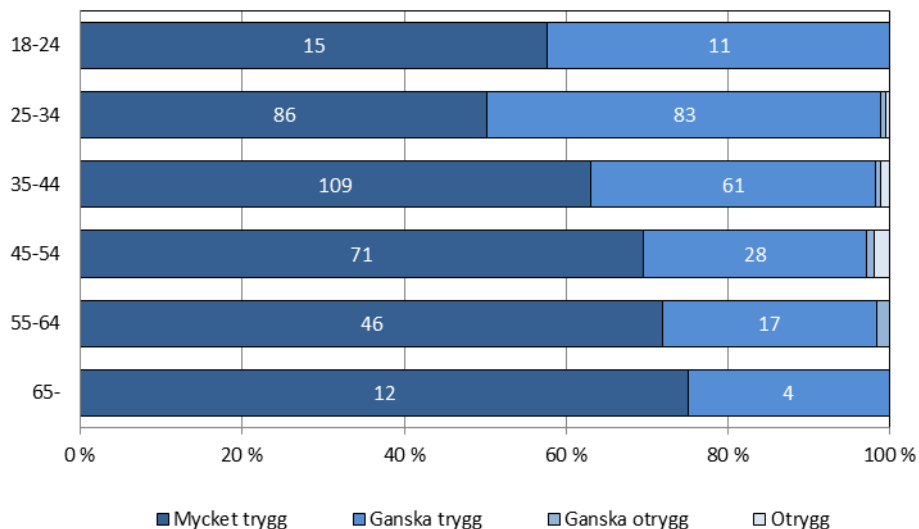
7.1 Trygghet

Den största delen av respondenterna (97 procent) känner sig trygga eller ganska trygga där de bor. Knappa två procent känner sig otrygga eller ganska otrygga. (Figur 25) Inte en enda person boende i skärgården har svarat att de känner sig otrygga eller ganska otrygga.

Figur 25. Hur trygg känner du dig där du bor? Antal svar

Vi hittade ingen signifikant skillnad mellan svaren för kön, modersmål, sysselsättning, vem man bor med, hur länge man bott på Åland eller var på Åland man bor. Däremot fanns det en skillnad mellan svaren för de olika åldersgrupperna. Ingen av 18-24 åringarna och 65 + åringar svarar att de känner sig otrygga eller ganska otrygga. Fem personer i åldern 25-54 år har angett att de känner sig otrygga och fyra personer i åldern 25-65 år har angett att de känner sig ganska otrygga. (Figur 26)

Figur 26. Hur trygg känner du dig där du bor? Antal svar och andel (procent) efter åldersgrupp

* Signifikant skillnad beroende på åldersgrupp

Av de 23 personer som valt att berätta med egna ord om vad som gör att de känner sig otrygga är 15 kvinnor och 8 män. Flera personer uppfattar ibland sin omgivning här på Åland som hotfull. Ett par personer uppger cykelstölder och bristande hjälp med att reda upp brotten som något som gjort att de känt sig otrygga. Två personer har uppgett att deras grannar gör att de känner sig otrygga; den ena vars grannar använder droger och den andra vars grannar bråkar högljutt vissa nätter. En tredje person, en kvinna, uppger att det under den första tiden på Åland ofta hände att grannar ringde på hennes dörr om nätterna eftersom de såg henne som ett "lätt byte", vilket tvingade henne att polisanmäla dem. En kvinna med persiska som modersmål beskriver hur den åländska alkoholkulturen kan leda till skrämmande situationer: *"Första sommaren bodde jag och min dotter i en lägenhet i stan. Det var under Rockofftiden och på natten. Det var många fulla och de skrek på nätterna."*

Fem personer uppger att deras ansträngda ekonomi eller svårigheten att få jobb gör att de känner sig otrygga. En ryskspråkig kvinna: *"Det ekonomiska läget är mitt största bekymmer. Arbetslös och ensamstående morsa med tre barn."* En kvinna känner sig otrygg eftersom hon måste flytta ifall förhållandet med hennes sambo tar slut.

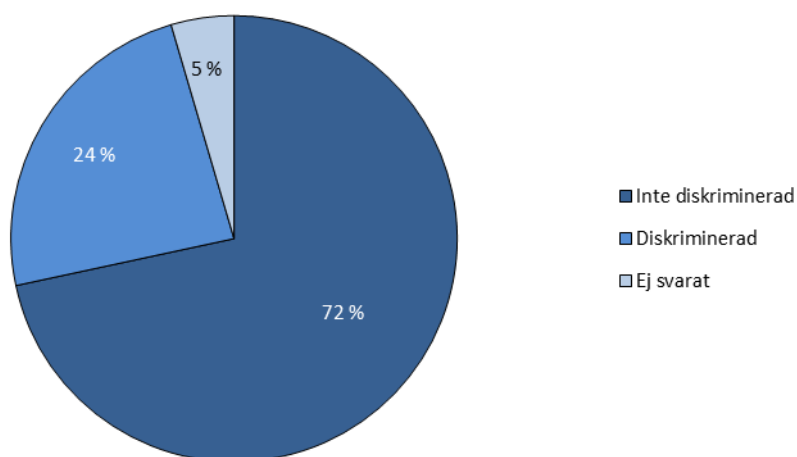
Två män och en kvinna med kurdiska och arabiska som modersmål tycker att diskrimineringen som finns på Åland gör att de känner sig otrygga.

7.2 Diskriminering

Diskriminering innebär att du har behandlats sämre än en annan person i motsvarande situation. Diskriminering är till exempel att kalla någon vid öknamn eller att det etniska ursprunget hindrar att man får ett arbete även om man i övrigt är kvalificerad för arbetsuppgifterna.

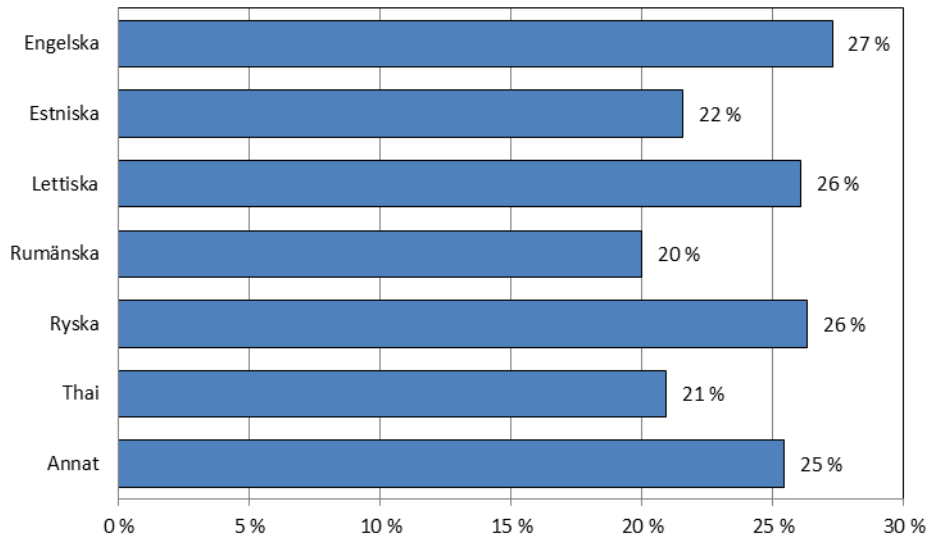
I enkäten ställdes frågan om den svarande har blivit diskriminerad under de senaste 12 månaderna. 409 personer har svarat att de inte blivit diskriminerade under det senaste året. 136 personer har svarat att de har blivit diskriminerade. (Figur 27)

Figur 27. Har du blivit diskriminerad på Åland under de senaste 12 månaderna? Andel (procent)

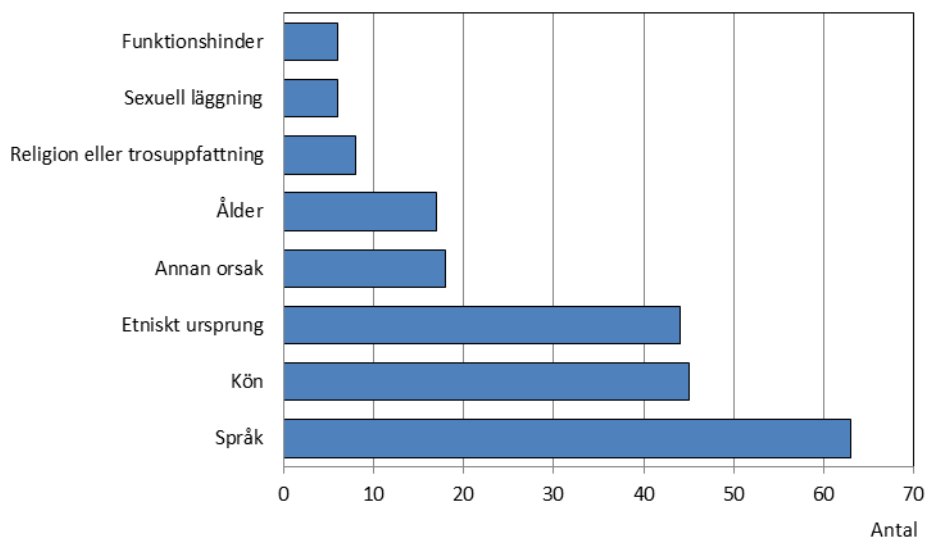
De grupper som mest har upplevt diskriminering är de med engelska som modersmål (27 procent) tätt följt av de med lettiska och ryska som modersmål (26 procent) och de som talar ett annat än de 6 vanligaste språken (25 procent). (Figur 28) Det är dock ingen statistisk signifikant skillnad på svaren beroende på vilket modersmål den svarande har.

Figur 28. Har du blivit diskriminerad på Åland under de senaste 12 månaderna? Andel (procent) efter modersmål

De tillfrågade fick ange varför de blivit diskriminerade. De kunde välja flera svarsalternativ. Den vanligaste orsaken till diskriminering var på grund av språket och därefter kön och etniskt ursprung. (Figur 29) Detta kan jämföras med resultaten i ÅSUBs rapport "Upplevd diskriminering i det åländska samhället år 2010". I den undersökningen var kön den vanligaste orsaken till diskriminering (28 procent) följt av nationellt eller etniska ursprung (26 procent), mina åsikter/övertygelse (24 procent), språk, ålder och hälsotillstånd. Färre än fem personer hade angett religion eller sexuell läggning som orsak.

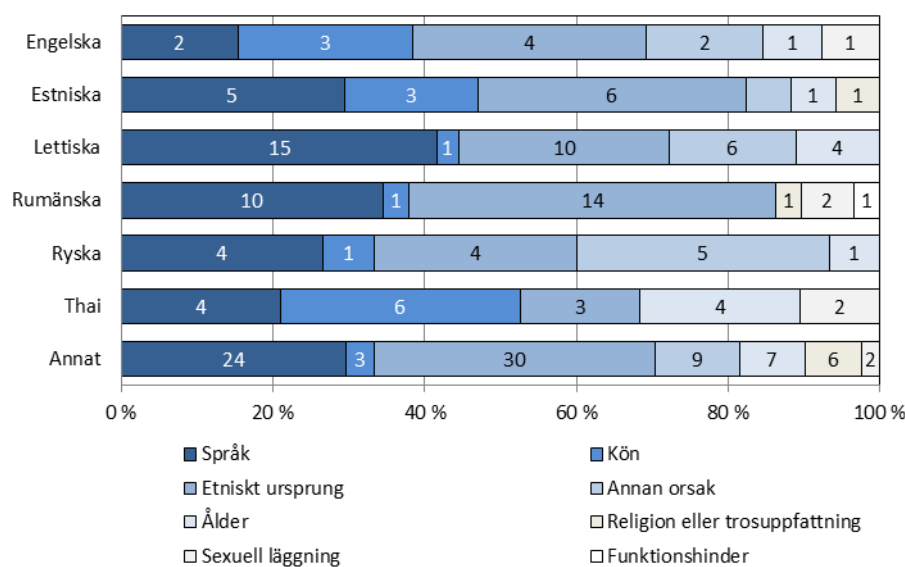
Figur 29. Orsak till diskriminering, antal svar (flera val möjliga)

Det fanns också en möjlighet att beskriva av vilka andra orsaker de blivit diskriminerade. Här är exempel på dessa: Förnekad yttrandefrihet från tidningar, att jag kommer från Öst, är inte från EU-land, blev olagligt uppsagd, kulturella orsaker, har inte visum, på arbetsplatsen, kontakter med tjänstemän, av lärare på skola, när det rör sig om ligor från Balticum blir man "påttittad" på något vis, på grund av mitt engagemang för samhället.

När vi jämför orsaken till diskriminering beroende på den svarandes modersmål finns det inte någon signifikant skillnad mellan svaren. (Figur 30)

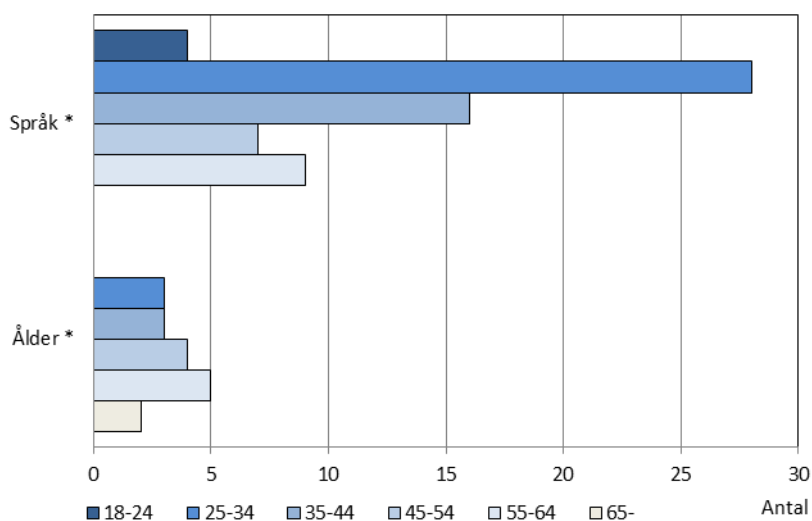
Figur 30. Orsak till diskriminering efter modersmål, antal svar och andel (procent)

Jämför vi istället svaren för de olika åldersgrupperna kan vi se att det finns signifikanta skillnader för två av de olika orsakerna till diskriminering. Nämligen språk och ålder. (Figur 31)

I den öppna frågan har 46 personer lämnat en kommentar om att de upplevt diskriminering i någon form. Av de olika modersmålsgrupperna är det minst vanligt att lämna en kommentar här bland de med rumänska eller thai som modersmål. Mellan olika åldersgrupper är det noterbart att ingen över 65 år har lämnat en kommentar här.

15 personer har berättat att de blivit diskriminerade på arbetsmarknaden på ett eller annat sätt. Flera personer skriver att ålänningar har valts framom dem då de sökt olika jobb, trots att de varit lika, eller mer, kvalificerade än personer som fick jobbet. En kvinna med engelska som modersmål skriver att hon har diskriminerats genom att få en sämre lön, medan en lettisktalande man skriver att han blev uppsagd under sin pappaledighet.

Figur 31. Orsak till diskriminering, antal personer efter åldersgrupp

* Signifikant skillnad beroende på åldersgrupp

En kvinna konstaterar att svenska nästan alltid krävs för jobben, men att det kanske inte är diskriminering. En man med lettiska som modersmål tycks vara skeptisk till orsaken till att han inte fått ett jobb: *"Jag hade förhoppningar om ett arbete men har inte fått det p.g.a. 'språkkunskaperna' inte är tillräckliga"*.

"Det var bara en gång [som jag kände mig diskriminerad] när jag fick svar på en arbetsansökan. De skrev att de inte ville ta arbetskraft från Lettland"-Kvinna, 25-34 år.

14 personer har uppgett att de upplevt diskriminering i olika typer av sociala sammanhang. Det är omöjligt att uttala sig säkert utifrån dessa öppna svar, men fördelningen på modersmål bland dessa personer kan ge en antydning om vilka grupper som är mest utsatta. Nio av personerna har ett östeuropeiskt eller asiatiskt modersmål. De övriga fem har västeuropeiska modersmål men språket är i fyra av fallen engelska och franska, vilka båda är språk som talas i en stor del av världen och inte är begränsade till de västeuropeiska moderländerna.

Diskrimineringen i olika sociala situationer rör sig om allt från rena konfrontationer till mer svårdefinierade händelser. Flera berättar att de upplevt sig diskriminerade på olika mer eller mindre diskreta sätt. En kvinna berättar att hennes arbetskamrater höll distans till henne, vilket gjorde att hon kände sig ensam och utanför. En annan berättar att hon blir avbruten i samtal, medan en tredje kvinna berättar att man som inflyttad *"behandlas som en gäst"*.

"Jag har en gång ringt för att beställa någonting. Blev tillsagd att det inte finns mera, men sen hörde jag från flera andra som gjort samma beställning samma dag t.o.m. efter mig och de har fått." - Kvinna, 35-44 år (sydostasiatiskt språk).

"Jag gick till [ett företag] för att fråga om sponsorering av en av mina [kulturaktiviteter]. Efter att jag bara hunnit säga 'hej' skickade de mig till han som har hand om städjobben. De tog mig direkt för städerska för att jag är inflyttad."-Kvinna, 25-34 år.

"Inte direkt [diskriminerad] men jag kommer alltid vara utlänning här. Fast vi är gäster på jorden en kort stund så tycker ålänningar att det är deras land, man blir aldrig jämställd, man får ta det som är över som utlänning men så är det överallt." Man, 45-54 år (tyska).

"Vi är fyra stycken från samma land på mitt jobb. Vissa kollegor blir irriterade när vi pratar vårt språk." (översatt)- Kvinna, 35-44 år (sydostasiatiskt språk).

En del uppger att de rent av blivit verbalt attackerade. Till exempel berättar en estniskspråkig kvinna att hon blivit tillsagd att hon inte ska "komma och ta lokalbefolkningens jobb", en man med franska som modersmål har blivit kallad "jävla svarta apa" på en åländsk nattklubb.

Utifrån de egna berättelserna om diskrimineringsupplevelser framkommer att diskrimineringen av utlänningar även når barnen på Åland. En man berättar att eleverna brukade skriva "no niggers allowed" och "varför har vi så många svarta här" på toalettväggarna. En kvinna med ryska som modersmål berättar om sitt barns skolgång: "I grundskolan blev mitt barn dåligt behandlat av en lärare, en gammal kvinna som tycker illa om invandrarbarn. Även andra elever märkte det och frågade: 'varför hatar hon dig?' till mitt barn." En kvinna med estniska som modersmål konstaterar att "barnen blir utanför när man har utländska föräldrar".

En person har kommenterat att det inte är de infödda ålänningarna som diskriminerar utan att det är andra inflyttade som utför diskrimineringen.

Vi kan sammanfatta kapitlet med att nästan alla respondenter känner sig trygga eller ganska trygga där de bor. Knappt två procent känner sig otrygga eller ganska otrygga. Orsaker till att känna sig otrygg kan vara ansträngd ekonomi eller en hotfull omgivning.

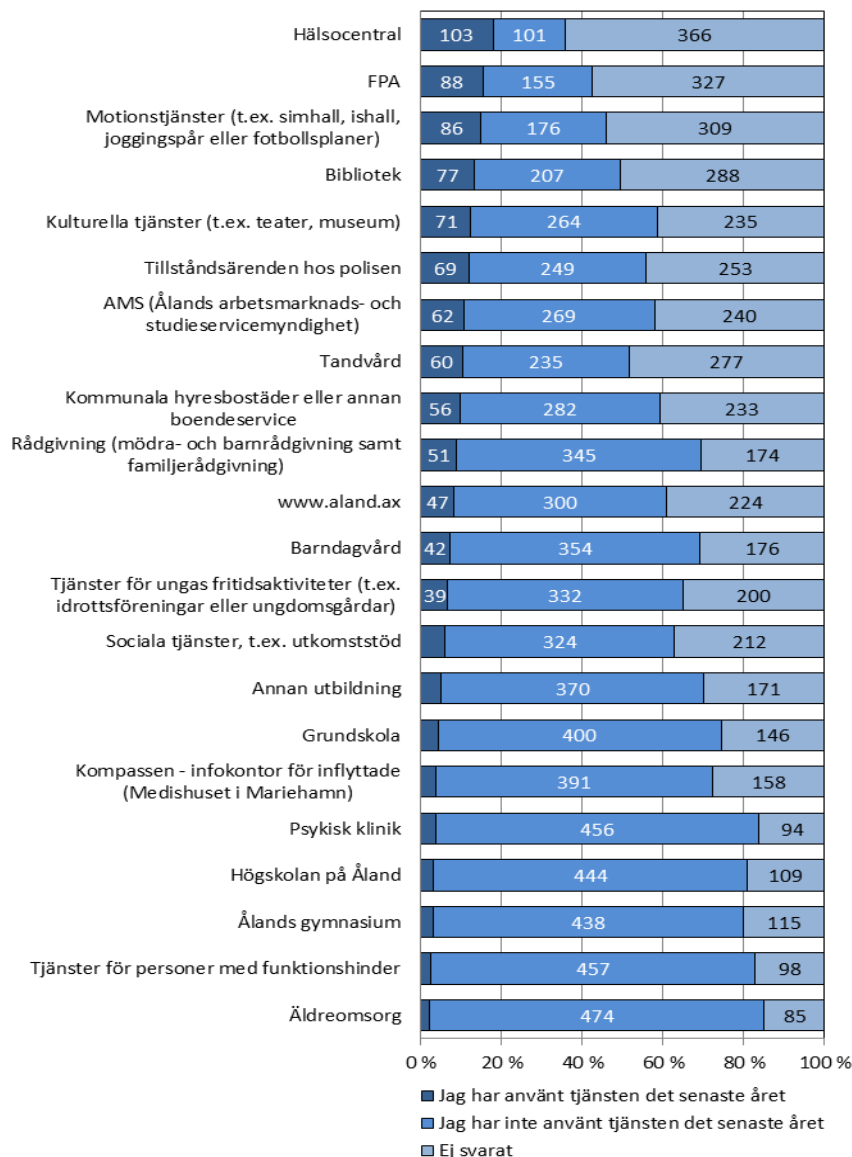
En fjärdedel av de svarande upplever att de blivit diskriminerade det senaste året. De vanligaste orsakerna är på grund av språket, kön eller etniskt ursprung. Att bli diskriminerad för sin ålder sker främst för åldergruppen 25-34 åringar.

8. Åsikter om offentliga tjänster på Åland

Enkäten undersökte de inflyttade ålänningarnas upplevelser av offentliga tjänster och i vilken utsträckning de använts.

Under de senaste 12 månaderna hade 103 personer använt sig av hälsocentralen, 88 personer av FPA, 86 personer av motionstjänster och 77 personer av bibliotek. De minst använda tjänsterna var äldreomsorgen, tjänster för funktionshindrade och Ålands gymnasium. En del personer som har angett vad de tycker om en tjänst har inte svarat på frågan om de använt tjänsten under det senaste 12 månaderna eller inte. Se *Figur 32* för redovisning av användningen av de offentliga tjänsterna.

Figur 32. Användning av offentliga tjänster det senaste 12 månaderna, andel (procent)

Respondenterna blev tillfrågade hur nöjda det var med olika tjänster på Åland. I *Tabell 16* ser vi resultaten där 1 = mycket missnöjd, 2 = något missnöjd, 3 = ganska nöjd och 4 = mycket nöjd. Som ses i tabellen var de svarande mest nöjda med bibliotek, barndagvård och motionstjänster medan de som fick sämst betyg var psykisk klinik och hälsocentral.

Tabell 16. Omdöme av offentliga tjänster på Åland, skala 1-4, 1 = "mycket missnöjd", 4 = "mycket nöjd"

	Omdöme	Antal svar
Bibliotek	3,6	329
Barndagvård	3,6	151
Motionstjänster (t.ex. simhall, ishall, joggingspår eller fotbollsplaner)	3,5	349
Grundskola	3,4	114
Tillståndsärenden hos polisen	3,4	262
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter (t.ex. idrottsföreningar eller ungdomsgårdar)	3,3	161
Rådgivning (mödra- och barnrådgivning samt familjerådgivning)	3,3	181
Kompassen - infokontor för inflyttade (Medishuset i Mariehamn)	3,3	107
www.aland.ax	3,3	168
Annan utbildning	3,3	124
Högskolan på Åland	3,2	54
Kulturella tjänster (t.ex. teater, museum)	3,2	246
Tjänster för personer med funktionshinder	3,2	40
Sociala tjänster, t.ex. utkomststöd	3,1	186
Ålands gymnasium	3,1	67
FPA	3,1	363
Tandvård	3,1	303
Äldreomsorg	3,1	28
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	3,1	228
AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet)	3,1	251
Hälsocentral	3,0	427
Psykisk klinik	2,9	50

Om vi istället endast tittar på svaren för de personer som har använt tjänsten det senaste året ser tabellen lite annorlunda ut. (*Tabell 17*) De tjänster som använts av mindre än 5 personer har plockats bort ur tabellen. Nu har högskolan på Åland betygsatts högst följt av bibliotek och barndagvård. Betyget för den psykiska kliniken har ökat från 2,9 till 3,4. Även betyget för sociala tjänster har ökat från 3,1 till 3,3. Däremot har betyget för Ålands gymnasium sjunkit från 3,1 till 2,9.

Man kan i de flesta fall se en tendens mot att de som använt en tjänst i genomsnitt är nöjdare än det allmänna omdömet visar. Denna slutsats kom man även fram till i ÅSUBs rapport "Invånarnas syn på kommunernas verksamhet och organisation".

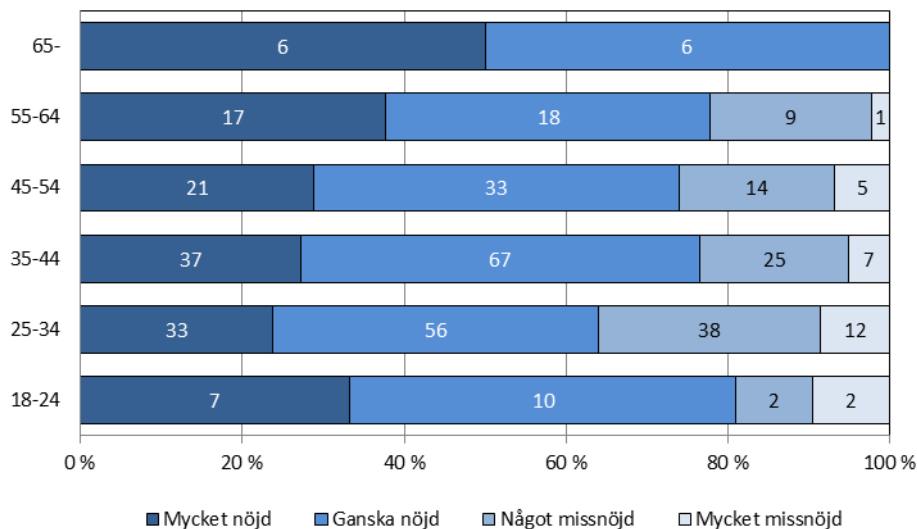
Tabell 17. Omdöme av offentliga tjänster på Åland av dem som använt tjänsten de senaste 12 månaderna, skala 1-4, 1 = "mycket missnöjd", 4 = "mycket nöjd"

	Omdöme	Antal svar
Högskolan på Åland	3,9	7
Bibliotek	3,7	68
Barndagvård	3,6	31
Motionstjänster (t.ex. simhall, ishall, joggingspår eller fotbollsplaner)	3,5	79
Psykisk klinik	3,4	9
Grundskola	3,4	16
Rådgivning (mödra- och barnrådgivning samt familjerådgivning)	3,4	37
Annan utbildning	3,4	21
Tillståndsärenden hos polisen	3,4	47
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter (t.ex. idrottsföreningar eller ungdomsgårdar)	3,3	31
Kulturella tjänster (t.ex. teater, museum)	3,3	56
Sociala tjänster, t.ex. utkomststöd	3,3	22
www.aland.ax	3,3	35
Kompassen - infokontor för inflyttade (Medishuset i Mariehamn)	3,3	10
AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet)	3,2	48
Tandvård	3,2	51
FPA	3,1	67
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	3,0	47
Hälsocentral	3,0	87
Ålands gymnasium	2,9	8

Vid jämförelse av svaren mellan könen finns inga signifikanta skillnader. Däremot har respondenterna olika åsikter om hälsocentralen beroende på hur gamla de är. De i åldern 25-34 år är mer missnöjda medan de som är 65 år eller äldre är nöjda. (Figur 33)

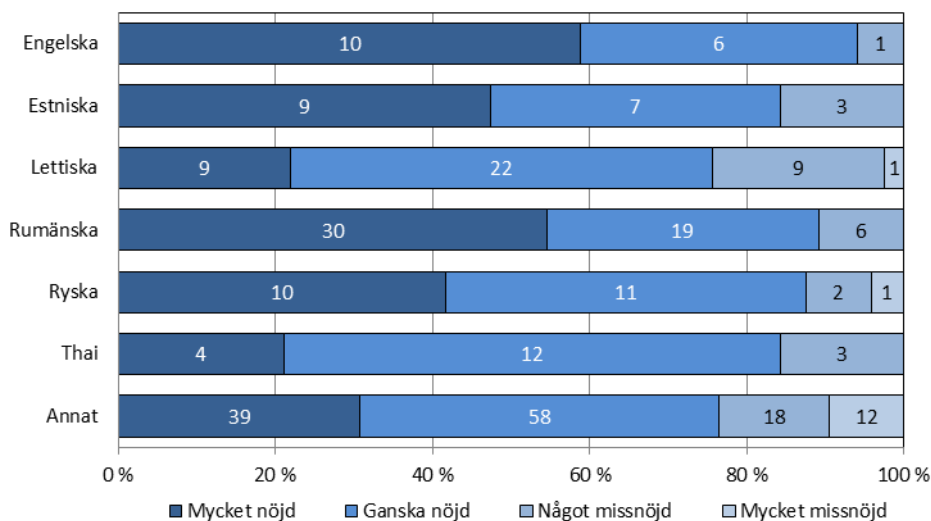
När vi jämför svaren efter de svarandes modersmål hittar vi signifikanta skillnader i åsikterna om tandvården. De som har lettiska som modersmål ger tandvården det sämsta betyget med ett medeltal på 2,9 medan de med engelska som modersmål ger ett betyg med medeltal på 3,5. (Figur 34) I de öppna frågorna framkommer ett missnöje med höga priser för tandvården. Vi vet dock inte om det är orsaken till att de med lettiska som modersmål har betygsatt tandvården så lågt eller om omdömet har med bemötande att göra.

Figur 33. Åsikter om hälsocentralen efter åldersgrupp, antal svar och andel (procent)

Not: Signifikanta skillnader beroende på åldersgrupp

Figur 34. Åsikter om tandvården efter modersmål, antal svar och andel (procent)

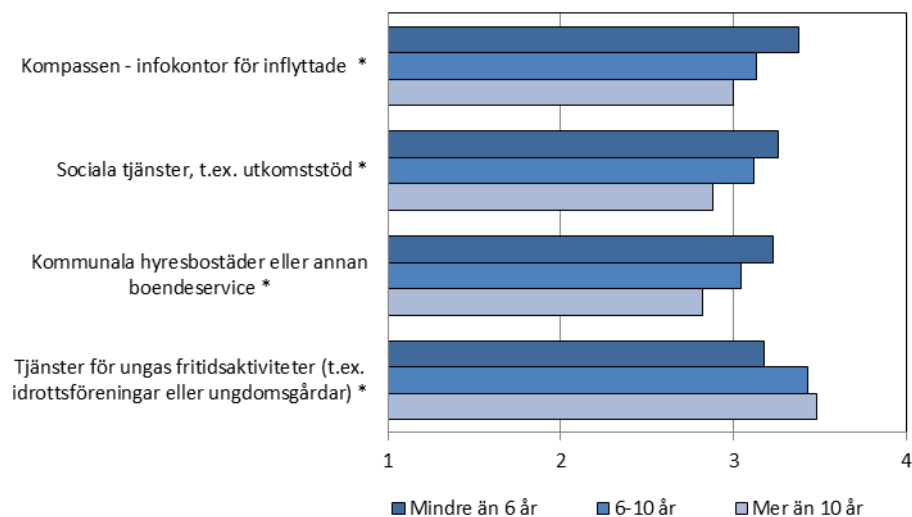
Not: Signifikanta skillnader beroende på modersmål

Jämför vi omdömet i förhållande till var på Åland man bor kan vi se att de som bor i skärgården betygsätter tjänster för ungas fritidsaktiviteter lägst medan de som bor i Mariehamn betygsätter dem högst.

Ser vi istället på hur länge de svarande har bott på Åland kan vi se att åsikterna skiljer sig för tjänster för ungas fritidsaktiviteter, kommunala hyresbostäder, sociala

tjänster och Kompassen (informationskontor för inflyttade i Medishuset i Mariehamn). (Figur 35)

Figur 35. Omdöme av offentliga tjänster efter hur länge man bott på Åland, skala 1-4, 1 = "mycket missnöjd", 4 = "mycket nöjd"

*Signifikanta skillnader beroende på antal år man bott på Åland

50 personer valde att berätta om varför de inte var nöjda alls med en eller flera av tjänsterna de använt på Åland. Bland de som har thai eller lettiska som modersmål har det varit minst vanligt att lämna någon kommentar och bland de som har engelska eller ryska som modersmål har det varit vanligast. De tjänster som flest personer berättade om var FPA, AMS samt olika tjänster kopplade till vård.

Sex personer berättade om sitt missnöje med FPA. Kritiken gäller otydlighet, bemötandet och långa processtider. En tyskspråkig man beskriver FPA som *"mycket byråkratiskt, inga klara besked, många olika svar på samma fråga."* Kritiken mot FPA tycks egentligen inte ha någon tydlig koppling till de inflyttades särskilda situation, utan handlar som nämnt främst om samma typ av klagomål som i allmänhet kan riktas mot myndigheter.

Tolv personer har beskrivit sitt missnöje med AMS. Flera av dessa skriver att AMS helt enkelt inte hjälper till att hitta jobb eller att bemötandet inte var bra. Ett par personer uppger sig vara missnöjda med AMS:s del i främjandet av integration. En man, 35-44 år, förklarar (översättning från engelska): *"AMS gör inte mycket för att integrera oss på arbetsmarknaden. De behöver involvera arbetsgivare så att de förstår nödvändigheten i att beakta immigranter för anställningar."* Mannen uttrycker en önskan om att AMS skulle göra mer för att motverka det som många inflyttade har påpekat att de upplevt då de söker jobb, nämligen att infödda ålänningar väljs i första hand trots jämförbara kvalifikationer.

"På AMS sa kvinnan till mig att fastän jag har utbildning och 12 års erfarenhet av el-jobb, så kommer jag inte få den typen av jobb och att jag borde testa något annat" (översatt) - man, 25-34 år.

"För länge sedan när jag var arbetslös sade AMS åt mig att de kommer ej att hjälpa mig att integreras i arbetslivet utan bara tar emot min ansökan" - man, 25-34 år (litauiska).

18 personer beskrev sin besvikelse på olika vårdtjänster. Fem personer påpekar tandvårdens höga priser som en orsak till missnöje. Några kritiserar även ÅHS och Hälsocentralens priser, men de flesta klagomålen mot dessa tjänster rör annat.

"[Jag är inte alls nöjd med] hälsocentralen. Dyra tjänster med tanke på vad du får. Du behandlas som en boll som kastas från en person till en annan. Du måste övertyga sjuksköterskor att du behöver hjälp och en läkare." (översatt) - Kvinna 25-34 år.

"[Jag är inte alls nöjd med] hälsocentralen. Jag tycker inte om systemet de har, man måste vänta så länge för undersökning." - kvinna 25-34 (portugisiska).

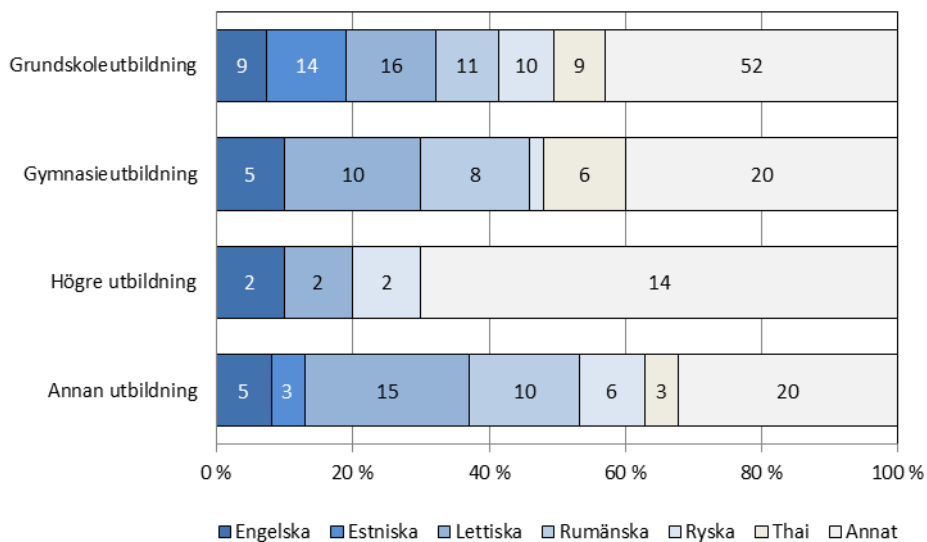
"Läkarna är omotiverade, saknar kunskap. Gått till gynekolog nu i tre år med samma bekymmer, blir pendlad mellan läkarna som inte bryr sig eller kan göra något åt mina bekymmer." - kvinna 35-44.

En man, 35-44 år, med polska som modersmål beskriver orsaken till sitt missnöje med Hälsocentralen: *"Blev bemött med nonchalans och fick inte den hjälpen jag behöver."*

Det fanns även många enskilda klagomål på många andra tjänster. Till exempel berättar en kvinna att hon är missnöjd eftersom *"polisens bemötande är så varierande. Viktigt att de bryr sig om att ge mycket information."* Ett annat exempel är att två personer uppger sig vara missnöjda med prisnivån på olika fritidsaktiviteter.

Respondenterna blev tillfrågade om de eller någon av deras barn har utbildat sig på Åland de senaste 12 månaderna. 122 personer svarade att någon i familjen har gått i grundskolan, hos 50 familjer har någon gått gymnasieutbildning, hos 20 familjer har något genomgått en högre utbildning och hos 61 familjer har någon gått en annan utbildning. Jämför man utbildningarna för de olika modersmålen kan man se att flera av de som har "annat modersmål" har gått en högre utbildning på Åland under de senaste 12 månaderna än de övriga. (Figur 36)

**Figur 36. Har du eller någon av dina barn utbildat sig på Åland de senaste 12 månaderna?
Antal svar och andel (procent) efter modermål**

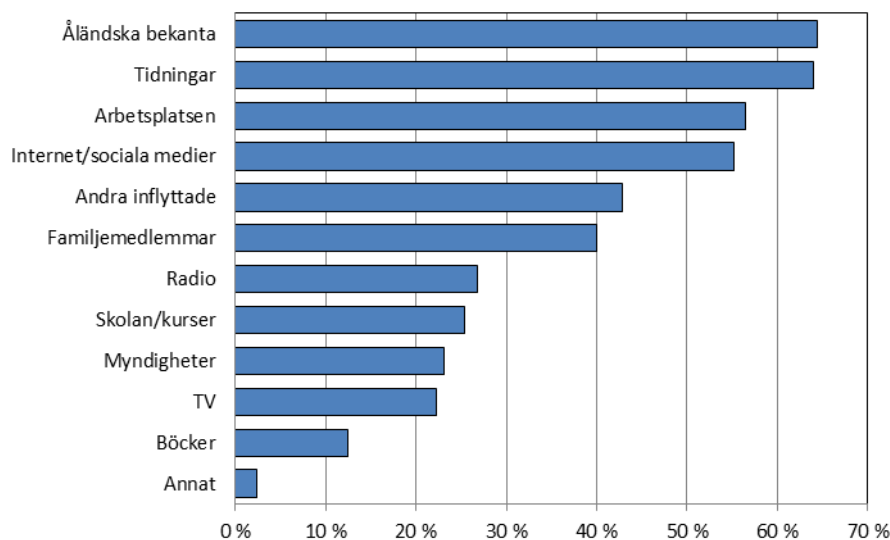
Kärnan i detta kapitel är alltså att när de inflyttade bedömer olika offentliga tjänster på Åland värderas bibliotek, barndagvård och motionstjänster högst medan den psykiska kliniken och hälsocentral bedömdes lägst. Om man däremot ser på svaren för de personer som har använt tjänsten det senaste året får Högskolan på Åland högst betyg följt av bibliotek och barndagvård. Betyget för den psykiska kliniken är nu avsevärt bättre.

9. Tillgång till information om Åland och tjänster på Åland

En av frågorna i enkäten var hur mycket information respondenten har fått om Åland och de tjänster som finns på Åland. Av de tillfrågade ansåg 11 procent att de fått mycket information, 35 procent att de fått ganska mycket information, 25 procent att de fått ganska lite information, 13 procent att de fått lite information och 8 procent att de inte har fått någon information alls. Svaren var ungefär lika oberoende av bakgrundsvariabler.

Det frågades även varifrån respondenterna får information om det åländska samhället. De vanligaste informationskällorna är, som vi ser i *Figur 37*, åländska bekanta, tidningar, arbetsplatsen och internet/sociala medier. (Man kunde välja flera svarsalternativ.) Den svarande fick även fylla i egna svarsalternativ, här är några exempel: bibliotek, församling, studiebesök från Medis, politiskt aktiv och genom aktivt deltagande i samhället.

Figur 37. Källor för information om det åländska samhället, andel (procent) svar (flera val möjliga)

Vid jämförelse av svaren mellan de olika bakgrundsvariablerna kan vi hitta följande signifikanta skillnader. Vid jämförelse mellan kvinnor och män ser vi att kvinnor får mer information från familjemedlemmar och myndigheter än vad män får. De med estniska som modersmål får mer information från arbetsplatsen än de övriga och de med lettiska får mer information från radion än de övriga. *Tabell 18* visar de informationskällor med signifikanta skillnader på svaren i procent av de olika åldergrupperna. En större andel av de yngre respondenterna får information från skola/kurser, internet/sociala medier och andra inflyttade än de andra grupperna medan de äldre åldersgrupperna hämtar mer information från böcker, TV och radio.

Tabell 18. Källor för information efter åldergrupp, andel (procent) av varje grupp (flera val möjliga)

	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-	Totalt
Andra inflyttade *	46 %	51 %	41 %	45 %	24 %	17 %	43 %
Internet/sociala medier *	64 %	65 %	51 %	54 %	44 %	35 %	55 %
Radio *	14 %	25 %	22 %	36 %	33 %	35 %	27 %
TV *	14 %	17 %	20 %	33 %	26 %	24 %	22 %
Böcker *	10 %	9 %	12 %	19 %	13 %	22 %	13 %
Skolan/kurser *	43 %	29 %	26 %	29 %	6 %	6 %	25 %

*Signifikanta skillnader mellan åldersgrupperna

I *Tabell 19* visas informationskällor enligt vilken region den svarande bor i. En större andel av Mariehamnare använder sig av dessa informationskällor följt av de som bor på fasta Ålands landsbygd.

Tabell 19. Källor för information efter region, andel (procent) av varje grupp (flera val möjliga)

	Mariehamn	Fasta Ålands landsbygd	Skärgården	Totalt
Myndigheter *	26 %	21 %	11 %	23 %
Internet/sociala medier *	57 %	58 %	26 %	55 %
Tidningar *	66 %	63 %	46 %	64 %
TV *	24 %	22 %	3 %	22 %
Skolan/kurser *	29 %	21 %	11 %	25 %

*Signifikanta skillnader beroende på region

I *Tabell 20* visas informationskällor med signifikanta skillnader efter hur länge den svarande bott på Åland. Ju kortare tid de bott här desto mer information fås från andra inflyttade. Ju längre tid de bott här desto mer information fås från tidningar, TV och radio medan de får mest information från arbetsplatsen då du bott här 6-10 år.

Tabell 20. Källor för information efter hur länge man bott på Åland, andel (procent) av varje grupp (flera val möjliga)

	Mindre än 6 år	6-10 år	Mer än 10 år	Totalt
Andra inflyttade *	52 %	47 %	26 %	43 %
Tidningar *	51 %	65 %	82 %	64 %
Radio *	21 %	26 %	36 %	27 %
TV *	18 %	23 %	28 %	22 %
Arbetsplatsen *	49 %	63 %	61 %	57 %

*Signifikanta skillnader beroende på hur länge man bott på Åland

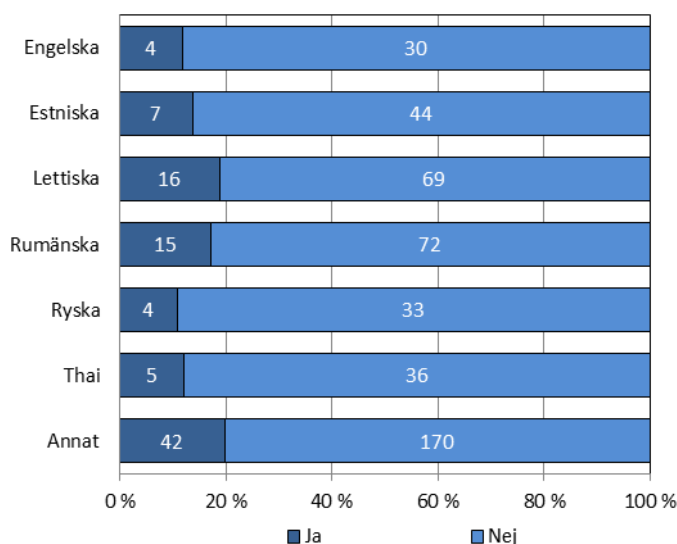

10. Integrationsplanen och lagen om integrationsfrämjande

Hur stor kännedom om lagen om integrationsfrämjande har den inflyttade, har en integrationsplan gjorts och i så fall hur mycket har den hjälpt den inflyttade? Detta är frågor som behandlas i detta kapitel.

De svarande tillfrågades om de är bekanta med lagen om integrationsfrämjande. Hela 80 procent svarade nej och 17 procent svarade ja, resten lämnade frågan tom. I *Figur 38* ser du svaren efter respondentens modersmål. Det är inga signifikanta skillnader på svaren när man ser på modersmål, kön, ålder, var på Åland du bor eller hur länge man bott på Åland.

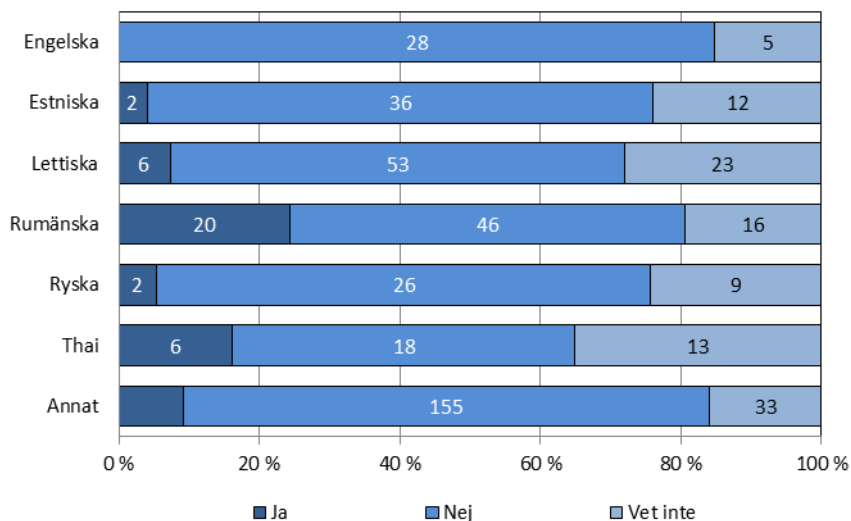
Figur 38. Kännedom om lagen om integrationsfrämjande efter modersmål, antal svar och andel (procent)

Respondenterna fick svara på frågan om någon har gjort en integrationsplan för dem. 10 procent svarade ja, 63 procent svarade nej och resten visste inte eller lämnade frågan tom. Det var inga signifikanta skillnader i svaren oberoende av bakgrundsvariabel. (*Figur 39*)

Vi frågade respondenterna vem som har gjort deras integrationsplan. Vi fick 140 stycken svar. Av dessa svarade 49 procent att de inte visste vem som gjort integrationsplanen, 47 procent svarade att AMS gjort den och 4 procent svarade att kommunen gjort den. Det är inte några signifikanta skillnader på svaren oberoende av vilken bakgrundsvariabel vi jämför med.

Figur 39. Har någon gjort en integrationsplan för dig? Antal svar och andel (procent) efter modersmål

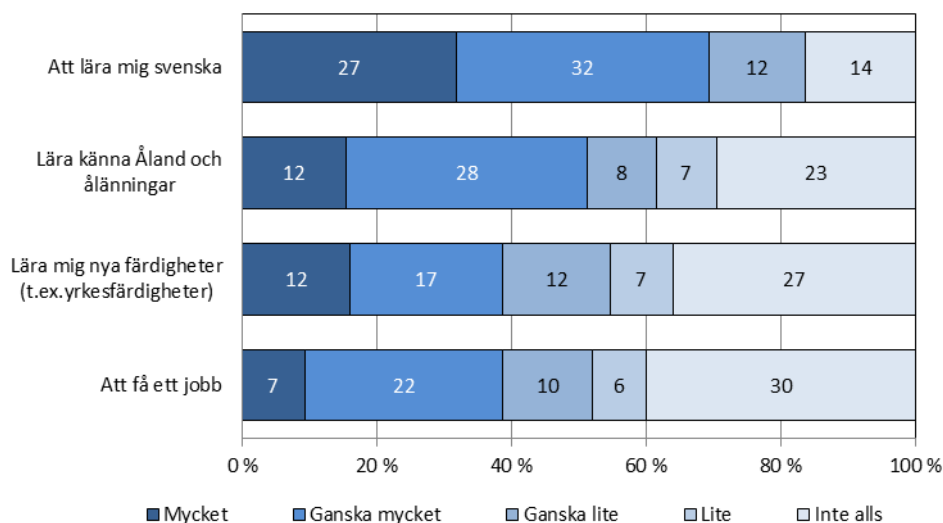

En av frågorna i enkäten var: har integrationsplanen hjälpt dig? Om vi ser endast på de svaren som sagt att en integrationsplan gjorts för dem får vi följande resultat. Av 53 svar har 43 personer svarat ja, 3 personer nej och 7 personer vet inte.

Figur 40 visar hur mycket integrationsplanen har hjälpt de svarande i olika situationer. Främst har respondenterna fått hjälp med att lära sig svenska och att lära känna Åland och ålänningar. 40 procent av de svarande anser att integrationsplanen inte alls hjälpt dem med att få ett jobb. Vi hittar inga signifikanta skillnader på svaren oberoende av vilken bakgrundsfaktor vi jämför med.

Om deltagarna ansåg att integrationsplanen inte har hjälpt dem fick de beskriva varför. Bland de öppna svaren framkommer osäkerhet kring integrationsplanen, främst vad gäller nyttan av den, men även osäkerhet kring huruvida man ens har haft en integrationsplan. Nio personer uppger på olika sätt osäkerhet kring integrationsplanen. En man (västafrikanskt språk, översatt från engelska): "Det är svårt att säga. Jag har bott här ett tag, men aldrig lyckats få ett heltidsjobb och varit arbetslös mer än 16 månader. Jag känner mig isolerad och mina svenskakunskaper börjar blekna". En man, 35-44 år med ett asiatiskt modersmål skriver: "Jag var inte medveten om att en integrationsplan existerade". Vissa uppger att de inte behöver någon hjälp av en integrationsplan. En estnisktalande man som bott på Åland över 10 år lämnar följande kommentar: "har inte behövt hjälp, klarar mig själv."

Figur 40. Hur mycket har integrationsplanen hjälpt dig inom följande områden? Antal svar och andel (procent)

Bland personerna som kommenterat varför inte integrationsplanen hjälpt dem kan man även se visst hopp inför framtiden. En kvinna, 55-64 år (sydostasiatiskt språk, översatt från engelska): *"Det finns inte så mycket jobb på Åland på vintern. Förhoppningsvis hjälper min AMS-kontaktperson mig att hitta ett jobb efter min svenska B1-kurs på Medis."*

Sammanfattningsvis kan vi säga att kännedomen om lagen om integrationsfrämjande är låg och endast en tiondel av de inflyttade anger att de har fått en integrationsplan gjord åt sig. Däremot anser en stor del av de som fått en integrationsplan att den har hjälpt dem.

11. Sysselsättning

År 2011 var andelen sysselsatta (förvärvsarbetande) personer av hela befolkningen (16-64 år) 76,2 procent. Ser man endast på personer födda utanför Norden med annat modersmål än svenska är motsvarande siffra 71,1 procent. För de i åldern 16-24 år är en högre andel hos de födda utanför Norden sysselsatta än de födda på Åland medan motsatsen gäller för personer i åldern 25-64 år. (Tabell 21)

Tabell 21. Sysselsättningsgrad (16-64 år) år 2011 efter födelseort, kön och ålder, andel (procent)

	Båda könen	Kvinnor	Män	Antal sysselsatta, båda könen
Hela befolkningen (16-64 år)	76,2	78,0	74,6	13 747
Födda utanför Norden (16-64 år)*	71,1	68,0	74,1	868
- Baltikum	73,1	67,7	78,4	244
- Övriga Europa	71,3	66,0	75,2	366
- Asien	72,0	72,2	71,7	203
- Övriga världen	60,4	62,5	58,8	55
Hela befolkningen (16-24 år)	49,5	51,5	47,8	1 440
Födda utanför Norden (16-24 år)*	56,7	50,8	62,9	72
- Baltikum	59,5	51,7	76,9	25
- Övriga Europa	57,4	47,4	62,9	31
- Asien	48,1	53,3	41,7	13
- Övriga världen	75,0	50,0	100,0	3
Hela befolkningen (25-64 år)	81,4	82,7	80,0	12 307
Födda utanför Norden (25-64 år)*	72,8	70,2	75,3	796
- Baltikum	75,0	71,0	78,6	219
- Övriga Europa	73,0	67,9	76,8	335
- Asien	74,5	74,0	75,2	190
- Övriga världen	59,8	63,2	57,1	52

* Som inte har Svenska som modersmål

Källa: Sysselsättningsregistret 2011

11.1 Huvudsyssla

2011 var fördelningen mellan anställda och egenföretagare bland den åländska befolkningen enligt följande: 87,7 procent anställda och 12,3 procent företagare. Motsvarande siffror för den åländska befolkningen som är födda utanför Norden med annat modersmål än svenska är: 92,4 procent anställda och 7,6 procent företagare. (Tabell 22)

Tabell 22. Andel anställda och företagare av de sysselsatta (16–64 år) år 2011 efter födelseort och kön, andel (procent)

	Båda könen	Kvinnor	Män	Antal, båda könen
Hela befolkningen (andel anställda)	87,7	92,9	82,4	12 056
Födda utanför Norden*	92,4	93,5	91,4	802
- Baltikum	95,1	95,6	94,7	232
- Övriga Europa	92,9	94,4	92,0	340
- Asien	89,7	91,8	86,4	182
- Övriga världen	87,3	88,0	86,7	48
Hela befolkningen (andel företagare)	12,3	7,1	17,6	1 691
Födda utanför Norden*	7,6	6,5	8,6	66
- Baltikum	4,9	4,4	5,3	12
- Övriga Europa	7,1	5,6	8,0	26
- Asien	10,3	8,2	13,6	21
- Övriga världen	12,7	12,0	13,3	7

* Som inte har Svenska som modersmål

Källa: Sysselsättningsregistret 2011

Majoriteten av de svarande på frågan i enkäten (51procent) uppgav att de arbetar heltid som anställda, 13 procent är deltidsarbetande löntagare eller anställda. Ser vi endast på de i åldrarna 18 - 64 år är motsvarande siffror 53 respektive 13 procent. Av de som svarat i enkäten att de är sysselsatta är 65 procent anställda. I det statistiska underlaget för hela Åland är 92 procent av de sysselsatta personerna födda utanför Norden anställda. Andelen egenföretagare uppgick i undersökningen till 7 procent av de sysselsatta, vilket kan jämföras med hela befolkningen födda utanför Norden som uppgår till 8 procent. 10 procent av respondenterna är studerande.

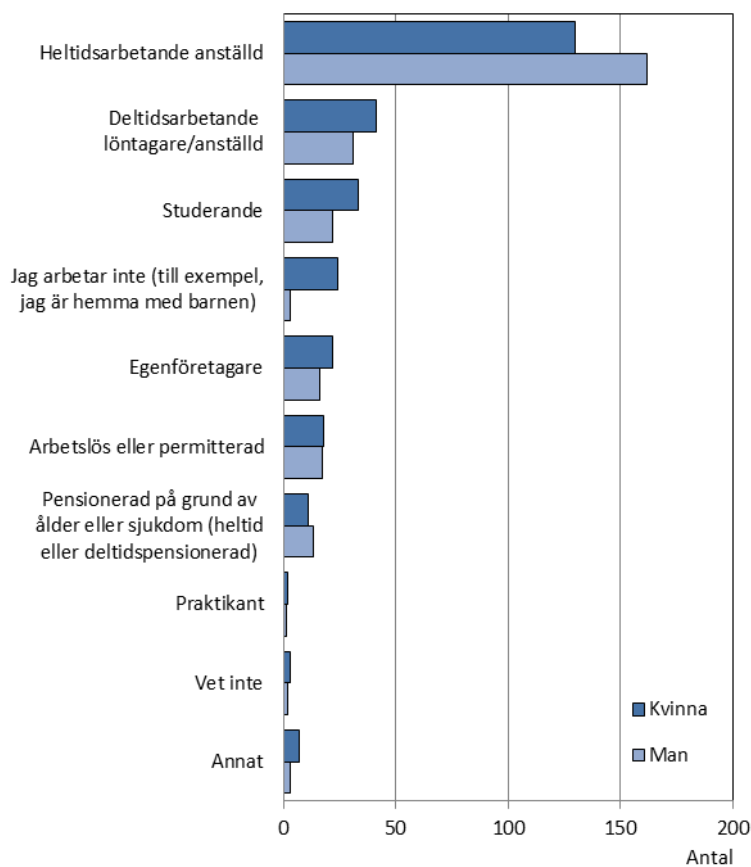
Tabell 23. Huvudsysselsättning efter modersmål, andel (procent)

	Engelska (n=34)	Estniska (n=52)	Lettiska (n=88)	Rumänska (n=86)	Ryska (n=36)	Thai (n=44)	Annat (n=222)
Heltidsarbetande anställd	44 %	63 %	57 %	64 %	56 %	43 %	45 %
Deltidsarbetande löntagare/anställd	15 %	13 %	6 %	10 %	11 %	23 %	15 %
Egenföretagare	15 %	2 %	7 %	5 %	0 %	11 %	8 %
Praktikant	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	2 %	0 %
Studerande	3 %	8 %	13 %	10 %	14 %	7 %	10 %
Pensionerad på grund av ålder eller sjukdom (heltid eller deltidspensionerad)	15 %	0 %	1 %	2 %	0 %	0 %	7 %
Arbetslös eller permitterad	0 %	4 %	8 %	5 %	6 %	7 %	7 %
Jag arbetar inte (till exempel, jag är hemma med barnen)	6 %	4 %	7 %	2 %	11 %	5 %	4 %
Vet inte	3 %	2 %	1 %	0 %	0 %	0 %	1 %
Annat	0 %	4 %	1 %	1 %	0 %	2 %	2 %

I *Tabell 23* ses de svarandes huvudsysselsättning efter modersmål. Exempel på "annan sysselsättning" i tabellen är: Inhoppare, bildkonstnär, sjukskriven, har jobbat i tre år med nytt avtal varje månad, har inte visum ännu.

I *Figur 41* ses huvudsysselsättning hos de svarande efter kön. Det är signifikanta skillnader mellan svaren.

Figur 41. Huvudsysselsättning efter kön, antal personer

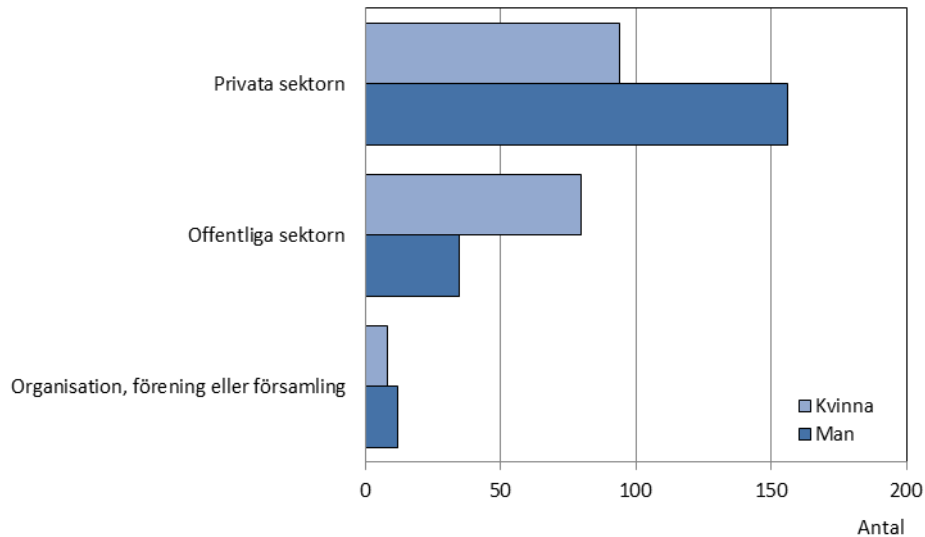

Not: Signifikanta skillnader beroende på kön

Anställd

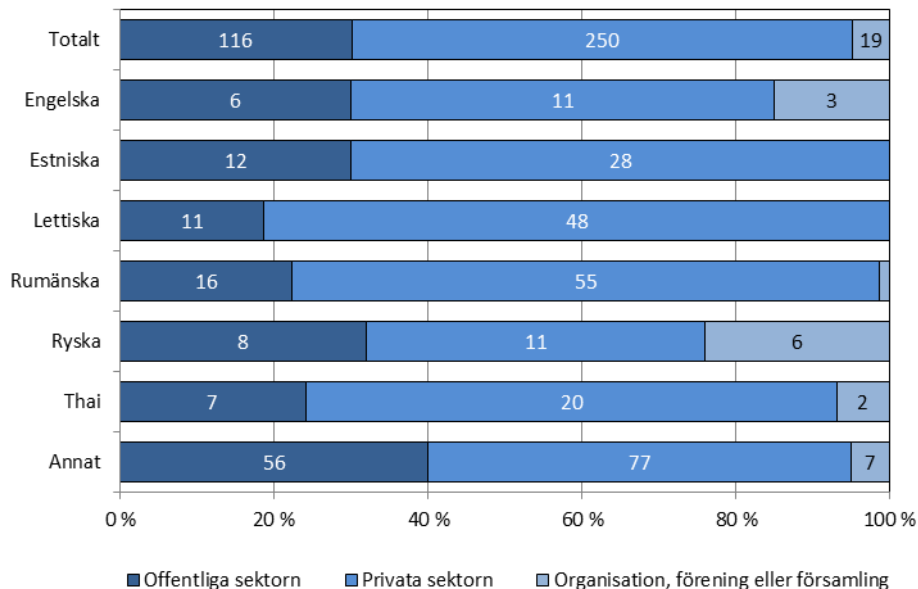
I *Figur 42* och *Figur 43* visas att respondenterna främst är anställda inom den privata sektorn (65 procent). Det är signifikanta skillnader mellan var man är anställd beroende på kön. Det är vanligare att män jobbar inom den privata sektorn än kvinnor. För den offentliga sektorn gäller motsatsen. I jämförelse med hela Ålands befolkning är detta inget unikt just för de inflyttade utan detsamma gäller för den totala befolkningen. (Källa: Sysselsatt arbetskraft 31.12.2012) För alla de olika modersmålen är det vanligast att jobba i den privata sektorn. Här är det ingen signifikant skillnad mellan svaren.

Figur 42. Inom vilken sektor respondenten är anställd efter kön, antal personer

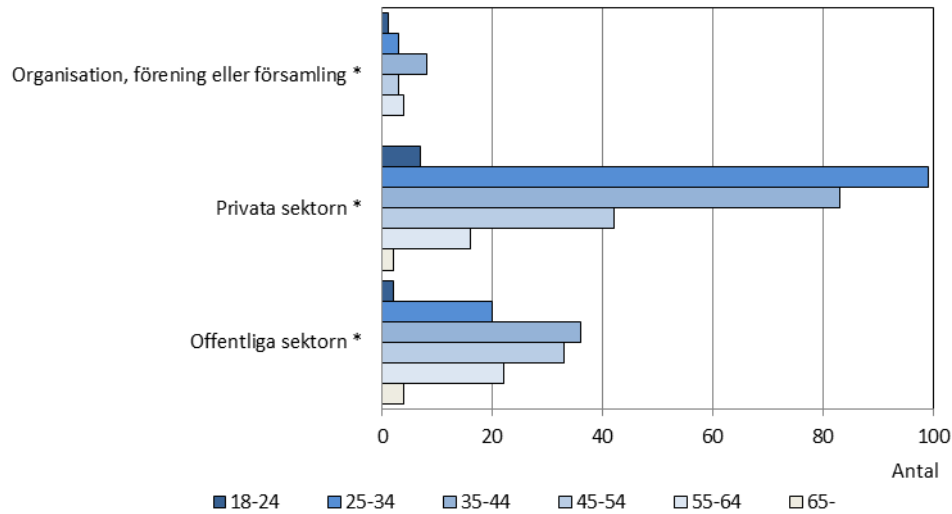

Not: Signifikanta skillnader beroende på kön

Figur 43. Inom vilken sektor respondenten är anställd efter modersmål, antal personer och andel (procent)

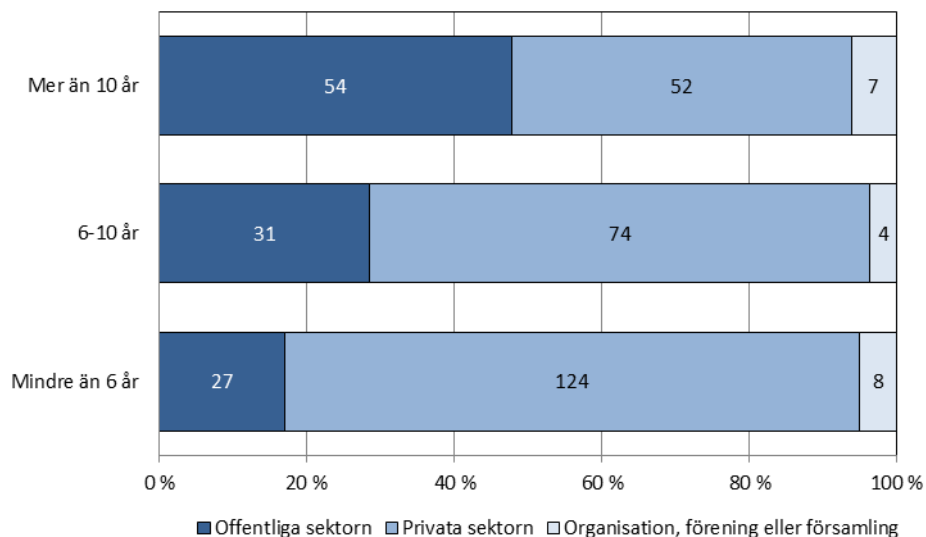

Det är statistiskt signifikanta skillnader mellan svaren för åldersgrupperna. I de yngre åldersgrupperna är det vanligare att jobba inom den privata sektorn. Ju högre åldersgrupp desto vanligare är det att jobba inom den offentliga sektorn. Dock jobbar fortfarande en större andel av dem i åldersgruppen 35-44 och 45-54 år inom den privata sektorn än i den offentliga. (Figur 44)

Figur 44. Inom vilken sektor respondenterna är anställda efter ålder, antal personer

* Signifikanta skillnader beroende på åldersgrupp

Även för hur länge man bott på Åland finns det statistiskt signifikanta skillnader i arbetsplats. För de som bott på Åland en längre tid, mer än 10 år, är det vanligast att jobba inom den offentliga sektorn. Medan de som nyligen flyttat till Åland mest jobbar inom den privata sektorn. (Figur 45)

Figur 45. Inom vilken sektor respondenterna är anställda efter hur länge de bott på Åland, antal personer och andel (procent)

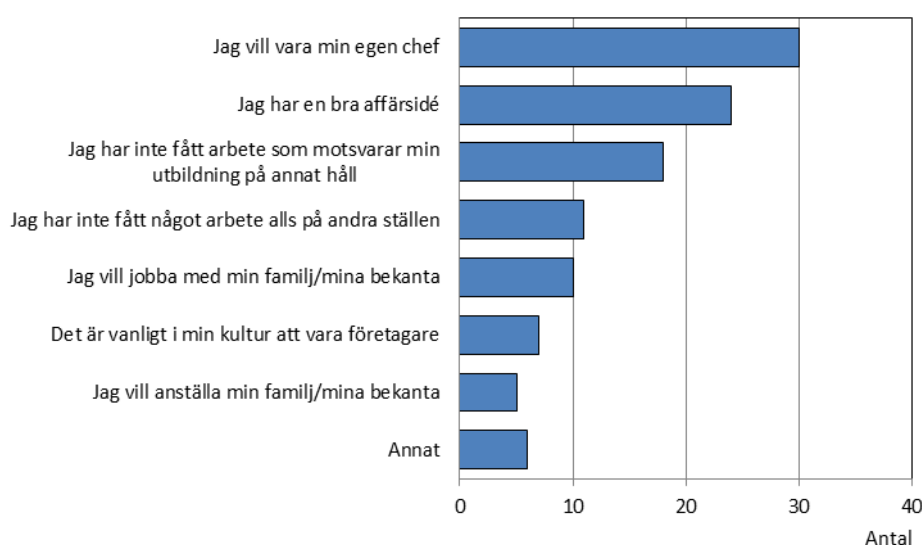
Not: Signifikanta skillnader beroende på hur länge man bott på Åland

Egenföretagare

En möjlig väg till sysselsättning kan vara att starta eget företag. Av de som svarat på enkäten uppgav 38 personer att de som huvudsyssla är egenföretagare. En av frågorna i enkäten var "varför är du egenföretagare". Denna fråga har 68 personer svarat på. Orsaken till detta kan vara att flera personer har ett eget företag som bisyssla. Den vanligaste orsaken till att vara egenföretagare hos de svarande var att de vill vara sin egen chef, de har en bra affärsidé och att de inte fått arbete som motsvarat deras utbildning på annat håll. (Figur 46)

Figur 46. Orsak till att vara egenföretagare, antal personer

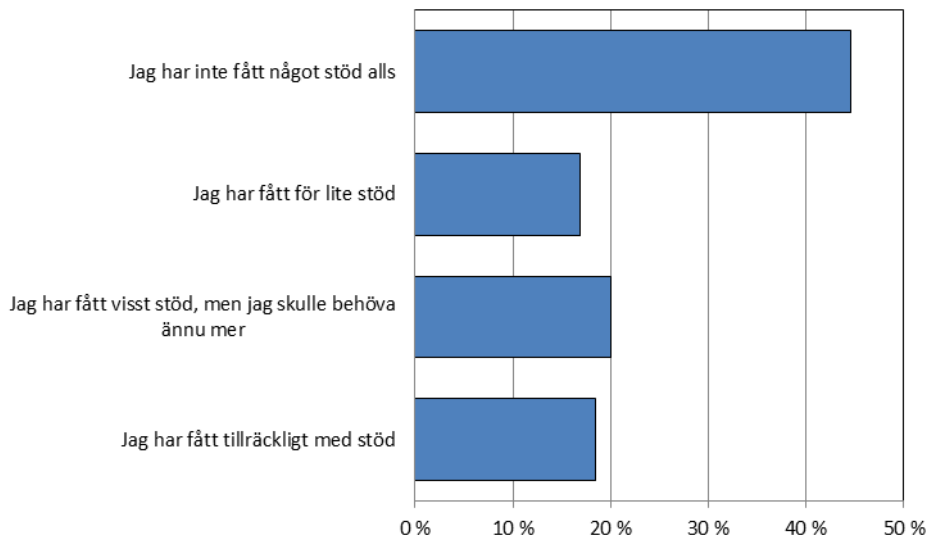

Man kunde också ge exempel på andra orsaker. Här är några av dessa: Jag vill bidra till samhället, jag vill jobba med det jag kan, jag är bra på det jag gör och efterfrågan finns, det finns inget annat företag, jag tycker om att sova länge på morgonen, i min bransch brukar man vara egenföretagare, jag har inte fått fast jobb på annat håll.

Egenföretagarna tillfrågades om de fått tillräckligt med stöd och råd för att starta företag. (Figur 47) 45 procent ansåg att de inte fått något stöd alls. 17 procent ansåg att de fått för lite stöd, 20 procent att de fått visst stöd men att de behöver mer och 18 procent att de fått tillräckligt med stöd. 28 procent svarade att de inte vet om de fått något stöd. En betydande majoritet av de inflyttade upplevde således att de inte hade fått tillräckligt med stöd.

Om man är egenföretagare skulle man svara på om man var egenföretagare innan man flyttade till Åland. Denna fråga har varit ottydligt formulerad då 167 personer svarat på frågan varav 31 sagt att de var egenföretagare före de flyttat till Åland. Om vi endast ser på svaren för dem som beskrivit varför de är egenföretagare på Åland så har 8 personer svarat att de var egenföretagare även innan de flyttade till Åland.

Figur 47. Har du fått tillräckligt stöd och råd för att starta eget företag? Andel (procent)

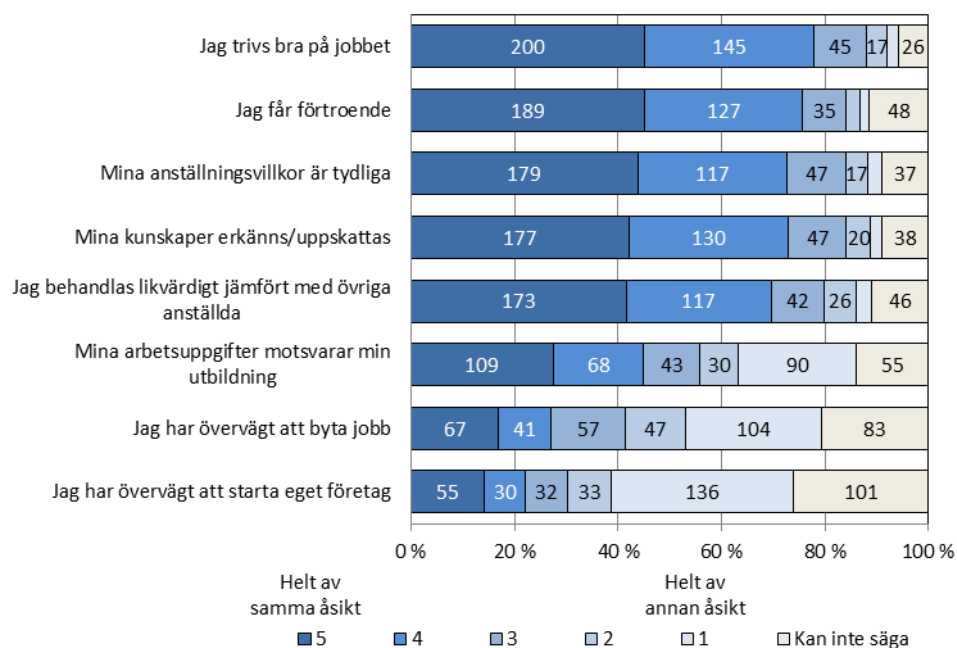
I en öppen fråga bad vi egenföretagarna beskriva vilken typ av stöd och råd de har fått. Det lämnades mest kortfattade kommentarer på denna fråga. Information, råd och banklån lyfts fram som den hjälp man fått. En kvinna, 45-54 år, med engelska som modersmål skriver att hon fått stöd och råd om regler och beskattning från företagsbyrån, men att hon gärna skulle få mer handfasta råd.

En man med rumänska som modersmål oroas över att företagare utnyttjar korttidsanställda genom att betala svarta löner, vilket innebär att dessa människor inte får ta del av det säkerhetsnät som finns i samhället genom exempelvis sjukvård och pension.

11.2 Bedömning av yrkeslivet

De svarande som har ett jobb ombads att bedöma sitt yrkesliv på en skala från 1-5 där 1= "helt av annan åsikt" och 5 = "helt av samma åsikt". Av respondenterna svarade 45 procent att de instämmer helt på att de trivs bra på jobbet. Majoriteten av de svarande anser att de behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda, deras kunskaper erkänns/uppskattas, de får förtroende och att deras anställningsvillkor är tydliga. (Figur 48) 17 procent håller helt med att de har övervägt att byta jobb och 14 procent att de har övervägt att starta eget företag. 28 procent anser att arbetsuppgifterna helt motsvarar deras utbildning.

Figur 48. Bedömning av yrkeslivet, antal svar och andel (procent)

När vi studerar skillnader på svaren beroende av bakgrundsvariablerna ser vi att det finns en signifikant skillnad mellan kvinnor och män. En större andel män har övervägt att starta eget företag än kvinnor. Även en större del av Mariehamnarna än de på fasta Ålands landsbygd och i skärgården har övervägt att starta eget företag. Ju längre tid den svarande har bott på Åland desto mer anser han/hon att arbetsuppgifterna motsvarar utbildningen. När vi jämförde svaren för hur stort förtroende man får på jobbet och hur bra man förstår svenska i tal kan vi konstatera att ju bättre man förstår svenska desto större förtroende får man. En jämförelse gjordes även för svaren beroende på den svarandes främsta orsak till att flytta till Åland. Där hittades dock ingen signifikant skillnad.

Vid en sammanfattning av kapitlet kan vi konstatera att 64 procent av respondenterna är anställda, främst inom den privata sektorn. Ju längre tid man bott på Åland desto vanligare blir det att jobba inom den offentliga sektorn. Det är dock alltid vanligast att jobba inom den privata sektorn. Den vanligaste orsaken till att vara egenföretagare är att de vill vara sin egen chef eller att de har en bra affärsidé. En stor andel önskar dock att de skulle fått mer stöd och råd för att starta sitt företag. De flesta trivs bra på sitt jobb, anser att de behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda och att de får förtroende.

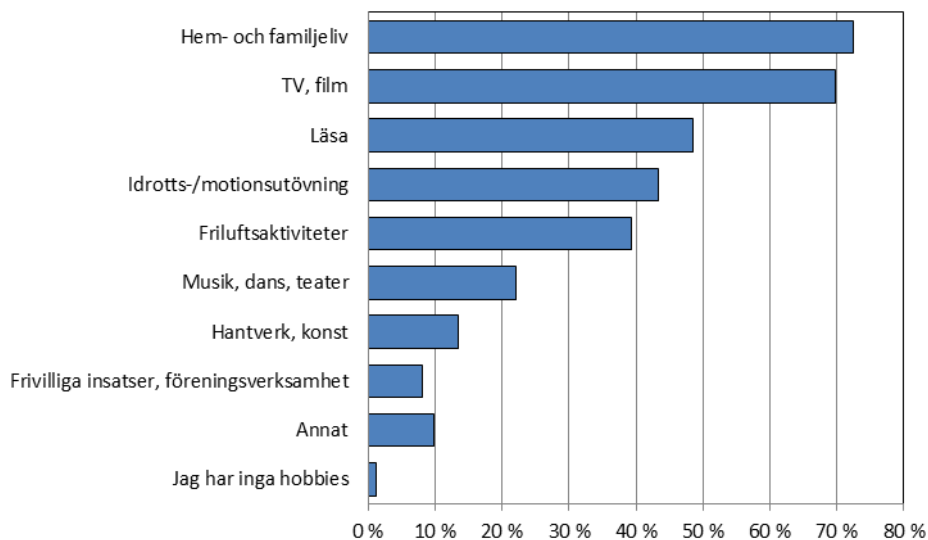
12. Fritid

I det här kapitlet kommer vi att studera resultat av enkätens frågor angående fritidsvanor. Till exempel vad man gör på sin fritid, hur viktiga fritidsaktiviteter anses vara och vilken form av organiserade fritidssysselsättningar man deltar i.

Respondenterna ombads beskriva hur viktigt fritidsaktiviteter är för dem. 551 personer svarade på frågan. 28 procent ansåg att fritidsaktiviteter är mycket viktiga, 46 procent att de är ganska viktiga 23 procent att de inte är särskilt viktiga och 3 procent att de inte alls är viktiga. Det fanns inga signifikanta skillnader när man jämför svaren för de olika bakgrundsvariablerna.

De svarande fick berätta vilka fritidssysselsättningar de har. Det vanligaste var hem- och familjeliv, TV och film, läsa och idrotts-/motionsutövning. Endast 1 procent svarade att de inte har några fritidsintressen. (Figur 49) Man kunde även ge egna exempel på fritidssysselsättningar. Här är de vanligaste: Natur och trädgård, bygga hus och renovera, resa, jakt och fiske, umgås med vänner, fotografering, Mediskurser, datateknik, odling, sömnad, matlagning och bakning.

Figur 49. Fritidssysselsättningar, andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)

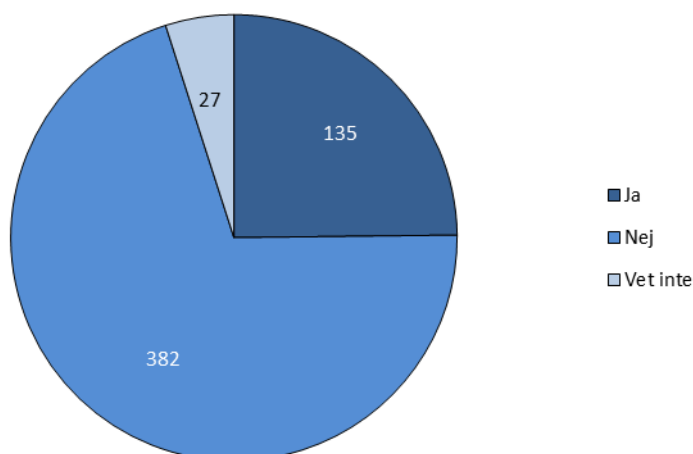
I ÅSUBs rapport "Ålänningars kultur- och fritidsvanor" har fritidssysselsättningen för hela befolkningen undersökts. Ser vi på resultatet för de personer som uppgett att de har utövat en sysselsättning minst en gång i veckan kan vi konstatera att även här är TV, film, läsning, idrotts- och motionsutövning och hem- och familjeliv

populära. Aktiviteterna i de båda rapporterna är dock inte helt jämförbara⁴.

Den finns signifikanta skillnader i sysselsättningarna mellan kön. Kvinnor tenderar att syssla mer med hantverk och konst, hem- och familjeliv och läser mer än männen. I de yngre åldrarna är det vanligare att utöva idrott och se på TV medan det i de äldre åldrarna är vanligare med frivilliga insatser och föreningsverksamhet, hantverk, konst och att läsa.

25 procent av de svarande uppgav att de deltar i någon organiserad hobby eller fritidsaktivitet utanför hemmet. 70 procent uppgav att de inte deltar och 5 procent visste inte. (Figur 50) En större andel av de svarande som bor i Mariehamn deltar än de som bor på landsbygden eller i skärgården. Ju längre tid den svarande bott på Åland desto mer deltar han/hon i hobbyer och fritidssysselsättningar utanför hemmet.

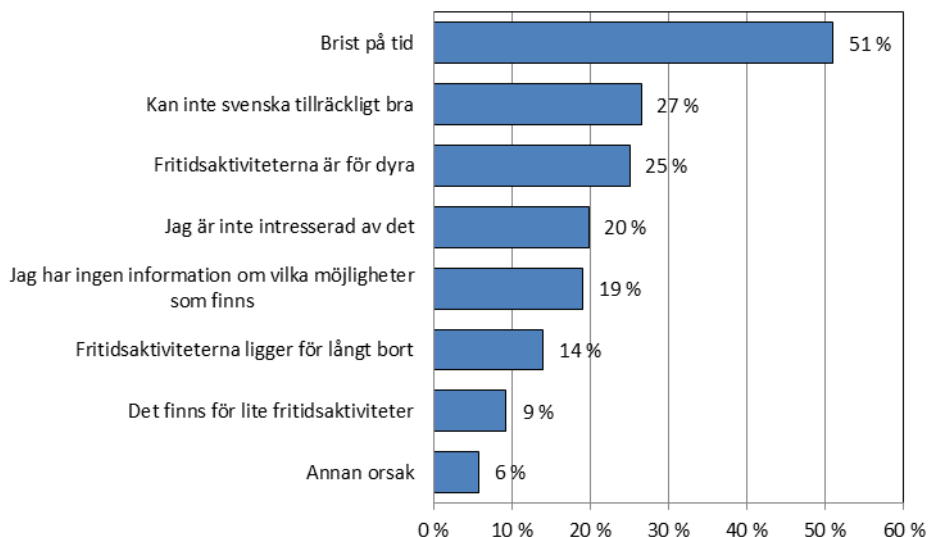
Figur 50. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet?
Antal svar

De svarande ombads beskriva orsaken till varför de inte deltar i någon organiserad hobby eller fritidsverksamhet utanför hemmet. Resultatet visas i Figur 51. De främsta orsakerna var brist på tid, att inte kunna svenska tillräckligt bra, att det är för dyrt och att man inte är intresserad. De som svarat "annan orsak" gav följande exempel: orkar inte, har inte bil/körkort, sjukdom, ingen barnvakt, skiftesarbetar, rädd att bli fel bemött.

⁴ Följande kategorier av fritidssysselsättningar ingår i rapporten "Ålänningars kultur- och fritidsvanor": Idrotts- och motionsutövning, Friluftaktiviteter, Hantverk och teknik, Musik, dans och teater, Hem- och familjeliv, Sociala aktiviteter, Användning av medier och spel, Studier och liknande, Besök och övriga aktiviteter. Varje kategori var indelad i flera olika aktiviteter.

Figur 51. Varför man inte deltar i hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet, andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)

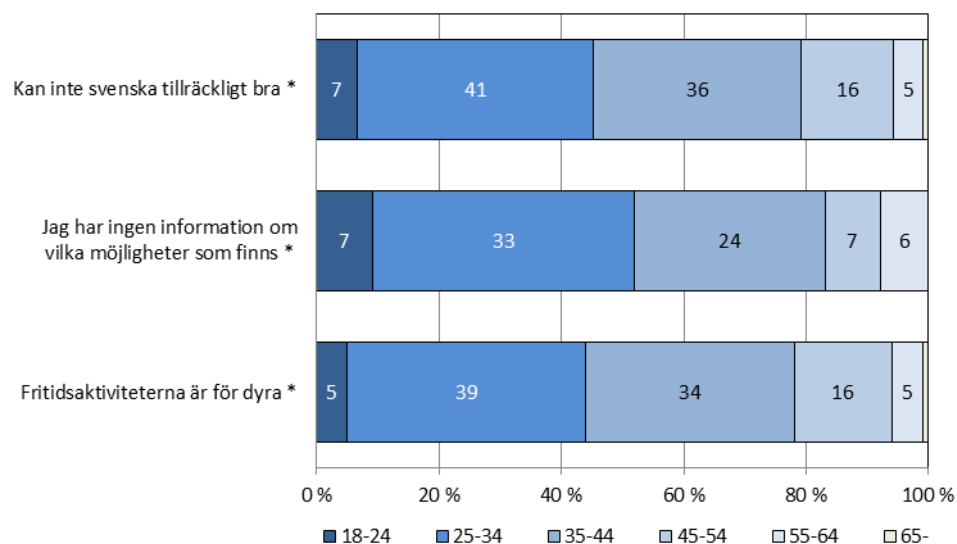

Det påträffades statistiskt signifikanta skillnader i svaren. Män anser i högre grad än kvinnor att fritidsaktiviteten ligger för långt bort. Det samma gäller för de med estniska som modersmål. Orsaken till att just de med estniska som modersmål tycker att fritidsaktiviteterna ligger för långt bort kan vara att av alla respondenter som bor i skärgården har 32 procent estniska som modersmål. Alla aktiviteter finns inte i skärgården utan man måste ta sig till fasta Åland för att utöva dem.

Figur 52 visar signifikanta skillnader i svaren för de olika åldersgrupperna. De i åldrarna 25-44 år gav i större utsträckning följande orsaker till varför de inte deltog i fritidssysselsättningar utanför hemmet: Kan inte svenska tillräckligt bra, har ingen information om vilka möjligheter som finns och att fritidsaktiviteterna är för dyra.

Även var på Åland man bor spelar roll i denna fråga. De som bor i Mariehamn anser i större utsträckning att de inte är intresserade av aktiviteterna medan de på landsbygden anser aktiviteterna ligger för långt bort. Heltidsarbetarna anger att bristen på tid är en stor orsak till att inte vara med på aktiviteter.

Figur 52. Varför man inte deltar i hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet efter åldersgrupp, antal svar och andel (procent)

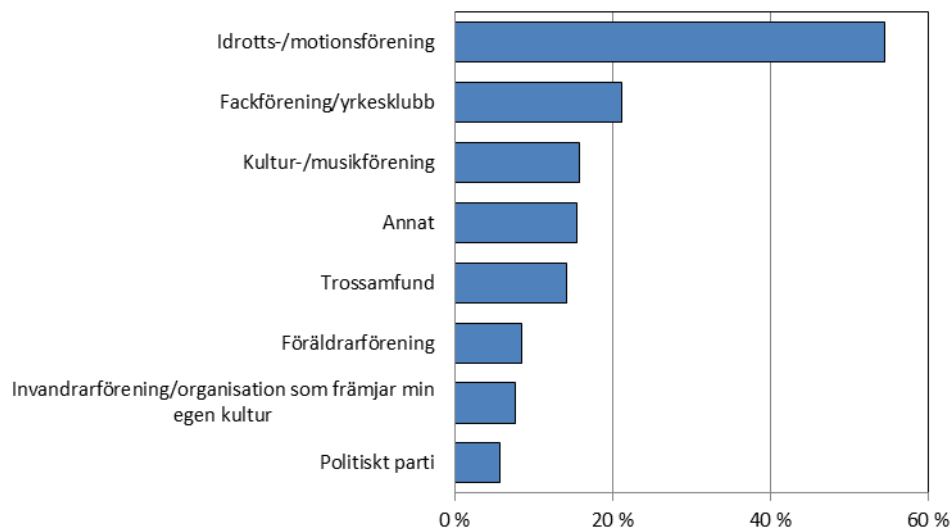

* Signifikanta skillnader beroende på åldersgrupp

Av de som svarat på enkäten uppger 42 procent att de tillhör någon organisation, klubb eller förening på Åland. I kultur- och fritidsvaneundersökningen 2014 framgår att 61 procent av de svarande tillhörde någon form av förening. I *Figur 53* kan vi se vilka organisationer som är vanligast. Respondenterna hade möjlighet att välja flera alternativ. 54 procent av de som svarat på frågan upp gav att de är medlemmar i en idrotts-/motionsförening, 21 procent är medlem i en fackförening och 16 procent i en kultur- musikförening. Man kunde även med egna ord beskriva vilken annan förening man tillhör. Här är de vanligaste förslagen: Emmaus, byalag, Folkhälsan på Åland, Röda korset, Rädda barnen, Skötbåtsföreningen, Pussselfamiljen, Fotoklubben och Filmklubben Chaplin.

Tabell 24 visar de organisationer, klubbar eller föreningar där det finns signifikanta skillnader i svaren mellan åldersgrupperna. Ju yngre man är desto vanligare är det att vara medlem i en idrotts-/motionsförening. Motsatsen gäller för medlemskap i ett trossamfund, men undantag av 25-34 åringarna som placerar sig mellan grupperna 35-44 år och 45-54 år. 55-64 åringarna är mest aktiva inom politiken och 45-54 åringarna inom kultur-/musikföreningar.

Figur 53. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)

Tabell 24. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar respondenten tillhör efter åldersgrupp, andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)

	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-	Totalt
Idrotts-/motionsförening *	75 %	64 %	61 %	47 %	33 %	18 %	54 %
Trossamfund *	0 %	11 %	9 %	17 %	23 %	36 %	14 %
Politiskt parti *	0 %	3 %	6 %	4 %	15 %	9 %	6 %
Kultur-/musikförening *	13 %	11 %	8 %	34 %	23 %	9 %	16 %
Annat *	13 %	10 %	13 %	19 %	19 %	45 %	15 %

* Signifikanta skillnader beroende på åldersgrupp

Tabell 25 visar de signifikanta skillnader i svaren efter hur länge man bott på Åland. De som bott på Åland mindre än 6 år är mest aktiva inom idrott och motion medan de som bott på Åland mer än 10 år är mest aktiva inom fackföreningar eller yrkesklubbar.

Tabell 25. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar respondenten tillhör efter hur länge man bott på Åland, andel (procent) av samtliga svarande på frågan (flera svarsalternativ möjliga)

	Mindre än 6 år	6-10 år	Mer än 10 år	Totalt
Idrotts-/motionsförening *	65 %	52 %	45 %	54 %
Fackförening/yrkesklubb *	9 %	23 %	33 %	21 %
Annat *	10 %	11 %	26 %	16 %

* Signifikanta skillnader beroende på hur länge man bott på Åland

Män ägnar sig mer åt idrott och motion än kvinnor. De som bor i Mariehamn är mer aktiva inom trossamfund än övriga inflyttade ålänningar.

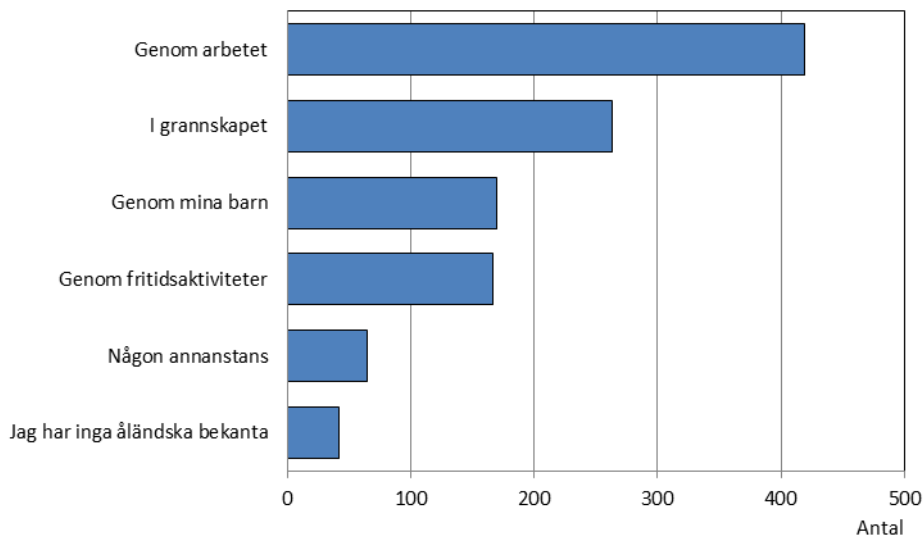
Om vi sammanfattar kapitlet kan vi se att fritidsaktiviteter anses viktiga av nästan tre fjärdedelar av de som svarat på enkäten. De vanligaste fritidsaktiviteterna var hem- och familjeliv, TV och film, läsa och idrotts-/motionsutövning. En fjärdedel uppger att de deltar i någon form av organiserad hobby eller fritidsverksamhet. Om man inte deltar är de främsta orsakerna brist på tid eller för dåliga kunskaper i svenska. De som bor i Mariehamn anser i större utsträckning att de inte är intresserade av aktiviteterna medan de på landsbygden anser att aktiviteterna ligger för långt bort.

13. Sociala relationer med ålänningar

Var lär man känna en ålänning? Har du åländska bekanta eller skulle du vilja lära känna flera? Hur lätt är det att lära känna en ålänning? Detta är frågor som kommer att behandlas i det här kapitlet.

En av frågorna i enkäten var om de inflyttade ålänningarna har några åländska bekanta och i så fall var de lärt känna dem. Flera svarsalternativ var möjliga. 547 personer svarade på frågan varav endast 42 personer svarade att de inte har några åländska bekanta. Av de 42 personerna som inte har åländska bekanta har 21 bott här mindre än sex år, tretton bott här 6-10 år och åtta bott här mer än tio år. Det vanligaste stället att lära känna ålänningar är på arbetsplatser eller i grannskapet, även genom barnen eller fritidsaktiviteter är vanligt. (Figur 54) Det fanns även en möjlighet att med egna ord beskriva var den svarande lär känna ålänningar. De vanligaste svaren var följande: Genom familj eller övrig släkt, i skolan, genom kyrkan, via vänner och lite här och där.

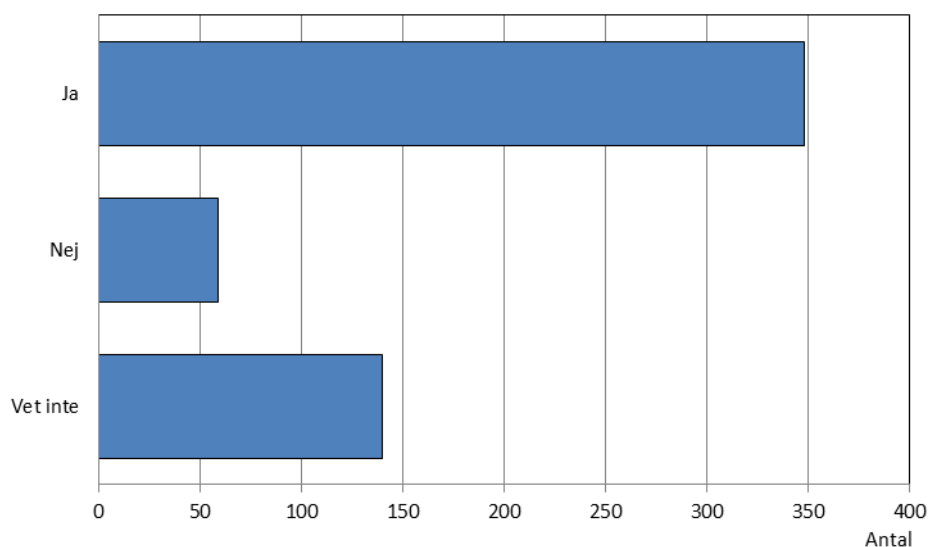
Figur 54. Var de svarande lärt känna sina åländska bekanta, antal svar (flera svarsalternativ möjliga)

Kvinnor träffar fler ålänningar genom sina barn medan männen träffar flera genom sina fritidsintressen. Fler män än kvinnor uppger att de inte har några åländska bekanta. I skärgården och på landet är det vanligare ett träffa infödda ålänningar i grannskapet än i Mariehamn.

Respondenterna fick också svara på om de önskar att de skulle vilja ha flera åländska bekanta. Hela 64 procent svarar ja på frågan och 11 procent svarar nej. (Figur 55)

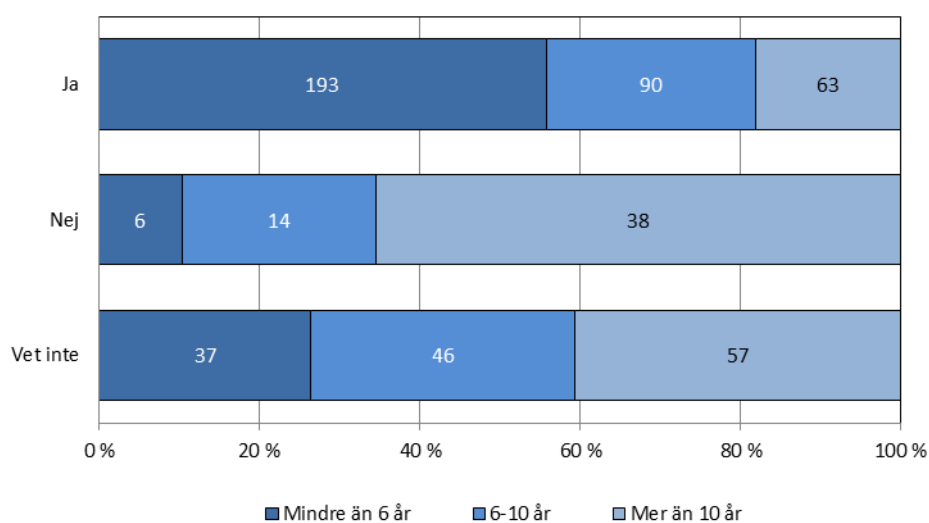
Figur 55. Skulle du önska att du hade flera åländska bekanta? Antal svar

Av de 42 personer som svarat att de inte har åländska bekanta önskade 24 personer att de hade flera åländska bekanta. Av dem hade 15 personer bott på Åland mindre än 6 år, sju personer 6-10 år och två personer har bott på Åland mer än tio år.

De enda signifikanta skillnaderna i svaren var när vi jämförde hur länge man bott på Åland. Ju kortare tid du bott här desto större andel svarade att de ville ha flera åländska bekanta. (Figur 56)

Figur 56. Skulle du önska att du hade flera åländska bekanta? Antal svar och andel (procent) efter hur länge man bott på Åland

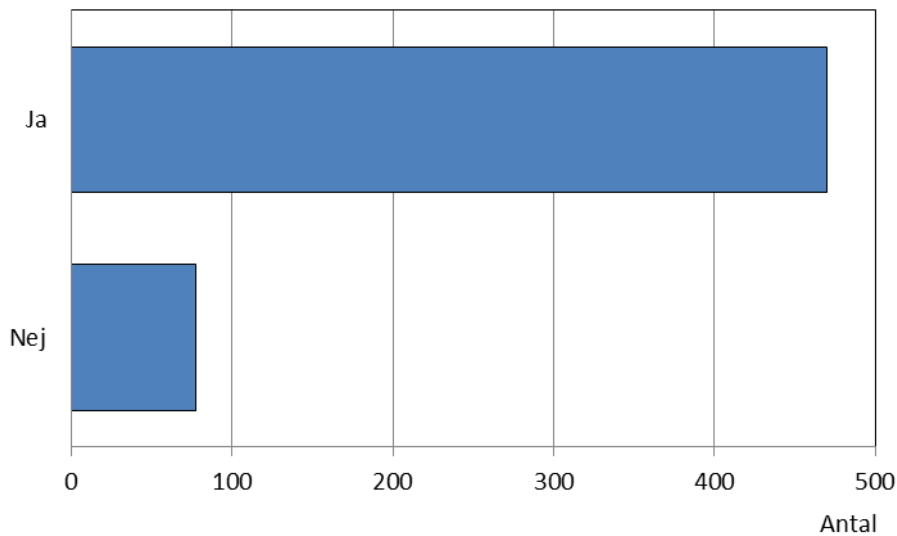

Not: Signifikanta skillnader beroende på hur länge man bott på Åland

Vi frågade om respondenterna har några bekanta på Åland som kommer från

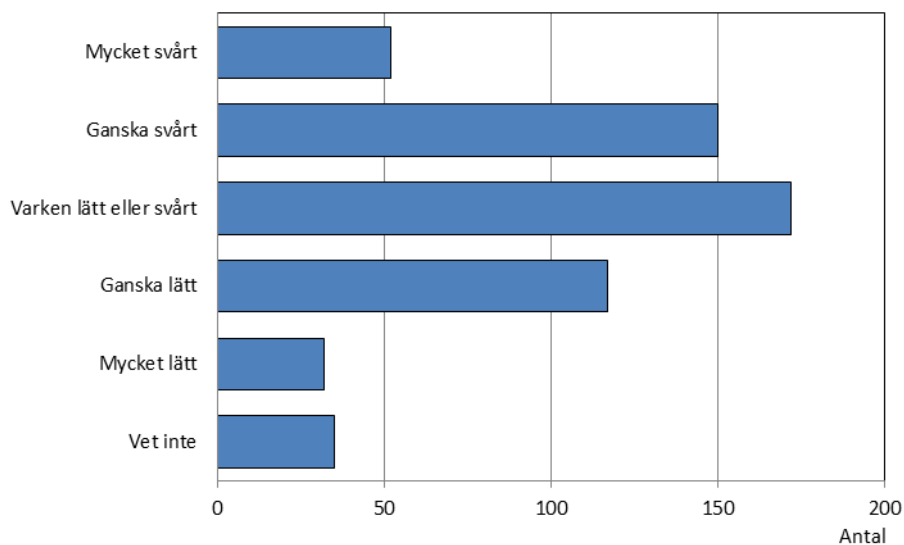
samma land/kulturgemenskap som dem. Hela 86 procent svarade att de hade bekanta från sitt eget land eller kulturgemenskap. (Figur 57) Det var ingen signifikant skillnad på svaren oberoende av vilket modersmål respondenten talar. Däremot kunde vi se att en större andel kvinnor har bekanta från samma land/kulturgemenskap och de som bor i skärgården har minst bekanta från samma land/kulturgemenskap.

Figur 57. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du? Antal svar

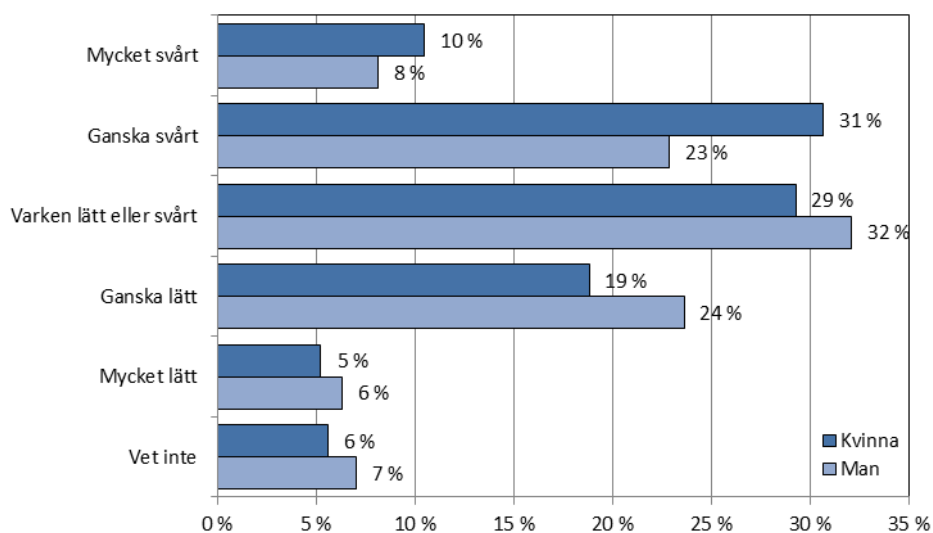
En av utmaningarna för de inflyttade ålänningarna är att lära känna den åländska befolkningen. Enkätresultaten visar att 27 procent av de som svarat på frågan om hur lätt/svårt det är att lära känna ålänningar anser att det är ganska lätt eller mycket lätt. 31 procent anser att det varken är lätt eller svårt och 36 procent anser att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar. (Figur 58)

Figur 58. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Antal svar

Det är signifikanta skillnader i åsikterna mellan män och kvinnor där männen anser att det är lite lättare att lära känna ålänningar än vad kvinnor tycker. (Figur 59)

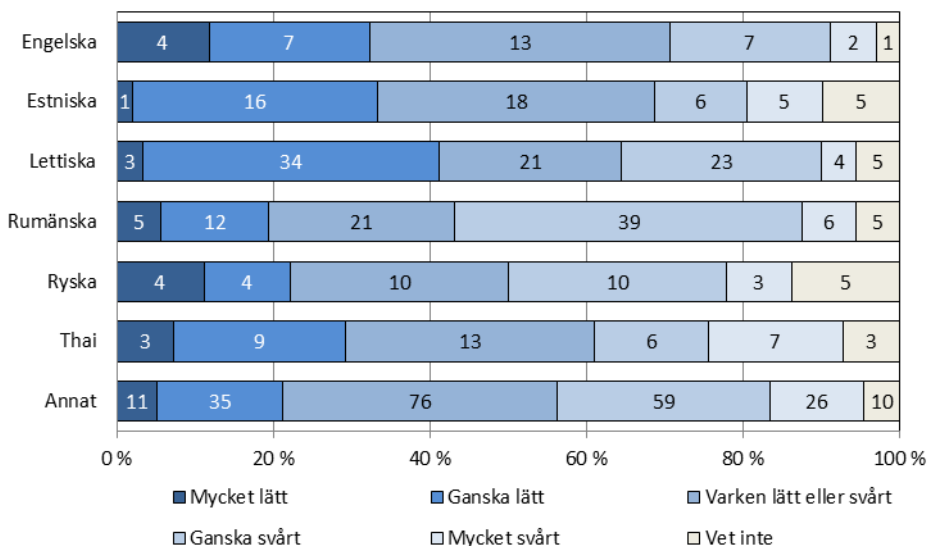
Figur 59. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Andel (procent) svar efter kön

Signifikanta skillnader mellan kön

Även mellan modersmålen fanns det signifikanta skillnader i åsikterna. De med lettiska som modersmål anser att det är lättast att lära känna ålänningar medan de med rumänska som modersmål anser att det är svårast. (Figur 60) Det fanns ingen signifikant skillnad i svaren då vi jämför respondenternas sysselsättning.

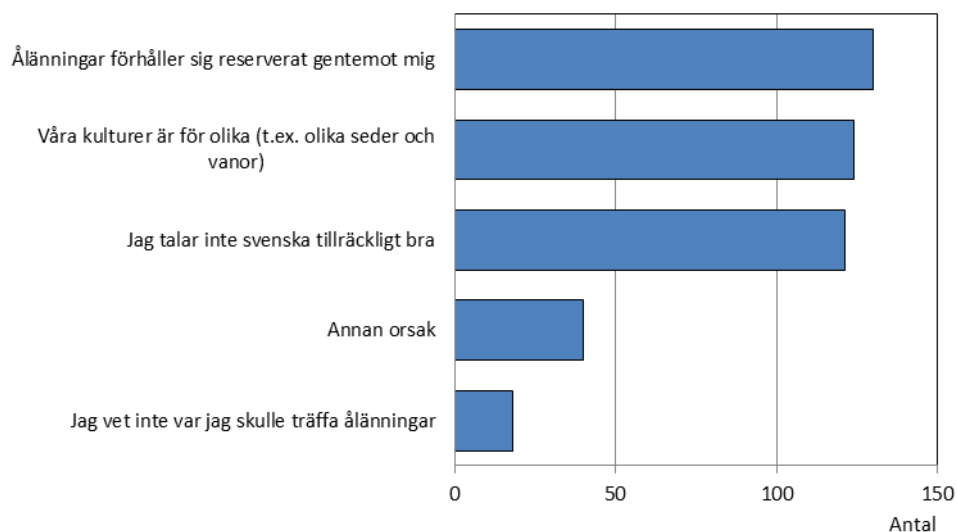
Figur 60. Hur lätt är det att lära känna ålänningar? Antal svar och andel (procent) efter modersmål

Not: Signifikanta skillnader beroende på modersmål

Vi bad de som ansåg att det är svårt eller ganska svårt att lära känna ålänningar att beskriva varför de är så. Respondenterna kunde välja flera svarsalternativ. 278 personer svarade på frågan. Den främsta orsaken enligt undersökningen var att ålänningar förhåller sig reserverat mot de inflyttade. Efter det att kulturerna är för olika och att respondenten inte kan tillräckligt bra svenska. (Figur 61)

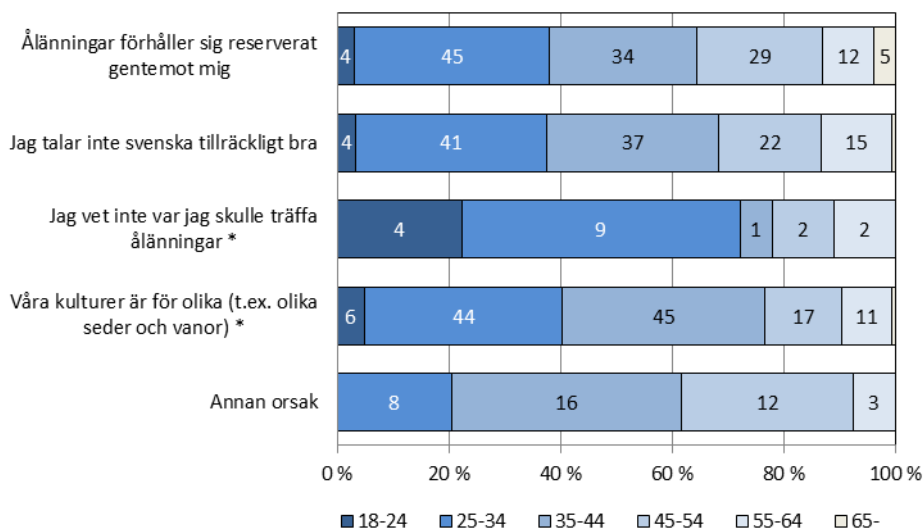
Figur 61. Varför är det svårt att lära känna ålänningar? Antal svar (flera svarsalternativ möjliga)

Det fanns inga signifikanta skillnader mellan svaren beroende på vilket modersmål

respondenten har. Däremot kunde vi se skillnader beroende på vilken åldersgrupp den svarande tillhörde. De i åldrarna 25-44 ansåg i större utsträckning att kulturen är för olika medan de i åldrarna 18-34 i större utsträckning inte vet var de kan träffa ålänningar. (Figur 62)

Figur 62. Varför det är svårt att lära känna ålänningar? Andel efter åldersgrupp (flera svarsalternativ möjliga)

* Signifikanta skillnader beroende på åldersgrupp

Respondenterna hade även möjlighet att med egna ord beskriva varför det är svårt att lära känna ålänningar. Här är de vanligaste synpunkterna: De flesta ålänningar är upptagna med sin familj och har inte tid med nya bekantskaper, det beror på mig själv, ålänningar har sina kompisar från barndomen och är inte i behov av nya, brist på tid, det är lätt att lära känna ålänningar ytligt men svårt att lära känna dem på djupet, det beror på mentaliteten, rasism/diskriminering, ålänningar är konfliktradda, ålänningar säger "kanske" istället för "nej", ålänningar tycker inte om personer från andra länder.

När vi sammanfattar kapitlet ser vi att de flesta inflyttade har åländska bekanta och lär känna dem på arbetsplatsen eller i grannskapet. Fler män än kvinnor uppger att de inte har några åländska bekanta. Kvinnor träffar fler ålänningar genom sina barn medan männen träffar flera genom sina fritidsintressen. Över en tredjedel anser att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar. Den främsta orsaken till detta ansågs vara att ålänningar förhåller sig reserverat mot de inflyttade. De med lettiska som modersmål anser att det är lättast att lära känna ålänningar medan de med rumänska som modersmål anser att det är svårast.

14. Övriga kommentarer från respondenterna

På den sista sidan i enkäten gavs de svarande möjlighet att lämna övriga synpunkter på undersökningen eller på integration på Åland i allmänhet. Hela 99 personer valde att lämna någon kommentar. Bland dessa var 54 kvinnor och 45 män. Bland de som skickat in enkäten har de yngsta lämnat en egen kommentar i allra minst utsträckning, medan de äldsta har svarat i störst utsträckning. Bland de övriga åldersgrupperna har det varit ungefär lika vanligt att lämna någon kommentar. De som hade engelska som modersmål har lämnat kommentarer i större utsträckning än de övriga språkgrupperna medan det varit minst vanligt bland de som har estniska som modersmål. Någon större skillnad kan däremot inte ses mellan hur vanligt det var att lämna egna kommentarer beroende på hur länge man bott på Åland.

Många av de svarande uttryckte sin uppskattning för att denna undersökning görs. Exempelvis en kvinna, 25-34 år (sydostasiatiskt språk), uttryckte det på följande sätt (översatt från engelska): *"Jag är väldigt glad över att kunna uttala mig om Åland genom den här undersökningen. Jag hoppas att det kommer göras förändringar och att det kommer en bättre framtid för oss immigranter! Tack!"*

Många framhåller svenskakunskaper som det viktigaste för att lyckas integreras i det åländska samhället. Flera framhåller också det nödvändiga i att sättas i situationer där man måste använda sin svenska. En ryskspråkig kvinna tycker att språkkurs i kombination med arbetsplats är det bästa sättet, eftersom *"att våga tala är viktigt och även den tröskeln kommer man lättast över på en arbetsplats, man är helt enkelt tvungen att tala."* En man 45-54 år (lettiska), framhåller Medis hela utbud: *"Medis verksamhet - språkundervisning, hobbymöjligheter m.m. är väldigt viktiga i integrationsprocessen. Utan språkkunskaper är det inte möjligt att integreras. Billiga fritidsaktiviteter är lika viktiga."*

Vänskap med åländska personer som man sedan kan vända sig till med frågor rekommenderas av en kvinna med engelska som modersmål och som bott här i över 10 år. En annan kvinna, med persiska som modersmål, föreslår att kontaktträffar anordnas så att inflyttade och övriga ålänningar kan lära känna varandra.

"Integrationsinsatser är jätteviktiga för oss inflyttade på Åland. Jag är glad att det idag finns ett integrationsfrämjande program med klara mål och åtgärder. Det betyder att det åländska samhället känner ansvar för sina inflyttades välmående och försöker göra sitt bästa. Dock ska ansvaret för integrationen ej ligga enbart på ålänningarna! Jag misstänker att många ålänningar idag kan tro att integrationen handlar mest om extra kostnader för samhället. Att ordna språkstudier i svenska, yrkesutbildning för inflyttade, integrationsplanering i arbete och sysselsättning kräver minsann mycket pengar! Därför tycker jag att vi inflyttade bär lika stort ansvar för vår integration. Viktigast av allt är att lära sig språket till den grad man behärskar det. Ingenting är omöjligt för en inflyttad som

kan svenska mycket, mycket bra! Vi ska även ha ambitionen att lyckas på arbetsmarknaden och hitta sin plats man är nöjd med i det åländska samhället.” - Man, 35-44 år (litauiska, översatt).

Flera berättar om olika problem som finns på Åland. En engelskspråkig kvinna, 45-54, oroas över att hon uppfattar det som att det finns invandrarfientliga och EU-fientliga krafter på Åland och att det åländska samhället i allmänhet är ganska tillbakatittande. En kvinna, 45-54 år (spanska): *”majoriteten av ålänningarna kommer inte att integrera utländska inflyttade, helt enkelt för att de inte vill integrera oss.”* En annan kvinna, 65+ (engelska, översatt): *”Jag tror att ålänningar tycker att om en person har valt att flytta hit så ska den anpassa sig till Åland och inte förvänta sig särskilt mycket hjälp på vägen”.*

”Jag känner starkt att min framgång i arbetslivet, att integrera och att hitta vänner kommer från min kulturella bakgrund och stödet från min familj. I arbete och studier har jag sett personer med baltiskt och asiatiskt ursprung kämpa för att få samma nivå av respekt och rättvisa [som mig]. Ålänningarna måste förstå de positiva effekterna som ’alla’ immigranter kan ha på ett samhälle, och jag tror inte att detta uttrycks tillräckligt bra i de lokala medierna.” - (översatt) Man, 35-44 år (engelska).

Många av de som lämnade kommentarer på slutet av enkäten använde detta för att förklara att de uppskattar Åland som plats. Kvinna, 45-54, rumänska: *”jag vill jobba och bo på Åland hela livet.”* Man, 35-44 (thai, översatt): *” Jag har mer pengar och mer möjligheter”.* Kvinna, 25-34, tyska: *”Jag bara älskar Åland!”*

15. Jämförelse med den finländska undersökningen

I den här undersökningen har många frågor i enkäten varit de samma som i den finländska undersökningen som publicerades 2013 (Maahanmuuttajabarometri 2012). I detta kapitel kommer vi att göra jämförelser med den finländska rapporten.

Den finländska undersökningen riktade sig till inflyttade finländare som bott i Finland 3-5 år medan den åländska riktade sig till dem som flyttat till Åland för allt från en månad sedan till för tiotals år sedan. I detta avseende kan man inte helt dra säkra slutsatser av jämförelserna undersökningarna emellan. Den åländska undersökningen riktade sig dessutom till alla inflyttade från länder utanför Norden medan den finländska undersökningen endast riktade sig till vissa befolkningsgrupper (Ryssland, Estland, Thailand, Kina, Irak, Somalia och Turkiet). Även i detta avseende kan det begränsa jämförelser mellan undersökningarna. Däremot riktar sig båda undersökningar till samma åldersgrupp, 18-75 år.

15.1 Integration

När vi jämför åsikterna om vad som är viktigt ur ett integrationsperspektiv kan vi se att de inflyttade till Åland och övriga Finland överlag värderar de olika komponenterna ganska lika. Ett arbete och hälso- och sjukvård värderas högst. De som flyttat till Åland värderar barnens skolgång och en egen bil något högre än de som flyttat till Finland. Medan de som flyttat till fasta Finland värderar en bättre ekonomisk situation, studier och kunskaper om kulturen och samhället aningen högre än de som flyttat till Åland. (Tabell 26)

Respondenterna i de båda undersökningarna utvärderar sina kunskaper i svenska/finska på samma sätt. Bäst anser det att de förstår språket i tal, sedan att läsa språket, prata språket och sämst bedömer de sina kunskaper i att skriva språket.

Både på Åland och på fastlandet är kvinnorna mer benägna att studera svenska/finska än männen. Även fördelningen av språkstudier beroende på sysselsättning var snarlik på Åland och på fastlandet, se *Figur 17*.

På fastlandet får den inflyttade tillgång till språkutbildning snabbare än på Åland. 55 procent av de som flyttat till fastlandet hade påbörjat sin första språkutbildning inom två månader jämfört med 27 procent på Åland. Här kan dock skillnader i målgrupper för de olika undersökningarna ha inverkat på resultatet. De som flyttat till Åland för många år sedan erbjöds inte samma möjlighet till språkundervisning som de som flyttade på senare år. På fastlandet ansåg hälften av de svarande att språkundervisningen motsvarat deras behov, motsvarande siffra på Åland var 44 procent.

Tabell 26. Frågor av betydelse för integrationen efter vart man flyttat, omdöme på skala mellan 1-4, 1 = "inte alls viktigt", 4 = "mycket viktigt"

	Åland	Finland
Arbete	3,8	3,8
Hälsa- och sjukvård	3,8	3,7
Att barnen får gå i skola/studera	3,8	3,6
Svenska/finska språkkunskaper	3,7	3,7
Trygghet	3,7	3,7
En lämplig bostad till mig själv/familjen	3,7	3,6
Att barnen får ett arbete	3,5	3,4
Svenska/finska språkkurser	3,5	3,4
Bra bemötande från ålänningars/finländarnas sida	3,5	3,4
Bättre ekonomisk situation	3,4	3,5
Lära känna ålänningar/finländare	3,3	3,4
Fritidsaktiviteter	3,2	3,2
Egen bil	3,2	3,0
Studier	3,2	3,4
Kunskap om den åländska/finländska kulturen och samhället	3,1	3,4
Äktenskap	2,9	3,0
Att min familj kommer till Åland/Finland (eller i närheten)	2,9	3,1
Finskt medborgarskap	2,8	2,8
Stöd av inflyttade från samma land som jag	2,5	2,9
Verksamhet i föreningar	2,5	2,8
En förening på mitt eget språk	2,2	2,2

15.2 Rösträtt

Kunskapen om man har rösträtt eller inte verkar vara lika på Åland och i resterande Finland. Dryga 20 procent av de svarande uppger att de inte vet om de har rösträtt. En något större andel av de finländska inflyttade uppger att de har rösträtt än de på Åland. Vetskapen om rösträtt ökar ju längre man bott i de båda regionerna.

På fastlandet anser de inflyttade att de är i större behov av mera information om rösträtt än vad de som flyttat till Åland anser.

15.3 Känslan av trygghet och diskriminering

Både på Åland och på fastlandet känner sig de inflyttade trygga. På Åland var det knappt två procent som svarat att de känner sig otrygg eller ganska otrygg. Motsvarande siffra i den finländska undersökningen var 3 procent.

På Åland uppgav 24 procent av de svarande att de blivit diskriminerade under det senaste året. Exakt samma resultat framkom i den fastländska undersökningen. Den vanligaste orsaken till diskriminering på Åland var på grund av språket och därefter kön och etniskt ursprung. På fastlandet var den vanligaste orsaken till

diskriminering etniskt ursprung följt av språket.

15.4 Åsikter om offentliga tjänster

I den finländska rapporten granskas åsikter om de offentliga tjänsterna för de personer som använt tjänsten under det senaste året. Därför jämför vi även med motsvarande siffror för Åland. Överlag är bedömningen av tjänster i de båda undersökningarna relativt lika. (Tabell 27) Bibliotek, barndagvård och motionstjänster värderas högt medan hälsocentraltjänster och boendeservice kommer längre ner. Störst är skillnaden i bedömningen av tjänster för arbetssökande där AMS får bättre betyg än motsvarande tjänster på fastlandet.

Tabell 27. Bedömning av offentliga tjänster efter vart man flyttat, skala mellan 1-4, 1 = "mycket missnöjd", 2 = "något missnöjd", 3 = "ganska nöjd", 4 = "mycket nöjd"

	Åland	Finland
Bibliotek	3,7	3,6
Barndagvård	3,6	3,5
Motionstjänster (t.ex. simhall, ishall, joggingspår eller fotbollsplaner)	3,5	3,6
Rådgivning (mödra- och barnrådgivning samt familjerådgivning)	3,4	3,4
Tillståndsärenden hos polisen	3,4	3,2
Psykisk klinik	3,4	3,1
Kulturella tjänster (t.ex. teater, museum)	3,3	3,5
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter (t.ex. idrottsföreningar eller ungdomsgårdar)	3,3	3,4
Sociala tjänster, t.ex. utkomststöd	3,3	3,2
www.aland.ax/www.infopankki.fi	3,3	3,2
Tandvård	3,2	3,3
Tjänster för arbetssökande (AMS)	3,2	2,8
FPA	3,1	3,3
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	3,0	3,1
Hälsocentral	3,0	3,1

I den finländska undersökningen var det signifikanta skillnader när man jämförde svaren efter den svarandes kön. Dessa skillnader kunde inte ses i den åländska undersökningen.

15.5 Tillgång till information

Tillgången till information om regionen och dess offentliga tjänster verkar vara aningen bättre på Åland än på fastlandet. På Åland ansåg 46 procent att de fått mycket eller ganska mycket information till skillnad från 31 procent på fastlandet. Detta kan bero på att den åländska undersökningen riktat sig till personer som bott i regionen en längre tid. Av de personer som ansåg att de fått mycket eller ganska mycket information hade 110 personer bott på Åland mindre än sex år och 150 personer hade bott på Åland sex år eller mer. Åsikten om hur mycket information

man fått varierade i den finska undersökningen beroende på vilken nationalitet den inflyttade hörde till. På Åland fanns det inga signifikanta variationer i svaren oberoende av vilka bakgrundsvariabler man jämför med.

På Åland är de vanligaste informationskällorna åländska bekanta, tidningar, arbetsplatsen och internet/sociala medier medan man på fastlandet främst får information från andra inflyttade, myndigheter, internet och finländska bekanta.

15.6 Integrationsplan och lagen om integrationsfrämjande

I den fastländska undersökningen svarade 23 procent att de var bekanta med lagen om integrationsfrämjande medan endast 17 procent av de svarande i den åländska studien var bekant med lagen. I den åländska undersökningen fanns det ingen signifikant skillnad på svaren efter vilket modersmål man har till skillnad från den finländska undersökningen.

10 procent av de inflyttade ålänningarna uppger att de har fått en integrationsplan i jämförelse med 31 procent av de som svarat på den fastländska undersökningen. Båda undersökningar visar att det oftast är arbetsförmedlingen som gör integrationsplanen för de inflyttade.

Ungefär lika stor andel (ca 40 procent) finländare som ålänningar anser att integrationsplanen har hjälpt dem. Främst har respondenterna i båda undersökningar fått hjälp med att lära sig svenska/finska.

15.7 Sysselsättning

En större andel av de åländska inflyttade uppger att de är heltidsanställda (51 procent på Åland och 42 procent i Finland). Här behöver man dock komma ihåg att den åländska enkäten riktade sig till inflyttade som bott här längre tid än de inflyttade på fastlandet. Både på Åland och på fastlandet är det vanligast att vara anställd inom den privata sektorn.

På Åland har 7 procent av de svarande uppgett att de är egenföretagare och 5 procent i övriga Finland. I båda undersökningar var de vanligaste orsakerna till att vara egenföretagare att de ville vara sin egen chef, de har en bra affärsidé och att de inte fått arbete som motsvarar deras utbildning på annat håll. På fastlandet ansåg 26 procent av de svarande att de har fått tillräckligt med stöd för att starta ett eget företag, motsvarande siffra på Åland var 18 procent. Hela 45 procent av de åländska inflyttade ansåg att de inte fått något stöd alls i jämförelse med 39 procent i den finländska undersökningen.

Majoriteten av både de åländska och finländska inflyttade trivs bra på sitt jobb, behandlas likvärdigt jämfört med andra anställda, får uppskattning för sina kunskaper, får förtroende och har tydliga arbetsvillkor. En större andel av de inflyttade på fastlandet (61 procent) anser att deras arbetsuppgifter motsvarar deras

utbildning än de på Åland (45 procent).

15.8 Fritid

Fritidsaktiviteter är inte lika viktiga för de inflyttade ålänningarna som för fastlänningarna. 46 procent av de inflyttade på fastlandet ansåg att aktiviteterna var mycket viktiga medan endast 28 procent av de åländska inflyttade ansåg det samma.

Utöver de på förhand föreslagna alternativen på fritidssysselsättningar var de vanligaste, både på Åland och på fastlandet, natur och trädgård, jakt och fiske, matlagning och bakning, resor och fotografering.

De inflyttade på Åland är inte lika aktiva inom organiserade hobbyer eller fritidsaktiviteter som de inflyttade på fastlandet. En fjärdedel av de svarande på Åland sa att de deltar medan hälften av de svarande på fastlandet sade samma sak. På Åland är det vanligast att vara medlem i idrotts-/motionsföreningar, fackföreningar eller kultur-/musikföreningar. Medan det på fastlandet är vanligast att vara medlem i fackföreningar, invandrarföreningar/organisationer som främjar den egna kulturen och idrottsföreningar.

De främsta orsakerna på Åland till varför man inte deltar i fritidsaktiviteter var brist på tid, att inte kunna svenska tillräckligt bra eller att det är för dyrt. De främsta orsakerna på fastlandet var att inte ha någon information om utbudet, andra orsaker och att det är för dyrt. Bland "andra orsaker" nämns ofta tidsbrist.

15.9 Sociala relationer med ortsbefolkningen

Av de som flyttat till Åland uppger 92 procent att de har åländska bekanta. Av de inflyttade till Finland svarar 85 procent att de har finländska bekanta. Återigen ska man ha i åtanke att enkäten på Åland även riktade sig till personer som flyttat hit för mer än fem år sedan vilket den finländska undersökningen inte gjorde. Det är vanligast att lära känna både ålänningar och finländare på arbetsplatsen eller i grannskapet. 64 procent av de åländska inflyttade vill lära känna fler ålänningar medan 73 procent av de finländska inflyttade vill lära känna fler finländare.

Hela 36 procent av de svarande på Åland anser att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar. Män har lättare än kvinnor att lära känna ålänningar, likaså upplevs det lättare för de med lettiska som modersmål. I den fastländska undersökningen ansåg 33 procent att det är ganska eller mycket svårt att lära känna finländarna. De med estniska som modersmål tyckte dock att det var lättast att lära känna finländarna. Även här anser männen att det är lättare att lära känna ortsbefolkningen än kvinnor.

På Åland är orsaken till att det är svårt eller ganska svårt att lära känna ålänningar att ålänningar förhåller sig reserverat mot den inflyttade. På fastlandet var orsaken att den inflyttade inte tyckte de hade tillräckligt goda kunskaper i språket.

16. Avslutande kommentarer

Den överlägset främsta orsaken till att de inflyttade har kommit till Åland är arbete. Många kommer också av familjescäl och andra flyttar för studier. Vissa orsaksbakgrunder är vanligare inom någon språkgrupp, inom alla grupper finns dock många olika orsaker representerade. Män flyttar oftare på grund av arbete, kvinnor oftare av familjescäl. Hur lång tid de inflyttade har bott på Åland varierar också mycket, målgruppen för undersökningen var såväl inflyttade som har bott här över tio år, som nyinflyttade. En del inflyttade har kommit till Åland under perioder när det har funnits gott om jobb, andra under perioder då det har varit hård konkurrens om de lediga platserna, och då kan det vara betydligt svårare att komma in även i andra delar av samhällslivet. Det här innebär att det sällan är meningsfullt att betona genomsnitt och "typinflyttare" i den här sortens undersökningar, de individuella förutsättningarna och behoven varierar. Det betyder också att integrationen inte är en raklinjig färd mot ett tydligt mål. Vägen till integration varierar från individ till individ, bland annat beroende på livssituation.

Det är även viktigt att framhålla att integrationen är en ömsesidig process där såväl människorna som samhället utvecklas. Ur individperspektiv är målet att de inflyttade på ett likvärdigt sätt ska kunna delta i samhällslivets olika delar. För samhället bidrar den ökade mångfalden till en utveckling på många plan, inom bland annat kultur, näringsliv, service och socialt.

Förutom att arbete är den främsta orsaken till inflyttningen ansåg de svarande i undersökningen även att arbete är den viktigaste faktorn ur ett integrationsperspektiv. För de personer som nyligen flyttat till Åland kan vi konstatera att det är vanligast att jobba inom den privata sektorn. Ju längre tid den inflyttade bott på Åland desto vanligare blir det med en arbetsplats inom den offentliga sektorn som har många tjänster inom service och ofta krav på formell utbildning och språkkunskaper. Arbetsplatserna inom den privata sektorn har således en nyckelfunktion för integrationsprocessen och efterfrågan på arbetskraft inom det privata näringslivet kan således generera inflyttning. Bland de inflyttade som valt att starta egna företag efterfrågas mer rådgivning för företagande, över 80 procent av egenföretagarna ansåg att de skulle kunna ha behov av mer råd och stöd.

Kunskaper i svenska är en annan faktor som för många av respondenterna är mycket viktig ur ett integrationsperspektiv. Drygt 77 procent av de svarande upplever att de förstår svenska mycket eller ganska bra och runt två tredjedelar har antingen tidigare fått undervisning i svenska eller går en svenskakurs just nu. Drygt en tredjedel av de som gått en utbildning upplever att utbildningen har varit för kort. Att språkundervisningen anses viktig visar också det faktum att hela 122 personer har använt möjligheten att kommentera undervisningen och komma med

förslag på förbättringar.

Många av de svarande framhåller att undervisningen varit bra och särskilt nöjda är flera med möjligheten att göra språkpraktik på arbetsplatser. Praktiken ger tillfälle att öva språket i olika situationer, ökar vokabulären och öppnar dörrarna för framtida jobb. Ett förslag som flera lyfter fram är att inkludera mer kunskap om det åländska samhället i språkkurserna. De svarande är nöjda med att det ingår teman som åländsk kultur och historia, men även allmän samhällskunskap efterlyses såsom vilka myndigheter som har hand om olika ärenden, hur sjukvård och försäkringar fungerar och vilka uppgifter som till exempel FPA har hand om. Det gäller att lära sig att klara vardagslivet i det åländska samhället och ett helhetskoncept snarare än renodlad språkundervisning efterfrågas.

Av kommentarerna på upplägget av undervisningen framgår att grundkunskaperna varierar mycket mellan kursdelatagarna. En del har behov av att grundligt lära sig alfabetet från början medan inflyttade med språk som har mera gemensamt med svenskan startar från en högre nivå. Behoven och målsättningen med kurserna varierar också mycket. Deltagare med exempelvis universitetsexamen eller målet att studera vid högskola har behov av att även kunna skriva svenska grammatiskt rätt och för dem är behovet av svenska facktermer stort. Inom andra yrkesgrupper räcker det med att kunna tala och läsa svenska bra. Även svårigheterna med att kombinera arbete och studier lyfts fram, effektiva kvälls- och helgkurser efterfrågas.

Synpunkterna på språkundervisningen är således många och en del av kommentarerna kan säkert härröra från personer som gått utbildningar för en tid sedan och kurserna utvecklas hela tiden. Omdömena ger dock bilden att det finns fortsatt utrymme för att försöka hitta olika former av flexibla lösningar för att möta de olika behoven och förväntningarna i så stor utsträckning som möjligt. Språket är en nyckelfaktor för integrationsprocessen.

Att ha möjligheter att påverka det samhälle man lever i är ytterligare en viktig aspekt på integration. Av de inflyttade som hade rösträtt använde bara cirka 27 procent möjligheten att rösta i senaste kommunalval. Valdeltagandet var lägre bland männen än bland kvinnorna. Flera efterlyser information om rösträtten, möjligheten att påverka, vad partierna och kandidaterna står för och hur de förhåller sig till integrationsfrågor. Någon önskar också mera information av det här slaget på engelska.

Endast 10 procent av de som hade svarat på enkäten uppgav att de hade fått en integrationsplan uppgjord för dem, många visste inte med säkerhet vad en integrationsplan innebär. En stor del av dem som hade fått en integrationsplan upplevde dock att de hade haft nytta av den, till exempel med möjligheten att lära sig svenska och att lära känna Åland och ålänningarna. Kunskapen om integrationsplanen som ett verktyg för integrationsprocessen verkade dock inte vara så utbredd.

När det gäller synen på offentliga tjänster och myndigheter berör många av de kommentarer som de svarande gett helt naturligt de tjänster som de kommer i kontakt med mest. Det bör dock framhållas att de som varit i kontakt med respektive myndighet vanligen har ett positivare omdöme av verksamheten i fråga än det allmänna omdömet. En hel del kommentarer rör AMS, FPA och sjukvårdstjänsterna. Det här är också tjänster där de berörda ofta känner sig utsatta och bemötandet är därför kanske extra viktigt. Inom vården finns synpunkter på bland annat väntetider, bemötandet och priser. FPA uppfattas av några som byråkratiskt och beskeden upplevs otydliga. När det gäller arbetsansökningar är det inte ovanligt att de inflyttade upplever att infödda ålänningar väljs i första hand även då de inflyttade har lika goda kvalifikationer. Inom flera myndigheter är integrationsperspektivet relativt nytt och på framväxt. AMS som har en nyckelroll i integrationsarbetet får i varje fall ett högre omdöme bland de inflyttande på Åland än motsvarande tjänster får i fasta Finland.

I underökningen framkommer också att över en tredjedel av de inflyttade tycker att det är ganska eller mycket svårt att lära känna ålänningar. För kvinnor är det i genomsnitt svårare än för män att lära känna ortsbefolkningen. Vi ålänningar upplevs vara reserverade mot de inflyttade, här har vi alla en viktig roll för integrationsprocessen.

Den här undersökningen utgör den första i sitt slag på Åland och har haft som mål att beskriva vuxna inflyttade personers syn på samhällslivet ur ett brett perspektiv. Det har därför inte funnits utrymme att gå på djupet i enskilda frågor även om vi vet att vissa faktorer är särskilt viktiga med tanke på integrationen. Enkätformuläret var redan i sin nuvarande utformning väldigt omfattande. Kartläggningen ger dock en bas och en övergripande bild som underlag för den fortsatta utvecklingen av integrationsarbetet. Inom vissa områden upplevs utvecklingsbehoven vara större, inom andra områden kanske man kan åstadkomma förbättringar med ganska enkla medel. Med kartläggningen som utgångspunkt finns goda förutsättningar att dyka djupare där behoven verkar vara störst.

Referenser

Abrahamsson, Anna; Belsö, Adeline (2004) Lunds universitet, *En studie om invandrares upplevelse av integration*

Landskapslag om främjande av integration, ÅFS 74:2012

Landskapsregeringens program för integrationsfrämjande 2012-2015

TEM rapporteja 11/2013 Maahanmuuttajabarometri 2012

ÅSUB Rapport 2010:8, Upplevd diskriminering i det åländska samhället år 2010

ÅSUB Rapport 2010:9, Invånarnas syn på kommunernas verksamhet och organisation

ÅSUB Rapport 2014:6, Ålänningars kultur- och fritidsvanor

ÅSUB Statistikmeddelande, Arbetsmarknad 2014:12, Sysselsatt arbetskraft 31.12.2012

Bilaga 1: Följebrev

Nummer
ÅSUB 40

Datum
2014-08-28

Bästa mottagare!

Det du håller i handen är en undersökning som riktar sig till ålänningar som flyttat till Åland från länder utanför Norden, nyligen eller för länge sedan.

Du är en av drygt 1 000 personer som genom dina svar kan hjälpa oss att få fram ett bra beslutsunderlag för landskapsregeringens insatser för inflyttade. Som tack för hjälpen lottar vi ut en prissumma på 200 euro bland dem som deltar i undersökningen.

Målet för landskapsregeringens program för främjande av integration är att Åland ska vara ett inkluderande samhälle där inflyttades levnadsvillkor är på samma nivå som den övriga befolkningens.

Syftet med den här undersökningen är att få en överblick av de inflyttades möjligheter att aktivt delta i det åländska samhällslivet, för att landskapsregeringen ska kunna utveckla insatserna för inflyttade.

Någon av er som fått förfrågan kanske upplever att ni bott för kort tid på Åland för att kunna svara på frågorna. Någon annan kanske har bott här så länge att man inte känner sig som inflyttad längre. Allas erfarenheter är dock lika viktiga för oss!

Frågorna i formuläret handlar om dina erfarenheter av att bo och leva på Åland. Dessutom finns några bakgrundsfrågor om ålder, utbildning och familjesituation.

Om du föredrar att *besvara frågorna på internet finns länkar på baksidan av det här brevet*. Ditt personliga svar behandlas konfidentiellt. Personalen vid ÅSUB har lagstadgad tystnadsplikt.

Vänligen skicka in svaren senast torsdagen den 11 september 2014.

Din åsikt är värdefull för oss! Stort tack för din hjälp!

Elin Sagulin

Katarina Fellman

For information in English and the most common immigrant languages in Åland, please see the following letter(s)!

Enkäten på svenska:

<https://www.webropolsurveys.com/S/98770BF00D909B9E.par>

English:

<https://www.webropolsurveys.com/S/AAFC586C5D4EAC03.par>

Eesti:

<https://www.webropolsurveys.com/S/F0E5C6944F68A730.par>

Latvijas:

<https://www.webropolsurveys.com/S/B23924DB2CA6A948.par>

Română:

<https://www.webropolsurveys.com/S/2540A0500946AEFB.par>

Bilaga 2: Enkät

Att leva och bo på Åland

Vänligen fyll i blanketten tydligt (svaren läses maskinellt)! Tack!

Frågorna i det här formuläret kan besvaras på två sätt. Du kan antingen markera det alternativ som bäst passar dig, eller så kan du skriva svaret på linjen. Markera bara ett alternativ om det inte står i frågan att flera alternativ är möjliga. Din åsikt är värdefull för oss!

1. Kön

Kvinna Man

2. Ålder

18-24 25-34 35-44 45-54 55-64 65-

3. Modersmål (Du kan välja flera alternativ)

Engelska Estniska Lettiska Rumänska Ryska Thai

Annat, vad? _____

4. Nuvarande medborgarskap

EU-land Icke EU-land

5. Bor du ensam eller tillsammans med någon?

Jag bor med min man/hustru/sambo
 Jag bor med mina barn/föräldrar
 Jag bor med min man/hustru/sambo och våra barn
 Jag bor ensam
 Jag bor med andra personer

6. Hur många barn under 18 år finns i din familj?

1 2 3 4 eller fler Inget

7. Var på Åland bor du?

Mariehamn Fasta Ålands landsbygd Skärgården

8. Hur länge har du sammantaget bott på Åland?

Mindre än 6 år 6-10 år Mer än 10 år

9. Vilken var den främsta orsaken till att du flyttade till Åland?

Arbete
 Studier
 Min partner/make/maka har/hade anknytning till Åland
 Familj (som minderårig tillsammans med min familj eller genom familjeåterförening)
 Flykting
 Annan orsak, vilken?
 _____
 _____
 _____

10. I vilka skolor har du gått i ditt hemland? Ange även hur många år du har studerat. Du kan välja flera alternativ.

Jag har inte gått i skola eller studerat
 Grundskola, antal år _____
 Gymnasium, antal år _____
 Yrkeskola, antal år _____
 Högskola/universitet, antal år _____
 Annat, vad? Antal år _____

11. Har dina yrkeskvalifikationer och/eller yrkeserfarenheter från ditt hemland bedömts (validerats) på Åland?

Ja Nej

Integration innebär att inflyttade lär sig om och anpassar sig till det åländska samhället samt känner sig välkomna som likvärdiga medlemmar i det åländska samhället. Det är viktigt att inflyttade vet hur saker och ting sköts på Åland. Målet är att de inflyttade lär sig svenska och kan delta i arbetslivet och i samhället. Det är också viktigt att bevara den inflyttades eget språk och kultur.

12. Nedan följer en lista med påståenden som rör integration och livet på Åland. Hur viktiga är dessa saker för dig ur ett integrationsperspektiv? Du kan välja ett av fem alternativ som är "inte alls viktigt", "inte särskilt viktigt", "ganska viktigt", "mycket viktigt" och "vet inte".

	Inte alls viktigt	Inte särskilt viktigt	Ganska viktigt	Mycket viktigt	Vet inte
Arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska språkkunskaper	☐	☐	☐	☐	☐
Svenska språkkurser	☐	☐	☐	☐	☐
Lära känna ålänningar	☐	☐	☐	☐	☐
Studier	☐	☐	☐	☐	☐
Bättre ekonomisk situation	☐	☐	☐	☐	☐
Kunskap om den åländska kulturen och samhället	☐	☐	☐	☐	☐
Att min familj kommer till Åland (eller i närheten)	☐	☐	☐	☐	☐
Äktenskap	☐	☐	☐	☐	☐
Att barnen får ett arbete	☐	☐	☐	☐	☐
Att barnen får gå i skola/studera	☐	☐	☐	☐	☐
Hälso- och sjukvård	☐	☐	☐	☐	☐
Fritidsaktiviteter	☐	☐	☐	☐	☐
Bra bemötande från ålänningarnas sida	☐	☐	☐	☐	☐
Finskt medborgarskap	☐	☐	☐	☐	☐
Trygghet	☐	☐	☐	☐	☐
Stöd av inflyttade från samma land som jag	☐	☐	☐	☐	☐
Verksamhet i föreningar	☐	☐	☐	☐	☐
En lämplig bostad till mig själv/familjen	☐	☐	☐	☐	☐
Egen bil	☐	☐	☐	☐	☐
En förening på mitt eget språk	☐	☐	☐	☐	☐
Annat, vad?					

13. Hur väl tycker du att du kan svenska?	Mycket dåligt	Ganska dåligt	Ganska bra	Mycket bra	
Jag kan prata svenska	☐	☐	☐	☐	
Jag kan skriva svenska	☐	☐	☐	☐	
Jag kan läsa svenska	☐	☐	☐	☐	
Jag kan förstå svenska i tal	☐	☐	☐	☐	

14. Hur väl klarar du dig på svenska i följande situationer?	Mycket dåligt	Ganska dåligt	Ganska bra	Mycket bra	Jag vet inte
Prata med vänner och bekanta	☐	☐	☐	☐	☐
Träffa läkare utan tolk	☐	☐	☐	☐	☐
Svara skriftligt på en platsannons	☐	☐	☐	☐	☐
Arbeta	☐	☐	☐	☐	☐
Studera	☐	☐	☐	☐	☐
Vara i kontakt med/förstå post från myndigheter utan tolk	☐	☐	☐	☐	☐

15. Har du deltagit i svenska språkkurs/språkutbildning?

- Ja, jag studerar svenska just nu
 Ja, jag har studerat svenska
 Inte ännu, men jag räknar med att komma med på en kurs/utbildning. Gå till fråga 19!
 Nej. Gå till fråga 19!
 Jag har lärt mig svenska på annat sätt, vilket? _____ Gå till fråga 19!

16. Utbildningen var (Du kan välja flera alternativ)

- SFI på Medis
 Kvällskurs på Medis
 Utbildning som arbetsgivaren ordnat, antal timmar per vecka: _____
 Jag sökte utbildningen själv, kurshållare: _____ antal timmar per vecka: _____
 Jag fick svenskaundervisning när jag gick i skolan här på Åland
 Annan: _____

17. Hur länge dröjde det innan du fick tillträde till den första språkutbildningen?

- Mindre än 2 månader
 2-6 månader
 7-12 månader
 Mer än 12 månader, hur länge? _____ år och _____ månader

18. Har du fått tillräckligt med språkundervisning?

- Språkundervisningen var för kort
 Språkundervisningen har motsvarat mina behov
 Språkundervisningen var för intensiv
 Språkundervisningen var för utdragen
 Vet inte

Berätta vad som var bra/inte bra med språkundervisningen och ge gärna förslag på förbättringar:

_____

_____

_____

19. Hur trygg känner du dig där du bor?

- Otrygg   Ganska otrygg   Ganska trygg   Mycket trygg   Vet inte/kan inte säga

Om du känner dig otrygg, berätta gärna på vilket sätt:

_____

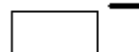
_____

_____

Diskriminering innebär att du har behandlats sämre än en annan person i motsvarande situation. Diskriminering är till exempel att kalla någon vid öknamn eller att det etniska ursprunget hindrar att man får ett arbete även om man i övrigt är kvalificerad för arbetsuppgifterna.

20. Har du blivit diskriminerad på Åland under de senaste 12 månaderna av följande skäl? Du kan välja flera alternativ.

- Ålder
 Kön
 Etniskt ursprung
 Språk
 Religion eller trosuppfattning
 Sexuell läggning
 Funktionshinder
 Annan orsak, vilken? _____
 Jag har inte blivit diskriminerad under de senaste 12 månaderna

Om du har upplevt diskriminering, kanske du vill berätta om dina erfarenheter:

---

21. Ange hur nöjd du varit med följande tjänster och om du använt dem det senaste 12 månaderna. Om du inte alls har använt en tjänst kan du låta bli att ge ett omdöme och endast kryssa i alternativet "Jag har inte använt tjänsten det senaste året".

	Mycket missnöjd	Något missnöjd	Ganska nöjd	Mycket nöjd	Jag har använt tjänsten det senaste året	Jag har inte använt tjänsten det senaste året
Rådgivning (mödra- och barnrådgivning samt familjerådgivning)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hälsocentral	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tandvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Psykisk klinik	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Barndagvård	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Äldreomsorg	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tjänster för personer med funktionshinder	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bibliotek	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Grundskola	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ålands Gymnasium	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Högskolan på Åland	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annan utbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tjänster för ungas fritidsaktiviteter (t.ex. idrottsföreningar eller ungdomsgårdar)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kulturella tjänster (t.ex. teater, museum)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Motionstjänster (t.ex. simhall, ishall, joggingspår eller fotbollsplaner)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kommunala hyresbostäder eller annan boendeservice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sociala tjänster, t.ex. utkomststöd	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kompassen - infokontor för inflyttade (Medishuset i Mariehamn)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
www.aland.ax	☐	☐	☐	☐	☐	☐
FPA	☐	☐	☐	☐	☐	☐
AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tillståndsrenden hos polisen	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Om du inte alls var nöjd med en tjänst, berätta vilken och varför:

---

22. Har du eller någon av dina barn utbildat sig på Åland de senaste 12 månaderna? Du kan välja flera alternativ.

	Ja	Nej
Grundskoleutbildning	☐	☐
Gymnasieutbildning	☐	☐
Högre utbildning	☐	☐
Annan utbildning	☐	☐

23. Hur mycket information har du fått om Åland och de tjänster som finns för dig på Åland?

Inte alls Lite Ganska lite Ganska mycket Mycket Vet inte

24. Varifrån får du information om det åländska samhället? Du kan välja flera alternativ.

- Åländska bekanta
- Andra inflyttade
- Familjemedlemmar
- Myndigheter
- Internet/sociala medier
- Tidningar
- Radio
- TV
- Böcker
- Arbetsplatsen
- Skolan/kurser
- Annat, vad? _____

25. Är du bekant med lagen om integrationsfrämjande?

Ja Nej

26. Har någon gjort en integrationsplan för dig?

Ja Nej. Gå till fråga 29! Vet inte. Gå till fråga 29!

27. Vem har gjort integrationsplanen?

Kommunen AMS (Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet) Vet inte

28. Har integrationsplanen hjälpt dig?

Ja Nej Vet inte

a) Om du svarat ja, hur mycket har integrationsplanen hjälpt dig inom följande områden?

	Inte alls	Lite	Ganska lite	Ganska mycket	Mycket
Att få ett jobb	☐	☐	☐	☐	☐
Att lära mig svenska	☐	☐	☐	☐	☐
Lära mig nya färdigheter (t.ex. yrkesfärdigheter)	☐	☐	☐	☐	☐
Lära känna Åland och ålänningar	☐	☐	☐	☐	☐

b) Om integrationsplanen inte hjälpt dig, varför har den inte det?

_____

_____

_____

29. Har du rösträtt på Åland?

Ja Nej Vet inte

a) Jag behöver mer information om hur det går till att rösta på Åland

Ja Nej

b) Vad mera skulle du vilja berätta som berör rösträtten på Åland?

_____

_____

_____

30. Vad är din huvudsyssla för tillfället? Är du

- heltidsarbetande anställd
- deltidsarbetande löntagare/anställd
- egenföretagare. Gå till fråga 32!
- praktikant
- studerande
- pensionerad på grund av ålder eller sjukdom (heltid eller deltidspensionerad). Gå till fråga 34!
- arbetslös eller permitterad. Gå till fråga 34!
- Jag arbetar inte (till exempel, jag är hemma med barnen). Gå till fråga 34!
- Vet inte
- Annat, vad? _____

31. Om du är anställd, arbetar du

- i den offentliga sektorn, det vill säga för kommunen, Ålands landskapsregering eller staten
- i den privata sektorn, det vill säga på ett företag
- i en organisation, förening eller församling
- Gå till fråga 33!

32. Om du är egenföretagare, var vänlig svara på följande frågor

a) Varför är du företagare? Du kan välja flera alternativ.

- Jag har en bra affärsidé
- Det är vanligt i min kultur att vara företagare
- Jag vill vara min egen chef
- Jag har inte fått arbete som motsvarar min utbildning på annat håll
- Jag har inte fått något arbete alls på andra ställen
- Jag vill jobba med min familj/mina bekanta
- Jag vill anställa min familj/mina bekanta
- Annat, vad? _____

b) Har du fått tillräckligt stöd och råd för att starta företag?

- Jag har fått tillräckligt med stöd
- Jag har fått visst stöd, men jag skulle behöva ännu mer
- Jag har fått för lite stöd
- Jag har inte fått något stöd alls
- Vet inte

c) Vilken typ av stöd och råd har du fått?

_____

_____

_____

d) Hade du ett eget företag innan du flyttade till Åland?

Ja Nej

33. Hur skulle du bedöma ditt yrkesliv?

	Helt av annan åsikt			Helt av samma åsikt		Kan inte säga
	1	2	3	4	5	
Jag trivs bra på jobbet	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag behandlas likvärdigt jämfört med övriga anställda	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina kunskaper erkänns/uppskattas	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag får förtroende	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina anställningsvillkor är tydliga	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har övervägt att byta jobb	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jag har övervägt att starta ett företag	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mina arbetsuppgifter motsvarar min utbildning	☐	☐	☐	☐	☐	☐

34. Vad gör du på din fritid? Du kan välja flera alternativ.

- Idrotts-/motionsutövning
- Friluftaktiviteter
- Musik, dans, teater
- Frivilliga insatser, föreningsverksamhet
- Hantverk, konst
- Hem- och familjeliv
- Läsa
- TV, film
- Jag har inga hobbies
- Annat, vad? _____

35. Hur viktigt är fritidsaktiviteter för dig?

- Inte alls viktigt   Inte särskilt viktigt   Ganska viktigt   Mycket viktigt

36. Deltar du i någon organiserad hobby eller fritidssysselsättning utanför hemmet?

- Ja. Gå till fråga 38!   Nej   Vet inte

37. Om inte, varför deltar du inte i organiserade motions- eller andra fritidsaktiviteter? Du kan välja flera alternativ.

- Det finns för lite fritidsaktiviteter
- Fritidsaktiviteterna ligger för långt bort
- Fritidsaktiviteterna är för dyra
- Jag har ingen information om vilka möjligheter som finns
- Brist på tid
- Kan inte svenska tillräckligt bra
- Jag är inte intresserad av det
- Annan orsak, vilken? _____

38. Vilka organisationer, klubbar eller föreningar tillhör du? Du kan välja flera alternativ.

- Idrotts-/motionsförening
- Fackförening/yrkesklubb
- Trossamfund
- Politiskt parti
- Invandrarförening/organisation som främjar min egen kultur
- Kultur-/musikförening
- Föräldraförening
- Annat, vad? _____

39. Har du åländska bekanta? Om så är fallet, var har du lärt känna dem? Du kan välja flera alternativ.

- I grannskapet
- Genom arbetet
- Genom mina barn
- Genom fritidsaktiviteter
- Jag har inga åländska bekanta
- Någon annanstans, var/hur? _____

40. Skulle du önska att du hade fler åländska bekanta?

- Ja Nej Vet inte

41. Har du några bekanta på Åland som kommer från samma land/kulturgemenskap som du?

- Ja Nej

44. Hur lätt är det att lära känna ålänningar?

- Mycket svårt Ganska svårt Varken lätt eller svårt Ganska lätt Mycket lätt Vet inte

a) Varför är det ganska eller mycket svårt? Du kan välja flera alternativ.

- Våra kulturer är för olika (t.ex. olika seder och vanor)
- Jag vet inte var jag skulle träffa ålänningar
- Jag talar inte svenska tillräckligt bra
- Ålänningar förhåller sig reserverat gentemot mig
- Annan orsak, vilken? _____

Har du övriga synpunkter på denna undersökning eller på integration på Åland i allmänhet?

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Tack för din hjälp!

ÅLANDS STATISTIK OCH UTREDNINGSBYRÅ

Ålands statistik- och utredningsbyrå, ÅSUB, är en fristående enhet vars huvuduppgift är att verka som Ålands officiella statistikmyndighet och bedriva kvalificerad utrednings- och forskningsverksamhet.

ÅSUB producerar fortlöpande aktuell statistik inom en rad olika samhällsområden. Tyngdpunkten i analysverksamheten utgörs av utredningar inom det ekonomiska-politiska området. Statistiska sammanställningar publiceras regelbundet i serierna ÅSUB Statistik och ÅSUB Statistikmeddelande, medan serien ÅSUB Rapport innehåller utredningar, analyser och annan information om Ålands ekonomi och samhälle.

Mer information om verksamheten och publikationer finns på ÅSUB:s hemsida www.asub.ax

ÅLANDS STATISTIK- OCH
UTREDNINGSBYRÅ

Tfn +358 (0)18 25490
Fax +358 (0)18 19495
info@asub.ax
www.asub.ax

Ålandsvägen 26
PB 1187
AX-22 111 MARIEHAMN